

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра іноземних мов № 2

ПАРАЛЕЛІ ТА КОНТРАСТИ: МОВА, КУЛЬТУРА, КОМУНІКАЦІЯ

МАТЕРІАЛИ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

15 листопада 2019 р.

Одеса
Фенікс
2019

Голова оргкомітету:

Аракелян Мінас Рамзесович – перший проректор, доктор юридичних наук, професор, Національний університет «Одеська юридична академія».

Заступники голови оргкомітету:

Ульянова Галина Олексіївна – проректор з навчальної роботи, доктор юридичних наук, професор, Національний університет «Одеська юридична академія»;

Туляков В'ячеслав Олексійович – проректор з міжнародних зв'язків, доктор юридичних наук, професор, Національний університету «Одеська юридична академія».

Паралелі та контрасти: мова, культура, комунікація : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (15 листопада 2019 р.) / за загальною редакцією Н. В. Петлюченко. – Одеса : Фенікс, 2019. – 157 с.

ISBN 978-966-928-463-1

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції містять дослідження проблем порівняльно-історичного, типологічного, зіставного, міжкультурного та контактного мовознавства, юридичної лінгвістики, перекладу, теорії комунікації та інформаційних технологій у лінгвістиці.

Видання буде корисним для філологів, магістрів, аспірантів, докторантів, викладачів.

УДК 81

З М І С Т

ПРИВІТАННЯ

Президента Національного університету «Одеська юридична академія»	6
--	---

<i>Авраменко О.М.</i> КАЛЬКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПІВДЕННОЇ АФРИКИ ЯК НАСЛІДОК ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ КОНТАКТІВ.	7
<i>Албул М. М.</i> «КРАЇНА В СМАРТФОНІ»: ЧАТ ЯК ДЖЕРЕЛО ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ	10
<i>N.E. Alexeyev, L.I. Alexeyeva, T.V. Syniova</i> LATIN INCLUSIONS IN ENGLISH LEGAL TEXTS: METHODS OF TRANSLATION. . .	13
<i>Амбарцумян Л. А.</i> ЦІННІСНІ ДОМІНАНТИ У НОВИННИХ ВИДАННЯХ «ДУМСКАЯ» (М. ОДЕСА) ТА «ПРЕСТУПНОСТИ.НЕТ» (М. МИКОЛАЇВ) У ПЕРІОД ЄВРОМАЙДАНУ (2013-2014PP)	17
<i>Аміров А. О.</i> ДИСКУРС МАС-МЕДІА ЩОДО ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ . .	19
<i>Babelyuk O. A.</i> HIGHER EDUCATION IN CYBER SOCIETY: PROS AND CONS	22
<i>Барасій В. Ю.</i> КОНТРАСТИ МЕДІА-ДИСКУРСУ ЩОДО ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ»	24
<i>Беценко Т. П.</i> КОМПАРАТИВНА ЛІНГВОФОЛЬКЛОРИСТИКА ЯК ГАЛУЗЬ НАУКОВИХ ЗНАНЬ . .	27
<i>Vareshkina N. V.</i> THE BRITISH – ARE THEY SIMILAR TO US?	30
<i>Голубов Д. І.</i> МЕХАНІЗМИ ПАРТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: КОНТРАСТИ «POLITICS» ТА «PUBLIC POLICY»	33
<i>Гридюшко О. О.</i> КРИТИКА В СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ НІМЕЧЧИНИ ТА УКРАЇНИ (КОНТРАСТИВНИЙ АСПЕКТ).	35
<i>Гроза І. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВ'ЯЗАННІ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЗАДАЧ	38
<i>Гук Є. Є.</i> ЭВФЕМИЗМЫ В АНГЛО- И РУССКОГОВОРЯЩЕМ ПОЛИТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ . .	41
<i>Деде Ю. В.</i> ПОМ'ЯКШЕННЯ В МІЖСОБИСТІСНОМУ СПІЛКУВАННІ	45
<i>Деревянко Ю. М.</i> УНІВЕРСАЛЬНІ Й КУЛЬТУРНО-СПЕЦИФІЧНІ ЕТИКЕТНІ ЗНАКИ	47
<i>Долга Н. М., Григорян А. І.</i> ФЕНОМЕН ЕКРАНИЗАЦІЇ В ХУДОЖЕСТВЕННОЇ ЛІТЕРАТУРЕ	50
<i>Долгая Н. Н., Иванова И. А.</i> ИМПРЕССИОНИСТИЧНОСТЬ МИРОВОСПРИЯТИЯ В РОМАНЕ В. ВУЛФ «МИССИС ДЕЛЛОУЭЙ»	53
<i>Долбровська С. А.</i> КОНТЕКСТУАЛЬНІ КОНОТАЦІЇ КОНЦЕПТУ ЛІНЬ В АНГЛОМОВНОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ.	55

Заваринська М. С.	
ЯВИЩЕ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ З ПОЗИЦІЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ	57
A. Zaitsev	
LATEIN IM DEUTSCHEN	59
Занько О. В., Сільвановська І. П.	
МЕТОДИКА ВІДБОРУ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ ЗА ФАХОМ	62
Коваленко Н. О.	
ПЕРЕВАЖАЮЧІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.	65
Кольцова Ю. Є., Пересада І. В.	
ZUR FRAGE, WARUM GÖTTER/GÖTTINNEN IN DER PRINTWERBUNG SO BELIEBT SIND.	68
Kozlova T. O.	
REGULAR SEMANTIC CHANGES AND THEIR REALIZATION IN DIFFERENT PHYLOGENETIC UNITS OF LANGUAGES	70
Ladynenko Albina P.	
LEGAL ENGLISH AND LEGAL UKRAINIAN: THE ROLE OF CULTURE AND KNOWLEDGE IN THE INTERPRETATION OF LEGAL TEXTS	72
Левко Ю.	
ОСОБЕННОСТИ ПОЛИТИЧЕСКОГО МЕДИАДИСКУРСА	75
Ленгіна М. В.	
ПРОБЛЕМА АБСЕНТЕЇЗМУ СЕРЕД МОЛОДІ	78
Лесневська К. В.	
СПІЛЬНЕ ТА СПЕЦИФІЧНЕ У ТЕМАТИЧНИХ НОМІНАНТАХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОЛОРАТИВНИМ КОМПОНЕНТОМ ЧОРНИЙ (на матеріалі української та іспанської мов).	80
Ломейко В.	
ЕКСПАНСІЯ СОЦІАЛЬНИХ НАУК ТА ПОЛІТИЗАЦІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ВІЗІЯ Г. БЛУМА	83
Луцьова Т. В.	
РАНИШЕ НЕ ПОМІЧЕНА ХУДОЖНЯ ДЕТАЛЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕКФРАЗИСУ В ЕСЕ СІРІ ХУСТВЕДТ ПРО ЖИВОПИСНІ ТВОРИ: КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНИЙ АНАЛІЗ	86
Любимова С. А.	
АКСІОЛОГІЧНИЙ СКЛАДНИК ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ ДОМІНАНТ АМЕРИКАНСЬКОГО МЕДІА-ДИСКУРСУ.	89
Маріно Д. С.	
ФЕНОМЕН ЛАКУНАРНОСТІ В ІНДОЄВРОПЕЙСЬКИХ МОВАХ	92
Марчишина А. А.	
ФЕМІННА ГЕНДЕРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ТЕКСТАХ РОМАНІВ Е. ОУКЛІ: ПАРАЛЕЛІ І КОНТРАСТИ	95
Маслова С. Б.	
SLICHER IN THE ENGLISH-LANGUAGE DISCOURSE	98
Насакина С. В.	
РАЗНООБРАЗИЕ ЖАНРОВ В КНИЖНОЙ РЕКЛАМЕ XIX ВЕКА (на материале русскоязычной прессы).	101
Негляд К. О.	
МЕЛОДИЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АФЕКТИВНОГО МОВЛЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО КІНОДИСКУРСУ)	104
Нижникова Л. В.	
ФУНКЦИОНАЛЬНО-СТИЛИСТИЧЕСКАЯ КВАЛИФИКАЦИЯ ЭПИСТОЛЯРНОГО ТЕКСТА	106

<i>N. Petlyuchenko</i> THE CONTRASTS OF CHARISMA CONCEPT IN THE USA: BARACK OBAMA VS. DONALD TRUMP.	109
<i>M. Polishchuk</i> ADVERTISING DISCOURSE: LINGUISTIC ASPECT	111
<i>Потапенко С. И.</i> ЖИВ ИЛИ МЕРТВ? СТРАТЕГИЯ ССЫЛОК НА ИСТОЧНИКИ В НОВОСТЯХ БИ-БИ-СИ.	114
<i>Походьєва В. Є.</i> МЕДІА-СКАНДАЛИ У ФОРМУВАННІ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ДИСКУРСУ В УКРАЇНІ.	117
<i>Приходченко О. О.</i> ФУНКЦІЇ БІНАРНOSTІ В ОРГАНІЗАЦІЇ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ	120
<i>Приходько Г. І.</i> ОСНОВИ СЕМАНТИКО-ПРАГМАТИЧНОГО ОПИСУ ОЦІННИХ ЛЕКСЕМ	122
<i>Сазикіна Т. П., Петров І. Л.</i> ГРАМАТИЧНІ ТА ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАГМАТИКИ РОЗМОВНОГО ДИСКУРСУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.	124
<i>Сайко Н. О.</i> ІНВЕКТИВНО-МАНІПУЛЯЦІЙНІ КОНСТРУКЦІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ХИБНОЇ КАРТИНИ СВІТУ	126
<i>Смаглій В. М.</i> ПУНКТУАЦІЙНІ ТА ДІАКРИТИЧНІ ЗНАКИ ЯК СКЛАДОВІ КОНЦЕПТУ WORD/LANGUAGE/SPEECH	129
<i>Талавіра Н. М.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ В ЙОГО МЕДІЙНІЙ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ: КОНСТРУКЦІЙНИЙ АСПЕКТ	132
<i>Тарасова А. М.</i> О СТИЛИСТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЯХ ЛАТИНСКОГО ЮРИДИЧЕСКОГО ДИСКУРСА	135
<i>Толчаковская Ю. О.</i> ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ИССЛЕДОВАНИЯ КОНЦЕПТА CHARM / ЧАРІВНІСТЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ І УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРАХ	138
<i>Фрумкіна А. Л.</i> ГОТОВНІСТЬ ДО ВИКЛАДАННЯ НЕМОВНИХ КУРСІВ НА ІНОЗЕМНІЙ МОВІ	141
<i>Широкова І. І.</i> РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЧАСУ В ХУДОЖНІЙ КАРТИНІ СВІТУ СТАРШИХ РОМАНТИКІВ: В. БЛЕЙК ТА ЛЕЙКІСТИ.	145
<i>Юлінецька Ю. В., Бабій О. Ю.</i> АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО У СУЧАСНОМУ НЕМОВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ УКРАЇНИ І США	148
<i>Явдошук А. А.</i> СПЕЦИФІКА РОБОТИ З АНГЛІЙСЬКОМОВНИМИ ТЕКСТАМИ У ЮРИДИЧНОМУ ВИШІ.	151
<i>Яроцька Г. С.</i> ЛІНГВОІДЕОЛОГІЯ ДЕКОМУНІЗАЦІЇ	154

ПРИВІТАННЯ
Президента Національного університету
«Одеська юридична академія»

*Шановні учасники III Всеукраїнської науково-практичної
конференції «Паралелі та контрасти: мова, культура,
комунікація»!*

Прийміть мої щирі вітання із початком роботи конференції, яка набуває традицій і у третій раз збирає в Національну університеті «Одеська юридична академія» науковців різних галузей для жвавої дискусії з питань, що стосуються визначенню збігів та розбіжностей в мові, культурі та комунікації у різних типах дискурсу – мовознавчому, політичному, правовому, медійному, філософському, педагогічному та ін. Сподіваюся, що матеріали конференції стануть джерелом багатьох наукових «розвідок» у сфері медіалогії, риторики, політології, права, контрастивної лінгвістики і посприяють розвитку наукових шкіл гуманітарного профілю на теренах Одещини. Я глибоко впевнений, що творче єднання філологів із правознавцями, політологами та із журналістами допоможе визначенню найбільш оптимального шляху впровадження спільних досягнень, зокрема у законодавчому полі сучасної України.

Ще раз вітаю всіх учасників конференції та бажаю подальших творчих досягнень у дослідницькій та викладацькій роботі на благо нашого народу й України!

Сергій Ківалов
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України,
Президент Національного університету
«Одеська юридична академія»,
заслужений юрист України

Авраменко О. М.
аспірантка кафедри англійської філології
Запорізький національний університет

КАЛЬКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПІВДЕННОЇ АФРИКИ ЯК НАСЛІДОК ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ КОНТАКТІВ

Наслідки процесів контактування мов та культур (в термінах Е. Хаугена – «interlingual contagion») виявляються на різних мовних рівнях, зокрема в лексиці у вигляді запозичень та кальок (використання споконвічних елементів мови за семантичними особливостями іншої мови). Кальки дозволяють збагатити словниковий склад мови, оминаючи іноземну оболонку слова мови-донора, що сприяє збереженню мовної своєрідності цільової системи.

Мета дослідження полягає у вивченні кальок в лексиці англійської мови Південної Африки, яка розвивалася в умовах полікультурного та полілінгвального середовища; з'ясуванні ролі мов-мігрантів та автохтонних мов у збагаченні лексичного складу за допомогою калькування.

Складність виявлення кальок пов'язують (Л. П. Крисін) з відсутністю чітких критеріїв, за якими слід визнавати мовну одиницю результатом іноземного впливу, а не продуктом притаманних мові внутрішніх закономірностей розвитку. Подекуди кальки ототожнюють (Л. П. Єфремов) з перекладом словотвірної основи іноземного слова. Разом з тим поширеним є тлумачення (І. А. Арнольд, І. П. Наркевич) кальок як запозичення внутрішньої форми слова. З огляду на зовнішні джерела вихідного матеріалу та зумовленість контактними ситуаціями кальки можна вважати різновидом запозичень. Вибір механізму внесення змін до словникового складу мови-реципієнта визначається ступенем спорідненості систем в контакті. Очевидно, що мова, в якій закріплено певні структурні обмеження, чинитиме опір прямому перенесенню незвичних для мовців форм та надаватиме перевагу іншим способам, включаючи калькування.

Зовнішні засоби номінації в системі англійської мови Південної Африки виявляють продуктивність (понад 70% запозичень та кальок у словниковому складі) та відбивають процеси взаємодії англійської мови з генетично спорідненою мовою африкаанс та з генетично неспорідненими автохтонними мовами Африки койсанськими мовами та мовами банту. У загальній частці калькованих одиниць, які увійшли

до складу англійського лексикону (443 одиниці) переважають вирази з мови африкаанс (95%). Наявні лише поодинокі випадки калькування з місцевих африканських мов бантоїдної групи (*Spear of the Nation* [Xhosa *Umkhonto spear* + *we of* + *Sizwe nation*] «the official name of the ANC's military wing» (3, с.670). Опосередковано через кальки з африкаансу увійшли також і окремі запозичення з європейських мов (*Scotch cart* < South African Dutch *skotskar* (adaptation of German *schuttkarren* tip cart) «two-wheeled tip cart» (3, с.625)). Кальок з мов корінних койсанських народів не виявлено.

Процес калькування здійснювався нерівномірно: 23% кальок увійшло до англійської мови Південної Африки протягом заснування перших британських поселень, 53% – під час активізації англійської колонізації та 24% – протягом постколоніальної доби. Сфери максимальної концентрації кальок представлені здебільшого найменуваннями ендеміків (45%), що обумовлено необхідністю заповнення лексико-семантичних лакун в процесі адаптації англійської мови до нового середовища. Заповнюють лексико-семантичні лакуни етнореалії (15%), номінації управлінської (12%) та господарської систем (18%). Біля 10% кальок є назвами, що характеризують людину та суспільні відносини (*snot and tears* < [Afrikaans *snot en tranen*, *snot snot*, *nasal mucus* + *en and* + *tranen tears*] «symbolizing misery» (3, с.659)).

Відповідно до загальноприйнятої класифікації кальок за аспектом відтвореного матеріалу (1, с.252), в лексиці англійської мови Південної Африки наявні такі види:

- лексичні – реконструюють будову іншомовного слова (*wait-a-bit* [South African Dutch *wacht-een-beetje*, from Dutch *wacht* wait + *een a* + *beetje* little bit, little while] «a species of shrub» (3, с.788);
- лексико-фразеологічні – відтворюють структуру фразеологічної одиниці (*stay well* [*sala kahle* < Zulu *sala* stay + *kahle* well] «goodbye» (3, с.682));
- граматичні – передають спосіб виразу граматичних форм (*to be busy* + *Ving* сформовано під впливом поширеної в африкаанс моделі *bezing* (*om te*) + *verb* з метою акцентуації на тривалості дії («*we are here today in democratic country were we are busy building social cohesion*» (цит. за : 2, с.39));
- синтаксичні – втілюють іншомовні синтаксичні конструкції (*Excuse-me* [Afrikaans *ekskuus*] «вибачення при зіткненні на шляху (замість «sorry») чи при висловленні бажання пройти» (2; с.14);
- семантичні – під впливом полісемії іншомовної одиниці змінюють значення споконвічного мовного елемента (*thank you* < South

African Dutch *dank u*, later Afrikaans *dankie*, from Dutch *bedanken* to decline, «a polite refusal» (3, с. 715); вживаються як звертання та не несуть обов'язкової ознаки спорідненості під впливом місцевих мов – ‘auntie’, ‘brother’, ‘nephew’, ‘sister’, ‘uncle’).

Отже, виявлена значна частина калькованого матеріалу з мови африкаанс, яка може бути пояснена долученням англійської мови до лінгвосоціокультурної ситуації Південної Африки, в якій панувала інша германська мова. Незначний відсоток кальок з місцевих мов зумовлено структурними розбіжностями мов, а також спорадичним характером контактування з тубільним населенням через соціальну дистанцію між етнічними групами. Перспектива дослідження полягає у виявленні когнітивного та комунікативного потенціалу калькованої лексики, її ролі у процесах вербалізації результатів категоризації дійсності, концептуалізації знань та уявлень мовців про динамічне лінгвокультурне середовище та своє місце в ньому.

Список використаної літератури:

1. Беспала Л.В., Козлова Т.О. Формування карибської англійськомовної картини світу в умовах лінгвокультурних контактів. – Запоріжжя, 2018. – 308с.
2. Brandford J., Venter M. Say again? The other side of South African English / J. Brandford, M. Venter. – Cape Town: Pharos, 2016. – 234p.
3. Dictionary of South African English on historical principles / P. Silva (ed.). – Oxford: Oxford University Press, 1996. – 825p.

Албул М. М.

студентка факультету психології, політології та соціології
Національний університет «Одеська юридична академія»

«КРАЇНА В СМАРТФОНІ»: ЧАТ ЯК ДЖЕРЕЛО ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

*Люди мало розмірковують; вони читають недбало,
судять поспішно і приймають думки,
як приймають монету, тому що вона ходяча.
Вольтер*

У сучасному світі феномен громадської думки займає одне з найголовніших місць в демократичних країнах. За допомогою громадської думки можна впливати на політичний курс країни, визначати «порядок денний суспільства та влади». Вдало пояснює проблему формування громадської думки німецька соціологія Елізабет Ноель-Нойман. Її концепція називається «Спіраль мовчання». Відповідно до неї у суспільстві існує два джерела, які породжують громадську думку: «Перший – це безпосереднє спостереження за навколишнім світом, схвалюються чи ті, чи інші, явища, заяви та ін. Друге джерело – засоби масової комунікації. Вони породжують так званий «дух часу» – інше поняття, що служить для позначення тематики громадської думки, яка зберігається протягом тривалого часу» [1, с. 43]. Цей «дух» впливає на установки і поведінку індивіда, він є основою громадської думки.

Засоби масової комунікації відіграють велику роль у визначенні того, яка думка є домінуючою, оскільки можливості нашого прямого спостереження за політичною реальністю суспільства, на думку Ноель-Нойман, обмежені невеликим відсотком населення. «Засоби масової комунікації впливають на те, як відображається громадська думка і можуть сильно впливати на індивідуальне сприйняття громадської думки, незалежно від того, чи відповідає опис дійсності» [2, с. 154]. Саме від того, як сприймається громадська думка індивідом і залежить, чи виникне ефект «спіралі мовчання».

Головна теза дослідження полягає у тому, що феномен громадської думки виникає тільки в процесі обговорення новин та повідомлень мас медіа. У рамках соціальних мереж, а саме інтернет-чатів все важче зберігати анонімність, що спрощує існування «спіралі мовчання». Інтернет-сервіси спрямовані на створення спільнот, в яких існує фак-

тор несхвалення інформації, яку поширюють ЗМК. Для підтвердження цієї тези розглянемо українські політичні новини, презентовані у месенджері «Telegram» та чатах з їх обговорення.

Нещодавно, Верховна Рада прийняла у першому читанні законопроект щодо ринку землі. Реакція громадськості була досі різноманітною; але при цьому більшість користувачів відреагували досі негативно. Якщо проаналізувати цю ситуацію, то можна побачити, що продаж землі, наприклад, в Європі – досі розповсюджена практика. Для аналізу зміни думки громадськості, було досліджено листування користувачів чату в одному з телеграм каналів – «Україна 24/7». Наведено деякі з них (викладено у авторській редакції):

– «240 слуг))) как удобно принимать законы», – пише користувач «Лизззка»;

– «Думаю мало хто готовий продавати свою землю. Особливо за таку ціну. Кажу як власник паю. Оренда багато не приносить але продавати точно не планую», – зазначає користувач «Vitalii Porovuch»

– «А тебя никто и не заставляет продавать», – пише користувач «Лизззка»;

– «Ну может часть сдвать, а часть себе на пасев оставить, не?», – відмічає користувач «vlad2040»

– «А тепер рассмотрим ситуацию когда какая-то бабушка в которой есть пай и внук. Внук уехал жить в город и ему все равно на землю и в село он не вернется. Что делать этой бабушке с землей? Ничего – в аренду. Но ведь бабушки долго не живут. Она продает свою землю, за стоимость которую она выставит. И отдает деньги внуку перед безисходным и все», – зазначає користувач «Сергей Комаров»;

– «Со временем цені на землю поднимуться», – пише користувач «Таня»;

– «Так я і не живу в сели. Земля здається на певний термін місцевому фермеру», – відмічає користувач «Vitalii Porovuch»

– «Право человека продавать свою землю, почему государство должно ущемлять твои права?», – пише користувач «Makemake»;

– «Стойте, а что сдавать землю нельзя буде тили что?», – питає користувач «Лизззка»;

– «Можно», – відповідає користувач «Makemake».

На прикладі цього листування в телеграм-чаті бачимо, як саме під впливом більшості, щодо впровадження ринку землі, думка людей змінюється і якщо багато користувачів на початку обговорення виступали проти цього законопроекту, то після кількох вагомих аргументів та підтримки інших користувачів даного чату, ті люди, які виступали проти,

поступово погоджувалися з більшістю. Таким чином, теорія «Спіралі мовчання» запропонована для аналізу «традиційних» ЗМК (телебачення, радіо, преса та ін.) має значний евристичний потенціал для дослідження соціальних мереж, месенджерів та чатів.

Список використаних джерел:

1. Ноэль-Нойман Э. Общественное мнение. Открытие спирали молчания: Пер. с нем. / Общ. ред. и предисл. Мансурова Н. С. – М.: Прогресс-Академия, Весь Мир, 1996. – 352 с.

2. Липпман, У. Общественное мнение / Пер. с англ. Т. В. Барчуновой; Редакторы перевода К. А. Левинсон, К. В. Петренко. – М.: Институт Фонда «Общественное мнение», 2004. – 384 с.

N. E. Alexeyev

senior lecturer

National University "Odessa Law Academy"

L. I. Alexeyeva

lecturer

International Humanitarian University

T. V. Syniova

Lecturer

International Humanitarian University

LATIN INCLUSIONS IN ENGLISH LEGAL TEXTS: METHODS OF TRANSLATION

Harmonization of domestic and EU legislation has been viewed in Ukraine as a priority objective since gaining independence. This voluminous work necessarily includes translation of the massive bulk of legal texts including judgments of European courts, Venice Commission's opinions, etc. and *vice versa*: legal acts of Ukraine are translated for their assessment by European organizations; complaints and applications are lodged with ECtHR and other international courts. Majority of these translations are made either from or into English, which has become a lingua franca for European bureaucracy and courts within the recent decades. There are serious grounds to believe that this situation is likely to persist at least in the near future.

Wide use of Latin inclusions (words and phrases) in legalese has been mentioned by practically all researchers of legal writing among its other characteristic features and, therefore, their adequate translation contributes to precise and complete comprehension of a legal text. The above-mentioned fact predetermines current importance of the research into this sphere.

Additional topicality to the issue in question is attached by the fact that, paradoxically, the use of Latin in the English legal language is not decreasing contrary to the anticipation and activity of Plain English movement. According to Peter R. Macleod's research (1998), the incidence of the use of Latin words and phrases in the USA court judgments has increased within the recent 40 years.

A similar situation can be witnessed in the European legal English. Thus, the analysis of judgments by the European Court of Human Rights, the European Court of Justice and the opinions by the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) conducted in the process

of compilation of the English-Ukrainian International Case Law Dictionary revealed a number of frequently used Latin inclusions, e.g. *a contrario*, *ad hoc*, *ad interim*, *amicus curie*, *de minimis*, *ex officio*, *ex post facto*, *in fine*, *in abstracto*, *in extremis*, *ibid*, *inter alia*, *ipso jure*, *lex specialis*, *locus standi*, *mens rea*, *moratorium*, *mutatis mutandis*, *res judicata*, *restitutio in integrum*.

The problems arising in the process of translation of Latin inclusions have been largely ignored since the translation of the direct meaning of the inclusions in question does not normally pose any serious difficulty. The adequate translation, however, seeks for such means and methods in the language of translation that would provide for the fullest possible conformity of the new text with the original one, also in form. Hence is the necessity to study their functions in English legal texts in order to reproduce their meanings in the relevant translations.

Basically, this situation envisages only three methods of translation: firstly, the translator can translate the Latin word or phrase into the language of translation as if it were in English with no further reservations; secondly, the relevant Latin inclusion is reproduced in the text of translation, the meaning being given either in brackets or in the footnote. The third method whereby the Latin word or phrase is incorporated in the text of translation and left without translation, although was a frequent option for many translators before early 20th century, is rarely used now.

The method of translation is therefore determined by the reasons for the use of the relevant Latin inclusion by the author of the text. According to P. Macleod, the reasons why legal writers use Latin words and phrases can be divided into technical, stylistic and professional. In our opinion, the terminological function should also be added to this list. The *first* group embraces the Latin words and phrases that are used in legal prose where the author lacks clear equivalents in English; they, as well as some other archaic words, have settled meanings, which are well understood and acknowledged in the professional community. The use of the *second* group is deeply enrooted in history – both in the history of evolution of law and the history of legal education in the USA. These inclusions are called to emphasize the authoritative nature of the legal text and continuity of the tradition thus becoming a stylistic device. The *third* group of Latin inclusions is related to the desire of the authors of both oral and written texts to emphasize their involvement in the legal profession. The *fourth* group deals with the names of laws (frequently abbreviated), principles and types of legal actions characteristic of common law: *actus reus*, *mens rea*, *habeas corpus*, *writ of mandamus*, etc.

A translator encounters the problem of choice of the method of

translation primarily due to the fact that Latin words or phrases, if any, do not normally perform similar functions in English and the language of translation. Since the 1917 revolution, Latin has practically lost its former significance in this country both in scientific turnover in general and legal writing in particular. Therefore, saturation of the text of translation into Ukrainian with Latin words and phrases, especially of the technical nature (*ab initio, inter alia, mutatis mutandis, a contrario, de minimis, ex post facto, in fine, in abstracto, ibid*, etc.) cannot result in the effect similar to that in the English text. Instead of making the text appear “scientific”, traditional and authoritative, Latin will create the impression of excessive archaism and “over-theorization”. Such phrases and words should be translated directly from Latin into the native language. An experienced translator can try to compensate the losses of meaning by other linguistic means.

On the other hand, it appears reasonable that Latin as a stylistic device be used in the translations into English since the addressee of these translations are members of the legal community, which brings the author closer to his/her English-speaking colleague, creating the atmosphere of professional unity and competence.

However, Latin inclusions of the second and third type frequently require a different method of translation. In many instances they should be preserved in the text of translation with the translation into the native language given in brackets or footnotes. This appears especially expedient in the theoretical works on jurisprudence since it creates the similar effect of enrootedness in the history and tradition and involvement of the author in the legal community. The Latin inclusions dealing with historical names of laws and judicial practice characteristic of common law (*Habeas Corpus, writ of mandamus, writ of certiorari*) should also be preserved in the text of translation. These inclusions may require comments alongside the translation.

Latin phrases, which stand for basic legal principles, such as *pacta sunt servanda; nemo dat (quod non habet); non bis in idem, nullum crimen, nulla poena sine lege*, etc. should certainly be preserved in the text of translation since they are well-known to the majority of professional. The translation in this case should be given in brackets or footnotes. This is especially true in case of theoretical papers where it leads to similar stylistic content of the text.

References:

1. Alexeyev N.E., Alexeyeva L.I., Sinyova T.V. “Prospects of international English in Ukrainian educational space”, *Молодий вчений*, 12 (39) 2016, с. 341-347.

2. Euro-English: peculiarities of evolution / N. E. Alexeyev, L. I. Alexeyeva, T. V. Synyova // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. – 2018. – Вип. 33(2). – С. 162-165.

3. “English-Ukrainian international case law dictionary”. – Odessa: National University “Odessa Academy of Law”, 2017. – 526 p.

4. Peter R. Macleod/ Latin in Legal Writing: An Inquiry into the Use of Latin in the Modern Legal World// Boston College Law Review Volume 39 Issue 1 Number 1 Article 6 12-1-1998

5. THE REDBOOK: A MANUAL ON LEGAL STYLE § 11, at 215–24 / West Academic Publishing 3d ed. 2013

Амбарцумян Л. А.

магістрант факультету журналістики

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЦІННІСНІ ДОМІНАНТИ У НОВИННИХ ВИДАННЯХ «ДУМСКАЯ» (М. ОДЕСА) ТА «ПРЕСТУПНОСТИ.НЕТ» (М. МИКОЛАЇВ) У ПЕРІОД ЄВРОМАЙДАНУ (2013-2014РР)

Одною з функцій ЗМІ є формування громадської думки. Головним завданням журналіста є надання суспільству достовірну інформацію про різні сфери життя людини. У матеріалах, які публікуються в інтернет-виданнях містяться ціннісні домінанти, які впливають на мислення людей. Ціннісні домінанти використовуються як для формування та руйнування поглядів та переконань. За визначенням А. Яковлева, «цінність – це компонент соціальної системи, наділений особливим значенням в індивідуальній або суспільній свідомості». Науковець Т. Кузнєцова надає більш розширене визначення «соціально-значущі об'єкти та явища навколишнього світу, що мають особистісний або суспільно-особистісний сенс. Цінності не існують ізольовано, вони організовані в ієрархічну багаторівневу систему, де ранг кожної з них зумовлюється значенням для окремої людини й соціуму в цілому». К. Серажим надає схоже трактування, і цінності в її розумінні – це переваги «у кожній сфері життя, що мають відношення до особистості чи до спільноти».

Роль цінностей у ЗМІ вивчають такі науковці: Т. Кузнєцова, Б. Рівз, К. Серажим, Ф. Семенченко, В. Калашник, І. Стащук, Т. Брейдер, Г. Гаррамон, Т. Гордон та інші. Т. Кузнєцова наголошує, що «значний інтерес до аксіологічних проблем ЗМК зумовлений трансформацією ціннісної системи соціуму в умовах інтенсивних глобалізаційних процесів та значною роллю мас-медіа у визначенні його ціннісних пріоритетів».

Кінець 2013 року початок 2014 року видався для українців важким. Революція Гідності торкнулась жителів з різних куточків країни. Ми обрали для контент-аналізу два видання – «Думская» (м. Одеса) та «Преступности.нет» (м. Миколаїв). Обидва інтернет-ресурси мають велику аудиторію. Період з листопаду 2013 року по лютий, 2014 року був обраний тому що саме у цей час були головні події в країні. Обидва видання друкуються російською мовою та не мають версій на інших мовах.

Місцеві ЗМІ висвітлювали події пов'язані з Євромайданом у своїх містах та у Києві. У «Преступности.нет» були новини про події з Хар-

кова та Одеси. Тематика матеріалів в загалом були про акції, протести, збори, поїздки, затримання активістів, судові засідання та оголошення. Вони мали нейтральний характер та не порушували журналістську етику. Під час аналізу, ми виявили слова, які найчастіше були використані у замітках. Вони мають нейтральних характер (див. Таб. 1).

Таблиця 1.

Думская	Преступности.нет
Акція	Евромайдан
Евроінтеграція	Акція
Евромайдан	Палатки
Митинг	ЄС
ЄС	Європа
Боевики	Евроінтеграція
Палатки	Евромайданці

Якщо порівнювати ЗМІ, то можна сказати, що миколаївське ЗМІ серйозніше ставиться до подій. Журналісти беруть більше коментарів, надають опис подій та дивляться на подію глибше. Одеське видання дозволяло собі замітки з гумористичним настроєм, іноді несерйозні матеріали, але вони регулярно висвітлювали події Одеського Євромайдану. Треба відзначити те, що на «Думской» писалися блоги щодо подій в країні.

Ми можемо стверджувати, що матеріали видань не впливали на своїх читачів негативно. Журналісти висвітлювали події та не порушували журналістську етику або інші вимоги до роботи журналіста. В цілому, журналісти добре робили свою роботу.

Список використаної літератури:

1. Кузнєцова Т. Аксіологія соціальних комунікацій : Навчальний посібник. – Суми : Вид-во Сумського державного університету, 2012. – 300 с.
2. Медіапростір : збірник наукових статей із соціальних комунікацій / ред. кол. : Н. Поплавська та ін. — Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. Вип. 7. — 92 с.
3. Кузнєцова Т. В. Аксіологічні моделі мас-медійної інформації : комунікативно-концептуальний підхід : монографія. – Суми: Університетська книга, 2009. – 309 с.

Аміров А. О.

аспірант кафедри політичної теорії

Національний університет «Одеська юридична академія»

ДИСКУРС МАС-МЕДІА ЩОДО ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Зовнішня політика будь-якої держави у сучасних умовах має бути спрямована на реалізацію та захист національних інтересів у геополітичному просторі. Відносно України, яка здобула Незалежність у 1991 році під впливом тектонічних трансформацій світової політики, це актуалізує потребу визначення сутності національних інтересів (що не виключає їх подальшого переосмислення під впливом факторів внутрішньої та міжнародної політики) та системну реалізацію євроінтеграційного курсу, обраного після подій 2013-2014 років. Щодо національних інтересів, то у процесі реалізації зовнішньої політики їх цілком можливо розглядати як державні інтереси. Адже однією із цілей зовнішньої політики є захист національної безпеки, а основним суб'єктом тут виступає саме держава, її організація.

Як зазначає П. Шляхтун, «Зовнішня політика – це політика держави у сфері міждержавних відносин... Функції зовнішньої політики – охорона, репрезентативно-інформаційна і організаційно-переговорна – дають можливість реалізувати її стратегічну мету: забезпечення національної безпеки держави, примноження її загального потенціалу, підвищення міжнародного престижу... Кожна національна держава у своїй зовнішній політиці як сукупності військових і дипломатичних, економічних і правових засобів намагається найбільш оптимально реалізувати свій національний інтерес» [4].

При цьому, національний інтерес не можна підміняти вузькими ідеологічними інтерпретаціями, зводити його до інтересу окремої групи, правлячої еліти, «партії влади» тощо. Це означає, що національний інтерес (який у вимірі зовнішньої політики постає як державний інтерес) не може кардинально змінюватись після чергової ротації еліт за результатами виборчої кампанії.

На думку М. Кулініча національний інтерес представляє собою «... консолідований результат інтелектуального пошуку науковців, представників інститутів громадянського суспільства та політичного керівництва держави щодо відповіді на питання стосовно потреб подальшого розвитку кожного індивіда, суспільства та держави і, відповідно,

захисту їх від зовнішніх та внутрішніх загроз» [2].

Як бачимо, у даному визначенні наголос робиться на взаємному зв'язку внутрішньої та зовнішньої політики щодо реалізації національного інтересу. Він представлений у трьох підходах: – зовнішня політика є продовженням внутрішньої політики, її наслідком; – вони є тотожними, бо спрямовані на отримання та утримання влади; – внутрішня політика держави залежить від її міжнародного впливу та місця у геополітичному просторі, тобто внутрішня політика залежить від успішності зовнішньої політики. З одного боку, має бути забезпечений міцний зв'язок між внутрішньою політикою та зовнішньополітичним курсом. З іншого – вкрай важливою є спадкоємність зовнішньої політики, відданість визначеному курсу. Це протиріччя вирішується через розрізнення зовнішньої та міжнародної політики. У зовнішній політиці єдиним актором виступає держава, а от брати участь у міжнародній політиці можуть інститути громадянського суспільства (включно з опозиційними політичними партіями, представниками мас медіа), організації міжнародного характеру.

Дискурс мас медіа щодо зовнішньополітичного вибору України після президентських та парламентських виборів формується в умовах «перезавантаження» влади, визначення нових пріоритетів внутрішньої та зовнішньої політики, пошуку відповіді на питання щодо сутності національного інтересу тощо. Перші кроки влади у зовнішній політиці відбуваються одночасно із активізацією опозиційних сил. Поступово опозиційні політичні лідери відходять від «інформаційного шоку», обумовленого результатом В. Зеленського у другому турі президентських виборів, перемогою партії «Слуга народу» на парламентських виборах та формуванням «монобільшості» у Верховній Раді України.

Варто погодитись із Д. Яковлевим у тому, що «сьогодні універсальні тенденції формування інформаційного простору, зберігаючи тенденцію до контролю над інформацією, упевнено витісняють саму можливість відповіді населення (тобто безпосередньо комунікаційну складову політичної взаємодії) на периферію стосунків влади і громадян. Що вказує на те, що наслідки інформаційного шоку у посткомуністичному суспільстві набагато небезпечніші, ніж привид перспективи тотального контролю над соціумом з боку навіть найбільш потужних фінансово-промислових груп» [5].

У дискурсі мас медіа щодо зовнішньополітичного вибору України одними із основних питань залишаються наступні. По-перше, взаємодія України з ключовими партнерами та міжнародними гравцями. По-друге, забезпечення міжнародної допомоги у протистоянні «гібридній агресії».

По-третє, підтримка з боку ЄС та НАТО обраного європейського та євроатлантичного курсу України. Зокрема, цим проблемам багато уваги приділяється у матеріалах видання «Дзеркало тижня». В якості прикладу можна навести таку інформацію: «Столтенберг назвав Україну і Грузію найближчими партнерами НАТО. Згідно з програмою саміту заплановано зустріч «Ласкаво просимо назад. Діалог з офіційними особами» (англ. Welcome Back and Conversation with Official) за участю президента України Петра Порошенка і президента Грузії Георгі Маргелашвілі. Однак прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан заявив про те, що блокуватиме будь-яке рішення по лінії Україна-Грузія-НАТО, яке буде ухвалене під час саміту Північноатлантичного альянсу» [3]. Як бачимо, буквально у двох абзацах міститься інформація як щодо підтримки євроатлантичної інтеграції України, так і щодо об'єктивних складнощів її реалізації.

У статті «Громадські активісти окреслили Зеленському «червоні лінії» йдеться про небезпеку зміни зовнішньополітичного курсу після президентських виборів. Наголос робиться на неприпустимості «... виконання, на шкоду національним інтересам, ультимативних вимог держави-агресора або досягнення компромісів з Кремлем ціною поступок за рахунок національного суверенітету, територіальної цілісності й устрою та незалежної внутрішньої і зовнішньої політики України» [1].

На сучасному етапі топ-темою дискурсу має медіа щодо зовнішньополітичного вибору України стає зустріч у «нормандському форматі».

Список використаної літератури:

1. Громадські активісти окреслили Зеленському «червоні лінії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/POLITICS/gromadski-aktivisti-okreslili-zelenskomu-chervoni-liniyi-312240_.html
2. Кулініч М.А. Україна у новому геополітичному просторі: проблеми регіональної та субрегіональної безпеки / М. Кулініч. – К.: НІСД, 1994. – Вип. 29
3. Столтенберг назвав Україну і Грузію найближчими партнерами НАТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/article/print/POLITICS/stoltenberg-nazvav-ukrayinu-i-gruziyu-nayblzhchimi-partnerami-nato-282703_.html
4. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки) [Електронний ресурс]: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 576 с. – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2021.html>
5. Яковлев Д. В. Комунікативні чинники формування демократичної політики / Д. В. Яковлев // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2007. – Вип. 9. – С. 167–175.

Babelyuk O. A.

Sc, professor

Lviv State University of Life Safety (Ukraine),

Galaidin A. Mgr. Polonia University (Poland)

HIGHER EDUCATION IN CYBER SOCIETY: PROS AND CONS

It goes without saying that universities of the twenty-first century must be global, egalitarian, democratic, diverse, productive, sustainable, and accountable. The major aims of higher education institutions (HEIs) in cyber society are: achieving excellence in teaching, research, and community service; providing solutions for national, regional, and global most important problems; contributing to the development of the national capital; nurturing intellectual properties and patents; contributing to the economic and social development of humanity including public health, improvement of crops production, and cross-cultural and religious understanding.

On the other hand, the 21st century job market requires a technology literate and competent workforce with the ability to create, innovate, solve problems, and work in teams.

Investment in higher education is most important and valuable as HEIs provide the world's leaders, scientists, businessmen, physicians, thinkers, and visionaries who chart society's cultural, scientific, and technological future. Not only do HEIs contribute to the nation's human capital and technological transformation but also to its social and cultural identity. HEIs cooperate with industry and business, enhance innovation, creativity, democracy, and wise governance in economy, politics, entrepreneurship, justice and equity.

To be ready to bring up a new generation of future specialists who'll be successful in cyber society HEIs should keep in mind the following statements, which have been worked out by modern challenges in education realm. They are: higher education is more than learning, HEIs need a lifetime education framework to enable graduates' to move beyond expected future; HEIs should focus on human uniqueness of their students, they both should think about some implication of higher education.

There are four main stages in modern educational process which encompass all stages of human life:

– learning, relearning, unlearning (knowledge, know-how, expertise);

-
- research, search, exploration, discovery and design;
 - development (deliberate purposeful training and development of core skills, abilities and competencies);
 - deployment (application of core competencies in practice and further development. Experiencing real life situations).

Nowadays our HEIs are still largely based on obsolete concepts and are overly focused on content learning. At times when many existing working activities are taken over by AI-based machines and robots, our education is still based on traditional skills and competencies. But to cope with the environment transformation, a rapid development of technologies which are largely spread in everyday life and other problems of cyber society we need future design framework.

In cyber society instability turned out to be normal. It became the key feature of modern changeable world. That's why future graduates' should be able to cope with ever-changing future. Hence, an educational process should be focused on the desired future, not just on the expected one.

Higher education is to focus on human uniqueness, which is reflected in cognitive abilities, thinking, creative solutions, communication, emotional intelligence, learning and development, future orientation, core executive competencies of students. The development of such new competences needs to be already included to the curriculum of the primary and secondary schools. During the first years of their studies HEIs should provide the so called "curriculum generale", to develop Cyber-Age specific competences for all students. In this case the focus should be on unique HUMAN competences of cyber society graduates'.

Besides, HEIs should teach students how to find the courage to move beyond our comfort-zone into the unknown and unexpected future. One of the possible ways is internationalization of education, which proved to have such advantages as: it raises faculty and students intercultural awareness; improves programme outcomes to meet requirement of the global market; enhances graduates' national, regional, and global mobility; enhances faculty members mobility and expertise; helps students, and faculty become global citizen; contributes to improved measures of curriculum design implementation, and modification.

Барасій В. Ю.

*студентка 4 курсу факультету психології, політології та соціології
Національний університет «Одеська юридична академія»*

КОНТРАСТИ МЕДІА-ДИСКУРСУ ЩОДО ПАРТІЇ «СЛУГА НАРОДУ»

Одним із головних факторів, який впливає на динаміку політичного процесу в Україні сьогодні є медіакратія. Насамперед, це власники, менеджмент та провідні журналісти й політичні аналітики, які працюють у мас медіа та визначають порядок денний, структурують головні проблеми країни, а іноді – конструюють їх, виходячи із власних інтересів та критеріїв. До останніх відносяться рейтинг (постійне намагання розширити власну аудиторію) та формат (відповідність певному жанру, який має власні вимоги, переваги та обмеження).

Найбільш яскраві та успішні представники медіакратії у багатьох країнах світу торують власний шлях у політику. Не є виключенням й Україна, де на президентських та парламентських виборах перемогу отримали типові медіакрати, які працювали у рейтингових національних медіа-холдингах «1+1», «Інтер» та інших, були власниками студій з виробництва медіа-контенту, сценаристами, продюсерами та редакторами. До них відносяться, зокрема В. Зеленський, О. Ткаченко, Б. Шефір, ін.

Задля перемоги на президентських та парламентських виборах 2019 року було використано медіа-ресурси (телебачення, соціальні мережі, месенджери тощо) та новітні комунікативні технології, які створили у масовій свідомості привабливий образ «народного президента» В. Голубородька та пов'язали його у громадській думці із виконавцем головної ролі шоуменом В. Зеленським.

Комунікативні технології в умовах глобального тренду щодо медіатизації політики дозволили медіакратії перемогти на виборах Президента України, отримати більшість у Верховній Раді України, сформувати уряд тощо. Але чи зможуть представники медіакратії, які посіли державні посади завдяки комунікативним технологіям та використанню медіа-дискурсу утримати владу? Адже їм доводиться відтепер протистояти комунікативним технологіям, спрямованим проти них самих. З цим пов'язується контрастність медіа-дискурсу щодо Президента України та, особливо, партії «Слуга народу»: технології, які використовувались медіакратією – це надбання й потужний ресурс в руках опо-

зиційних сил. А самі медіакрати при владі відчувають політичні обмеження щодо застосування звичних для них засобів політичної боротьби на державних посадах.

Слід відзначити, що до типу комунікативних технологій відносять не лише політична реклама, пропаганда та зв'язки із громадськістю. На особливу увагу сьогодні заслуговують так звані «резонансні» технології, які апелюють до почуттів, створюють відповідний емоційний фон ірраціоналізують політичні рішення та на цьому тлі маніпулюють громадською думкою. Їх небезпека полягає у тому, що раціональність взагалі елімінується з простору політичного вибору. На думку Д. Яковлева «Спеціалізація та фрагментація раціональності особливо помітна у масових суспільствах, локалізація раціональності відбувається одночасно із зростанням впливу масових комунікативних процесів. Демократизація передбачає залучення широких суспільних верств до процесу вироблення політики, що ускладнює(кількісно і якісно) процедуру раціонального політичного вибору, а медіатизація політики, яка змінює систему представництва громадських інтересів, може призвести до імітації демократичної політики» [2, с. 20].

Враховуючи, що загальнонаціональні медіа в Україні належать фінансово-промисловим олігархічним групам та відтворюють в інформаційному полі боротьбу за політичні та економічні ресурси країни, то для дослідження контрастів медіа-дискурсу щодо партії «Слуга народу» були обрані матеріали BBC-Україна (режим доступу – <https://www.bbc.com/ukrainian/news>), як незалежного джерела політичної інформації.

У назвах інформаційних повідомлень відносно партії «Слуга народу» переважає слово «скандал». В якості прикладів можна відзначити наступні матеріали: «Після кількох недавніх скандалів та на тлі внутрішніх суперечностей у фракції «Слуги народу» дедалі частіше говорять про можливий розкол у політичній силі президента Зеленського» (9 листопада 2019 р.), «Герой секс-скандалу в Раді піде з посади голови комітету. Але за однієї умови» (1 листопада 2019 р.), «Секс-скандали у новій Раді: провокації чи депутатська «полуничка»?» (30 жовтня 2019 р.), «Скандал у «Слузі народу»: депутатка каже про переслідування, бо не так голосувала» (14 листопада 2019 р.), «Від кнопкодавства до згвалтування: найгучніші скандали депутатів «Слуги народу» (21 листопада 2019 р.), ін. Особливий резонанс у громадській думці викликають викриття народних депутатів та державних посадовців з боку пранкерів. «Розіграш» за допомогою телефонних дзвінків, або з використанням месенджерів перетворюється на універсальну політичну технологію.

У статті С. Дорош «Пранкер Джокер: хто і як «розводить» депута-

тів Зеленського у смартфоні» (7 листопада 2019) розкриваються деталі формування нової політичної технології. Пранкер «Джокер» (використання саме такого «ніку» відсилає до касового фільму, який нещодавно вийшов на екрани) регулярно розміщує на власному Telegram-каналі телефонне листування з відомими особами, які представляють нову владу. «Листування у Viber чи WhatsApp, злиті в інтернет, – нові реалії, до яких, як виглядає, виявилися не готовими політики, які проголошують ідею «країни у смартфоні» [1].

Таким чином, контрасти медіа-дискурсу щодо партії «Слуга народу» обумовлені формуванням нової української влади з представників медіакратії, які сьогодні змушені протистояти комунікативним «резонансним» технологіям, завдяки яким й отримали перемогу за результатами президентської та парламентської виборчих кампаній.

Список використаної літератури:

1. Дорош С. Пранкер Джокер: хто і як «розводить» депутатів Зеленського у смартфоні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-50315920>
2. Яковлев Д. В. Раціоналізація політичної комунікації як альтернатива медіатизації взаємодії влади та суспільства в Україні / Д. В. Яковлев // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / відп. за вип. Л. І. Кормич. – Одеса, 2011. – Вип. 41. – С. 19-26.

Беценко Т. П.

доктор філологічних наук, професор

Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка

КОМПАРАТИВНА ЛІНГВОФОЛЬКЛОРИСТИКА ЯК ГАЛУЗЬ НАУКОВИХ ЗНАНЬ

Лінгвофольклористика – міждисциплінарна галузь гуманітарної (філологічної) науки, що вивчає різноманітні особливості мовноструктурної, мовностилістичної, художньо-образної організації текстів усної народної творчості; закономірності фольклорного стилетворення; мовностильову структуру фольклорного різновиду художньої творчості як колективної естетичної інтелектуальної діяльності етномовців. Відповідно компаративна лінгвофольклористика – галузь лінгвофольклористики та фольклористики, що займається зіставним вивченням мовностильової, мовнообразної організації текстів пам'яток уснословесної творчості споріднених і неспоріднених культур.

Компаративну лінгвофольклористику ще можна розглядати як крос-культурну лінгвофольклористику. Крос-культурні дослідження у галузі лінгвофольклористики – тип наукового пошуку, згідно з яким мовомислення людини та соціальних груп вивчають у контексті їхніх культурних (етнічних) особливостей, реалізованих у фольклорних текстах. У крос-культурному дослідженні з лінгвофольклористики головну увагу акцентують на спільних і відмінних рисах у структурі, функціонуванні та розвитку мовностильових, мовнообразних мовнотекстовірних феноменів у тестах, належних різним культурним групам.

Об'єктом компаративної лінгвофольклористики є мовноструктурна, художньо-образна організація фольклорних текстів, належних до генеалогічно споріднених і неспоріднених мовнокультурних континуумів, їх стильовий та стилістичний аспекти, специфіка мовотворення фольклорного стилю як різновиду художнього у різних культурах, лінгво-естетична, лінгвопоетична колективна діяльність етномовців як особлива царина національної уснословесної творчості, фольклорна комунікація в аспекті мовотворення, словесно-образного моделювання, лінгвосеміотична система різножанрового фольклорного континууму, предметом – різноманітні мовні засоби (фонетичні, словотвірні, лексичні, граматичні), мовнообразні одиниці, що формують текстовий континуум творів народної словесності різномовних культур, лінгвосеміотичні знаки фольклорної стилесистеми споріднених і неспоріднених

мовно-культурних континуумів, різножанрові та різнорівневі етномовні одиниці як засоби фольклорної комунікації в різних культурах.

Основними завданнями компаративної лінгвофольклористики вважаємо:

- обґрунтування положення про зв'язок, спорідненість, відносну аналогічність, схожість мови (словесно-образного оформлення) фольклорних пам'яток різних культур; встановлення фактів спорідненості, близькості і відмінності у способах реалізації думки у мові фольклору різних культур; виявлення відмінних текстотвірних, мовнообразних, мовностильових ознак у зіставлявальних уснословесних текстах;

- з'ясування специфіки використання, реалізації, функціонування мови як організму (як системи систем, як універсальної системи передачі інформації) в аспекті різнорівневого структуротворення фольклорних зразків в зіставлявальних текстах, належних до різних культур; виявлення спільних та відмінних ознак у плані реалізації національної мови у фольклорних текстах певного жанру (скажімо, веснянках чи весільних піснях);

- розгляд мови фольклорних пам'яток окремої культури (взагалі – фактів мови фольклорної дійсності) як специфічного семіотичного континууму; виявлення спільного та відмінного в способах, засобах, прийомах, підходах та шляхах семіотичного кодування дійсності, засвідченої в зразках усної народної творчості різних культур;

- на основі компаративних студій обґрунтування факту мови фольклорних текстів різних культур як чиннику життєіснування етносу, як ґрунту та засобу для реалізації творчого потенціалу етномовності;

- аргументований доказ факту універсальності мови фольклорних пам'яток різних культур; з'ясування специфіки фольклорної мовної універсальності, засвідченої в текстах відмінних культур, механізмів її дії, аналіз лінгвістичних та позалінгвістичних способів, засобів та різновидів реалізації тощо; з'ясування спільних та несхожих ознак у виявленні мовнообразної, мовностильової універсальності, притаманної окремій етнічній культурі.

- різноаспектний опис фольклорної семантики, фольклорного словотвору та фольклорної граматики уснословесних пам'яток народної творчості, властивих певній культурі; виявлення спільних та відмінних рис щодо використання означених мовних засобів у фольклорних текстах різних культур;

- інтерпретований компаративний мовностильовий та мовностилістичний аналіз фольклорних текстів як національно-естетичних

зразків колективного генія – народу; встановлення спільних та відмінних ознак у різнорівневій мовностильовій, мовностилістичній організації порівнюваних фольклорних текстів та ін.

Отже, компаративна лінгвофольклористика як галузь наукових знань покликана вивчати на основі зіставних студій спільні та відмінні різнорівневі мовні особливості побудови текстів народної творчості, їх архітектоніку, специфіку художньо-образної організації з метою пізнання природи національного мовомислення і особливостей бачення та ословлення реалій довкілля.

Список використаної літератури:

1. Грушевський М. Історія української літератури: У 6 т., 9 кн. – Т. 1. – К.: Либідь, 1993. – 392 с.
2. Дей О.І. Сторінки з історії української фольклористики. – К.: Наук, думка, 1975. – 270 с.
3. Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова /С. Я.Єрмоленко. – Київ: Наукова думка, 1987 . – 242 с.
4. Єфремов С. Історія українського письменства. – К.: Феміна, 1995. – 688 с.
5. Мишанич С.В. Система жанрів в українському фольклорі // Українознавство: Посібник. – К.: Зодіак-ЕКО, 1994. – С 263–276.
6. Чижевський Д. Історія української літератури (від початків до доби реалізму). – Тернопіль, 1994. – 480 с.

Vareshkina N. V.
Associate professor
National University "Odessa Law Academy"

THE BRITISH – ARE THEY SIMILAR TO US?

The British are often seen by other nations as reserved people (they are considered not to be talkative and not inclined to demonstrate their feelings); they are courageous and do not lose their head in a difficult situation. It means that they do not make a tragic face, do not groan. The English are famous for their understatement. They are not inclined to show their merits or predicaments of life they experience. Personal problems are either ignored in a conversation or mentioned in a humorous way. A typical Brit possesses such features as the spirit of independence, will power, and self-control. Independence is the main trait of character and forming this trait is the aim of family and school.

Many foreigners who have heard a great deal about the tolerance of the English interpret it erroneously as the ability of one person to understand another and thus to justify his actions. In fact, what the British mean by tolerance is noninterference in the private life of other people, presuming that everyone should also respect the private life of others. The feeling of personal independence is an important factor of human relations. Personal inclinations and even personal oddity do not meet opposition from others. Noninterference in each other's private life is the cornerstone of English ethics. This is probably why mail plays a much more important role in the life of a Brit than in the life of other nations. A telephone call may interrupt a conversation, having tea, something one is engaged in. Besides, it requires an immediate response, leaving no chance of thinking over an answer, whereas one can open a letter (or e-mail now) at a convenient moment and answer it when and how one likes.

Another important trait of national character which is mostly formed in public schools – is an ability to obey and to command, to observe the rules of a game. The feeling of being one of a team is also important. It is not by chance that Great Britain is the motherland of many kinds of sports, including team sports.

One can say without exaggeration that the monarchy and the traditions of aristocracy have greatly influenced the national character of the English. The values of an aristocrat and a gentleman have become the values which are important for the whole nation. Vsevolod Ovchinnikov in his book "The

Roots of the oak” writes: To work not because of earning money or making one’s career but just for the love of it, for one’s own pleasure, as a hobby – this is the motto of a real gentleman as the English see it.

For over 2 million British men such a hobby is trainspotting. Such people know everything about trains. English humorists write about it: The railway enthusiast. Do you have one? The symptoms: the sufferer becomes confused and bewildered when not near a railway. Rapid rise in temperature at sight of a train. Behaviour then becomes erratic, rushing about waving arms. The patient spends much time and money at book and magazine shops. Seems not to notice presence of “normal” people. The treatment: Patient must be kept well supplied with items of railway interest. Should be encouraged to go on steam tours and to open days where he can meet other victims of the illness. Friends and relatives can aid recovery with free transport, free beer and meals. In case of emergency, contact your nearest preservation society. Do we, Ukrainians, have such a hobby? Nothing of the kind.

The class system is very important in Britain. It is created by complex systems of accents, clothes, school and family. There are three basic grades: upper, middle and working-class, but there are grades within these three. Someone might describe themselves as ‘lower-middle class’. The advertising industry divides people into six socio-economic groups, A, B, C1, C2, D and E. A is the highest group with 3 per cent of the population. It includes top army officers, government ministers and judges. E is the lowest group with 15 per cent of the population. It includes pensioners, the sick and the unemployed. This system reflects modern society, but these artificial grades do not show the reality of the class system built up over hundreds of years. The royal family and the aristocracy still have power and influence in government through inheritance. Social position is often based on the traditions or history of family, not its money. Many people’s class can be identified immediately by the way they speak.

Accent is the sound of a person’s pronunciation of the English language. It is very important in Britain. It shows where a person comes from and, to an extent, what class he or she belongs to. Britain has many different accents. Each of the four countries of the United Kingdom: England, Scotland, Wales and Northern Ireland, has its own accent. Within England, most of the counties have a different accent.

Received Pronunciation or BBC English is the accent of the South-east of England. It has been associated with power and high social class since the fourteenth century. At that time the King, the Royal court and the government settled in London, and the universities of Oxford and Cambridge both in the Southeast, provided higher education for the whole country.

People who wanted to be part of this powerful world had to use the same accent and language. In the nineteenth century, *Received Pronunciation* was used in public schools and universities, the government and the army to form small groups who would run the Empire. It was often impossible to get any kind of high position if you did not speak in the right way. Now society has changed, and regional accents are more acceptable. *Received Pronunciation* accent is still important and will help people to get jobs and a position in society, which might be denied to them if they spoke in a different way.

Looks are important, but they only last the two minutes until you start talking. Accent is the sound of a person's pronunciation of the language. It is very important in every country and Ukraine is not an exception. The accent shows where a person comes from and, to some extent, what social group he or she belongs to.

Список використаної літератури:

1. Овчинников В.В. Корни дуба. Впечатления и размышления об Англии и англичанах. – М.: Мысль, 1980. – 304 с.
2. Oxford Guide to British and American Culture / K. Brown, G. Cook, A. Cruse, G. Stein, H. Widdowson. – Oxford University Press, 2010. – 533 p.

Голубов Д. І.

аспірант кафедри політичної теорії

Національний університет «Одеська юридична академія»

МЕХАНІЗМИ ПАРТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: КОНТРАСТИ «POLITICS» ТА «PUBLIC POLICY»

В умовах складних політичних, соціальних та економічних трансформацій особливого значення та ваги набувають політичні партії як важливий інститут політичного представництва, невід'ємна складова взаємодії органів влади з громадянами та їх об'єднаннями.

У політологічній літературі представлені різні погляди щодо ролі партій у сучасному політичному процесі, ідеологічних чинників розвитку партійної системи, механізмів партійної діяльності (правовому, організаційному, соціальному, політичному, комунікаційному тощо), внутрішньопартійної взаємодії. Роль політичних партій у електоральному процесі, використання партіями політичних та іміджевих технологій у передвиборчій кампанії досліджується у працях таких вітчизняних авторів, як Г. Малкіна, О. Сакрієр, Р. Старовойтенко, П. Струнін, Л. Шачковська, Ю. Шведа, В. Якушик, ін. При цьому, у дослідженнях партій та партійної системи переважає інституційний підхід, акцент робиться на партійних ідеологіях та технологіях політичної боротьби. Слід відзначити, що недостатньо уваги приділяється дослідженням механізмів партійної діяльності у публічній політиці, реалізації ідеологічних засад в урядуванні.

У цілому, механізми «... виступають в якості засобу та способу цілеспрямованих дій суб'єкта на об'єкт впливу, в якості системи дій (усі дії є частиною цілісного плану та утворюють систему), а також – в якості простої сукупності дій» [1].

У партійній діяльності поєднуються механізми пізнання та визнання, механізми колективної та індивідуальної дії. В умовах світоглядного, ідеологічного та політичного плюралізму партія має пропонувати суспільству власну «картину світу», у центрі якої – цінності та потреби людини, базові принципи взаємної поваги та визнання. У процесі партійної діяльності формується досвід колективної політичної взаємодії під час спільної участі в виборчому процесі, протестних акціях, святкових заходах, мітингах тощо.

З метою визначення сутності механізмів партійної діяльності, необхідно звернутись до дослідження функціонування партії у двох взає-

мопов'язаних видах політичної діяльності: «Politics» та «Public Policy». Перший термін стосовно партійної діяльності означає боротьбу за голоса виборців, участь у виборчих кампаніях, тоді як другий – публічну політику, урядування. На думку Г. Колбеча, відмінність між ними полягає у наступному: «... слово politics радше позначає неперервну боротьбу за залучення прихильників, тоді як policy – постійний зважений вибір» [3, с. 25].

Саме тому, переможна діяльність партії у процесі «politics» не означає успішного виконання завдань у процесі реалізації public policy. Останнє пов'язується з виконанням службових обов'язків на державних посадах. Варто погодитись із тим, що «Служба безпосередньо пов'язана з посадою. Саме через посаду спрямовується воля індивіда на служіння суспільним або корпоративним інтересам. При цьому важливо зазначити, що службовець не володіє посадою, посадовою владою, повноваженнями. Він використовує їх для реалізації відповідних цілей та завдань» [2, с. 205].

У дослідженнях механізмів партійної політики мають враховуватись відмінності між «politics» та «public policy». З одного боку, механізми партійної діяльності спрямовані на підвищення ефективності участі партійної організації у виборчих кампаніях із застосуванням політичних технологій (зокрема, пошуку цільової аудиторії та забезпечення її прихильності). З іншого боку, важливою складовою партійної діяльності є використання механізмів публічної політики та адміністрування у випадку здобуття влади.

Участь партійної фракції у виробленні та реалізації публічної політики (яка характеризується когерентністю, ієрархією та інструментальністю) контрастує зі змаганням з іншими партіями за голоси виборців.

Список використаних джерел:

1. Кандагура К. С. Механізми державного управління у сфері взаємовідносин влади з інститутами громадянського суспільства: [Електронний ресурс] / К.С. Кандагура // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2015. – №1. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=808>
2. Ківалов С. В. Вибрані праці / С. В. Ківалов. – Одеса : Фенікс, 2014. – 1088 с.
3. Колбеч Г. К. Політика: основні концепції в суспільних науках / Колбеч Г. К.; пер. з англ. О. Дем'янчука. — К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. — 127 с.

Гридюшко О. О.
асистент кафедри
Національний університет «Одеська юридична академія»

КРИТИКА В СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ НІМЕЧЧИНИ ТА УКРАЇНИ (КОНТРАСТИВНИЙ АСПЕКТ)

Критика відноситься до необхідних компонентів політичного дискурсу і є важливою врівноважуючою силою при соціальному раціональному конструюванні, яке іноді переходить в маніпулювання свідомістю людини, особливо у період передвиборчої політичної боротьби. З концептуальної точки зору критика є комплексним ментальним утворенням, яке включає такі понятійні ознаки, як негативна оцінка, результат розумової діяльності людини, реалізація в формі активної мовленнєвої діяльності, статусний вектор вищого суб'єкта, наявність порушення поведінкових, художньо-естетичних, етичних та інших норм з боку об'єкта критики, виправлення виявлених порушень.

Критичний дискурс в соціально-політичній сфері Німеччини та України формується спільною групою письмових асертивних зворотньо-коментуючих типів текстів, які обов'язково містять оцінку і до яких відносяться епікриз, відгук, музична критика, рецензія, телевізійний коментар, ремарка, письмо читача або радіослухача, анотація на книгу, яка скоро вийде та ін. До усних текстів із критичною домінантою переважно публічного формату відносяться парламентські дебати, телевізійні дебати претендентів на президентський або канцлерський пост, виступи на протестувальних мітингах, акціях, партійних виборчих з'їздах, а також політичні ток-шоу, де основними засобами впливу є дискредитативна й заперечувальна стратегії опонента: політики намагаються критикувати співрозмовників, іноді принижують і звинувачують один одного.

Вважаємо, що контрастні засоби вираження критики в соціально-політичній сфері Німеччини та України залежать як від таких індивідуальних характеристик політика-мовця, як вік, ґендер, соціальний статус, рівень освіти, емоційний стан, риторична компетентність, так і від лінгвокультурних традицій політичного критисайзingu в публічному дискурсі Німеччини й України. Так, можливість критикувати позначає для німецького публічного діяча бути щирим в ставленнях до співрозмовника та його позиції: німецькі політики володіють критичним дискурсом у повній мірі, тому що він є маркером демократичного су-

спільства – мати право критикувати, робити помилки, визнавати їх і відповідати на критику. При цьому, як критика, так і відповідь на неї підтверджуються конкретними аргументами і фактами (цифри, дані, посилання на статистику та ін.). Контрастною рисою українського критичного стратегування є активне використання українськими політиками пейоративів, які важко уявити собі в німецькому політичному спілкуванні у критичній площині. При цьому німецькі опозиційні політики експліцитно та прямо називають суб'єкт критики, безпосередньо звертаючись до нього. Хотім наголосити, що прямі номінанти концепту «критика» зазвичай використовуються як українськими, так і німецькими політиками, коли вони говорять про критику, а не безпосередньо критикують опонентів або неприсутнього третього. Німецькі та українські політики звертаються до використання багатьох синтаксичних засобів, зокрема повторів, риторичних питань, спонукальних речень тощо, щоб сформулювати критичне висловлювання.

Важливо відмітити, що критика в Німеччині не є закритою темою. «Як би ми (іноземці) над собою ні працювали, критика в німецькому стилі завжди залишиться для нас болючим моментом. Адже німці абсолютно не думають про те, щоб пощадити об'єкт критики», вважає експерт з міжкультурної комунікації з Дюссельдорфа Дарина Болль-Палівська. Для німецького публічного спілкування характерна орієнтація на завдання і його успішне виконання, отже, така форма діалогу є нормою, і ніхто не приймає критику на свій рахунок. В німецькій мові поняття «критика» само по собі не має такої негативної конотації, як в російській й українській мовах, оскільки критика розрізняється на позитивну й негативну і є важливим компонентом публічної риторики в політичному й науковому видах дискурсу. В німецькому політичному дискурсі критика належить до невідмінного лідерського арсеналу політика, якій показує свою здатність критикувати і відповідати на критику, відокремлюючи при цьому особисте (позитивне/негативне) ставлення до учасників дебатов. Також, незважаючи на свої політичні симпатії, газети і журнали Німеччини завжди мають змогу підвергнути жорсткій критиці партії, які вони підтримують, тоді як критика тих чи інших політиків/політичних сил в мас-медіа України має більшою мірою викривний характер, де медіа виконують при цьому роль політичних кілерів.

Врахування етнокультурної та риторичної специфіки критики в сучасній німецькій та українській політичній сферах дає змогу встановити типи відношень збігу та розбіжностей (контрастів) критисайзингу в політичних дискурсах віддалено споріднених мов та встановити

залежність інтонаційного та кінетичного оформлення критичного висловлювання від таких адресантно-адресатних моделей, як (1) критика присутнього адресата, «пряма», «відкрита» критика «в обличчя», (2) критика присутнього третього адресата, (3) критика «в третій особі опосередкована критика, критика неprisутнього третього», (4) самокритика.

Список використаної літератури:

1. Белинский А. В. Политические партии Германии в начале 21 века: между традицией и модернизацией / А. В. Белинский // Политическая наука: Научн. журн. / РАН. ИНИОН. Центр социал. науч.-информ. исслед. отд. полит. науки; Росс. ассоц. полит. науки; Ред кол.: Мелешкина Е.Ю., гл. ред., и др. – М., 2015. – № 1: Партии в соревновательных и несоревновательных политических системах / Ред.-сост. номера Коргунюк Ю.Г., Толпыгина О.А. – С. 48–59.
2. Гаврилова Н. В. Лингвокультурный концепт «КРИТИКА» и его функционирование в педагогическом дискурсе: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Гаврилова Наталья Викторовна. – Волгоград, 2007. – 263 с.
3. Гридюшко О. О. Дискурсивні стратегії критики в електоральному дискурсі Німеччини й України (контрастивний аспект) / О. О. Гридюшко // Записки з українського мовознавства: зб. наук. праць / [гол. ред. Т. Ю. Ковалевська]; Вип. 26. У 2-х томах. Т. 2. – Одеса: «Поли-Принт», 2019. – С. 285–295.
4. Каменская Т. Г. Критика в социально-политической сфере / Т. Г. Каменская // Наукові праці. Соціологія. Вип. 133. Том 146. – С. 11–13.
5. Отрезвляющий душ немецкой критики: как выйти сухим из воды [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://www.dw.com/ru/a-15547303>
6. Potapenko S. I. Manipulating categories in public speeches and their translations: Cognitive rhetorical application of vantage theory // Одеський лінгвістичний вісник. – 2018. – 12. – С. 81-88.
7. Woolard, K. A. Bystanders and the Linguistic Construction of Identity in Face-to-Back Communication / K. A. Woolard // Peter Auer, ed. Style and Social Identities: Alternative Approaches to Linguistic Heterogeneity. – Berlin/ NY: Mouton de Gruyter, 2007. – P. 187–207.

Гроза І. М.

старший викладач

Національний університет «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВ'ЯЗАННІ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЗАДАЧ

У сучасному глобальному світі формується суспільство, яке визначається як інформаційне. Це обумовлено зміною ролі і місця інформації як для індивіда, так і для суспільства в цілому. Інформація перетворюється у ресурс постійно зростаючої цінності. Зв'язок лінгвістики і інформаційно-комунікаційних технологій робиться безсумнівним, якщо врахувати факт існування комп'ютерної лінгвістики – напрямки прикладної лінгвістики, орієнтовані на використання комп'ютерних інструментів – програм, комп'ютерних технологій, організації та обробки даних – для моделювання функціонування мови в тих чи інших умовах, ситуаціях, проблемних сферах і т. д., а також усієї сфери застосування комп'ютерних моделей мови в лінгвістиці та суміжних дисциплінах. Відзначимо, що в лінгвістичній діяльності, тісно пов'язаній з інформаційними технологіями, відповідно до поставленої задачі, інформацію слід перетворювати, редагувати. Тому пред'являються високі вимоги до фахівця лінгвіста: вміння працювати з комп'ютерною технікою, програмним забезпеченням і носіями інформації, розподіленими базами даних, з глобальними комп'ютерними мережами і навичками роботи з електронними словниками та іншими електронними ресурсами для розв'язання лінгвістичних задач.

Розвиток інформаційних технологій характеризується швидкою зміною концептуальних уявлень, технічних засобів, методів і сфер застосування. У зв'язку з тим, що з кожним роком кардинально змінюються інформаційні технології та інформаційне середовище в цілому, суспільству потрібні люди, що володіють інформаційно-технологічною компетентністю, здатні навчатися, самостійно працювати з інформацією, щоб бути успішними в інформаційному суспільстві.

На сьогоднішній день одним з ключових джерел професійної інформації для лінгвіста є мережа Інтернет, в якій знаходяться різні ресурси у вигляді масивів (баз) інформації: електронні енциклопедії, мережі словесних асоціацій, електронні бібліотеки, бази даних університетів, авторські сайти, форуми, текстові процесори та інші. Досить значну частину інтернет-масиву займають освітні та наукові ресурси. Вони скла-

дені у вигляді інтернет-бібліотек: словники, енциклопедії, бази даних, архіви та інші. У зв'язку з мобільністю і доступністю представленої інформації вони користуються великою популярністю у науковому та освітньому співтоваристві. Головна їх особливість – повна відкритість безпосередньо самого електронного інформаційного ресурсу: книги, підручники, посібники, збірники, історичні джерела, статті та авторські монографії. Дані ресурси полегшують і підвищують швидкість роботи у навчанні та науковому дослідженні лінгвістів.

Базовою основою будь-якого лінгвіста є робота з енциклопедичними джерелами з метою отримання необхідної інформації та / або її зіставлення з іншими джерелами. Тому в сучасну епоху інформаційних технологій багатотомні енциклопедії відійшли на другий план, а електронні енциклопедії надали можливість більш мобільного та швидкого отримання необхідної у роботі інформації. Оскільки мова йде про цифрову інформацію, що зберігається на серверах, то важливо відзначити суттєву перевагу, яку мають електронні енциклопедії: динамічне поповнення бази даних, її доопрацювання і коригування у реальному часі. У той час як класичні друковані видання позбавлені такої можливості.

Різного роду електронні бібліотеки дають швидкий доступ до необхідних текстів. Перевага електронного тексту може бути в тому, що друкований текст зручний, скоріше, виключно тільки для самого процесу читання. Електронний же текст дає можливість миттєвого пошуку потрібних фрагментів тексту, словосполучень у тексті і слів у ньому ж, а також постійну можливість редагування, внесення правок, доповнень і коригувань. Різні форуми лінгвістичної спрямованості дозволяють філологам обмінюватися досвідом і результатами досліджень, координуватися з носіями інших мов та отримувати від цих носіїв необхідну інформацію, корисну для дослідницьких робіт.

В основі фундаментальної різноманітності інформаційних технологій лежить комунікація, нерозривно пов'язана з мовою і, отже, лінгвістикою. Вживання інформаційних технологій дозволяє істотно полегшити та оптимізувати процес накопичення нових знань (в контексті лінгвістичної сфери), їх пошук, редагування. Однак інформаційні технології здатні бути для філолога не тільки джерелом динамічної цифрової інформації, але і безпосереднім об'єктом дослідження як комунікаційного лінгвістичного явища. Таким чином, перспективи розвитку лінгвістичних додатків і нових інформаційних технологій досить значні. Актуальність вивчення взаємодії і взаємовпливу лінгвістики та інформаційних технологій буде зростати.

Список використаної літератури:

1. Гуревич Р. С. Напрями дослідження розвитку інформатизації сучасної освіти / Р.С. Гуревич // Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Наукові записки. Сер. Педагогіка і психологія : зб. наук. ст. — Вінниця, 2010.

2. Зубов А.В., Зубова И.И. Информационные технологии в лингвистике: учеб. пособие для студентов лингв. фак. высш. учеб. заведений. – М.: Академия, 2004.

3. Мошкович Ж. Г. Автоматическая лексическая система Унилекс-2. – М., 1989.

Гук Є. Є.

студентка 5-го курсу факультету журналістики

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЭВФЕМИЗМЫ В АНГЛО- И РУССКОГОВОРЯЩЕМ ПОЛИТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

Политические деятели, представители их администрации, штаба, спичрайтеры, переводчики, журналисты, так же как и рядовые граждане, должны иметь устойчивые навыки эффективной политической коммуникации как в сфере продуцирования, так и в сфере восприятия речи правильным образом. Последняя все чаще подразумевает камуфлирование объективной реальности, смягчение, а порой и подмену тех или иных понятий и терминов, «маскировку» существующих проблем с помощью политических эвфемизмов – дозволенных и пристойных наименований.

Слово «эвфемизм» произошло от греческих слов *eu* – «хорошо» и *phemi* – «говорю» [1, с. 4]. Они были созданы от желания завоевать общественное одобрение и избежать социального порицания. Использование языка как мощного средства воздействия предполагает широкое использование политиками разнообразных средств, позволяющих достигать определенной неязыковой цели: создать положительный или отрицательный имидж политика, политической партии или некой структуры, оправдать те или иные поступки и решения, привлечь на свою сторону электорат, дискредитировать деятельность оппонента и пр. [2, с. 128]. Отметим, что вопрос о необходимости и оправданности использования эвфемизмов в современном политическом дискурсе является дискуссионным.

Использование политической эвфемии тесно связано с понятием политической корректности. Английский язык как один из наиболее динамично развивающихся языков мира претерпел за последние десятилетия значительные изменения, которые, безусловно, связаны с изменениями в общественной сфере. Неслучайно, что именно в мире английского языка возникла мощная культурноповеденческая и языковая тенденция, получившая название «политической корректности». Под «политически корректными» обычно понимают, согласно точке зрения С.Г. Тер-Минасовой, новые способы языкового выражения взаимоотношений, которые задевают чувства и достоинство индивидуума, ущемляют его человеческие права привычной языковой бестактностью и/

или прямолинейностью в отношении расовой и половой принадлежности, возраста, состояния здоровья, социального статуса, внешнего вида и т.п. [3, с. 216]. Политическая корректность требует убрать из языка все те языковые единицы, которые задевают чувства человека, вернее, найти для них соответствующие нейтральные или положительные эвфемизмы.

Английский язык как язык мирового общения, международного и межкультурного, используется как средство коммуникации представителями разных народов и разных рас. Существует мнение, что политические эвфемизмы «не просто подслащают неприятные события, но преднамеренно изменяют верное восприятие реальности адресатом, в результате чего язык перестает отражать реальную действительность, становится искаженным, лживым и вероломным» [3, с.120]. Нельзя, однако, не признать тот факт, что соблюдение норм политкорректности дает и положительные результаты, делая наше общество цивилизованнее и толерантнее к разным социальным группам.

Рассмотрим политические эвфемизмы, встречающиеся в речах экс-президента США Барака Обамы в период с 2002 по 2009 годы. Спектр эвфемизмов, использованных им в своих политических выступлениях в это время довольно широк и разнообразен. Наиболее популярными сферами эвфемизации являются социальная жизнь и политика.

Так, например, наиболее популярным эвфемизмом, равно как и наиболее известным, является *African-American*, что вполне логично, учитывая национальный состав населения США: *I think it is wonderful that Asian Americans, Latinos, African Americans, and others are represented in all parties and across the political spectrum* [подчеркивания везде наши. – А.М.] [6]. В данном примере употреблено сразу несколько политических эвфемизмов, смягчающих расовую и этническую дискриминацию. Первый из них очевидно замещает считающееся политически некорректным прилагательное *Oriental* (азиатский), якобы навязанное жителям Азии европейцами. *Oriental* заменяют на более нейтральное *Asian*. Что касается второго эвфемизма, общеизвестно, что в США проживает большое количество выходцев из Латинской Америки. В 70-х годах XX века был введен общий термин, обозначающий латиноамериканцев, – *Hispanics* (от прилагательного *Hispanic* – испанский, латинский). Однако многие избегают употребления данного слова, так как *Hispanics* чаще вызывает ассоциации с людьми низкого достатка. Вместо этого предлагаются варианты *Latino/ Latina* (латиноамериканец/латиноамериканка), *Chicano/ Chicana* (американец/ американка мексиканского происхождения), *Spanish American* (американец испанского происхождения).

В выступлениях американского президента встречаются также примеры эвфемизмов, смягчающих имущественную дискриминацию. Причиной создания и использования таких эвфемизмов часто является стремление чиновников различного ранга сгладить проблемы имущественного неравенства людей. Как пишет Г.Д. Томахин, «слово the poor бедные в печати было заменено на the needy, the ill-provided необеспеченные, затем на the deprived лишенные благ, затем на the socially deprived социально обездоленные, the underprivileged малопривилегированные, позже на the disadvantaged попавшие в менее благоприятные обстоятельства и, наконец, на low-income малообеспеченные» [4, с.113]. Think about the America that Franklin Roosevelt saw when he looked out of the windows of the White House from his wheelchair – an America where too many were ill-fed, ill-clothed, ill-housed, and insecure [5] (National Press Club). Ясно, что в данном примере эвфемизмы употреблены по аналогии с вышеприведенным ill-provided, тем самым смягчая и вуалируя имущественную дискриминацию, сохранившуюся и в наши дни. Компонент ill успешно осуществляет данную функцию, так как по сути камуфлирует саму проблему: бедное население не голодает, не испытывает проблем с одеждой, у него, по сути, есть где жить, просто благ на всех не хватает. Данные эвфемизмы с успехом выполняют функцию вуалирования и камуфлирования существующих проблем.

В языке русских СМИ наблюдается следующее: «Тем не менее, Тель-Авив отверг резолюцию, назвав ее несбалансированной и не учитывающей ситуацию в регионе. (Независимая газета, 14 января 2009). Манифестация вылилась в массовые беспорядки. Стражи порядка задержали 106 человек в возрасте от 20 до 24 лет, причем разных национальностей.» (Известия, 18 января 2009). В следующем предложении используется «сглаживающий» эвфемизм: The study highlights that sparrow chicks are hatching but they aren't surviving [7]. «Sparrow chicks» – эвфемизм, пытающийся скамуфлировать ситуацию. Таким образом, следует отметить, что использование такого способа речевой манипуляции как эвфемизмы актуально и продуктивно в наши дни как в политическом дискурсе, так и в СМИ.

В завершение следует также отметить, что тенденция к использованию эвфемизмов в политическом дискурсе в настоящее время довольно популярна, что обусловлено развивающимся сотрудничеством между государствами в мире, широким кругом проблем в различных сферах деятельности, разным этническим составом этих государств и различным благосостоянием граждан, а также укреплению толерантности в обществе.

Список использованной литературы:

1. Кацев А. М. Языковое табу и эвфемия: учеб. пособие к спецкурсу. Л., 1988. 79 с.
2. Нерознак В. П., Суперанская А. В. Лингвистические проблемы терминологии / Изв. Академии наук СССР. Отделение литературы и языка. – М., 1972.
3. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М., 2000.
4. Томахин Г.Д. Реалии – американцы – Москва. – М.: Междунар. отношения, 1988.
5. National Press Club, April 2005.
6. President Obama's Feb. 9 Press Conference.
7. http://www.inst.at/trans/15Nr/08_4/velicacarmen15.htm.

Деде Ю. В.

викладач

Міжнародний гуманітарний університет

ПОМ'ЯКШЕННЯ В МІЖОСОБИСТІСНОМУ СПІЛКУВАННІ

В даний час в більшості робіт, присвячених проблемам комунікації, комунікація трактується вже не як передача інформації або маніфестація намірів, а як демонстрація значень і обмін ними (Кравченко, 2003; Червоних, 2001; Соколов, 2002; Тарасов, 1990; Залевська, 2002; Богданов, 2007 і ін.).

Здатність мовця зрозуміти співрозмовника і передбачити його можливу реакцію визначається в психолінгвістиці і комунікативістиці терміном «комунікативна емпатія», який передбачає не тільки ідентифікацію себе з співрозмовником, а й співпереживання йому. Ініціатор спілкування будує своє спілкування з розрахунком на певну реакцію з боку партнера. Щоб передбачити цю реакцію, він повинен, поряд з антиципацією змісту свого повідомлення, антиципувати: а) відношення (установку) співрозмовника щодо цього змісту; б) відношення (установку) відносно себе; в) психологічний ефект, який повідомлення може надати на співрозмовника.

Феномен емпатії в процесі міжособистісного спілкування відіграє особливу роль в процесі встановлення причин, що спонукають мовців вдаватися до пом'якшення, яке, як зазначалося вище, детерміновано прагненням адресанта уникнути можливих конфліктів в комунікації, що безпосередньо пов'язані з передбаченням можливої реакції адресата на потенційно конфліктогенні мовні дії. Реакція адресата на висловлювання мовця становить, по суті, цементуючий момент інтеракції, а її відсутність призводить до руйнування міжособистісного спілкування. Досягнення комунікативного згоди, що лежить в основі гармонійної взаємодії, передбачає взаємну «настройку» (тюнінг), когнітивну і емотивну, співрозмовників один на одного, взаємну адаптацію своїх інтенцій, мотивів, а також стратегій та тактик, які їх реалізують, з метою досягнення максимальної ефективності комунікативного контакту. Даний процес тісно пов'язаний з мітігативними прескрипціями, детермінуючи звернення мовця до стратегій ілюкватівного пом'якшення в потенційно конфліктогенних ситуаціях. Так, зокрема, тактика прямої відмови, на думку О.С. Іссерс, в більшості випадків викликає негативну реакцію партнера і обумовлює напруженість у відносинах між комуні-

кантами. У зв'язку з цим в ситуаціях відмови у відповідь на прохання або запрошення мовця, адресат намагається пом'якшити свою відмову, використовуючи тактики обґрунтування відмови або пропозиції альтернативи.

Таким чином, досягнення комунікативної згоди передбачає взаємну «настройку», когнітивну і емотивну, співрозмовників один на одного, взаємну адаптацію своїх інтенцій, мотивів, а також стратегій та тактик з метою досягнення максимальної ефективності комунікативного контакту, що забезпечується, зокрема, активним використанням комунікативного пом'якшення.

Список використаної літератури:

1. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. -М.: КомКнига, 2006. – 288 с.
2. Куницына, В.Н., Казаринова Н.В., Погольша В.М. Межличностное общение: учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2001. – 544 с.
3. Леонтьев А.А. Языковое сознание и образ мира // Язык и сознание: парадоксальная рациональность / под ред. Ю.А. Сорокина, Е.Ф. Тарасова, Н.В. Уфимцевой. – М.: Ин-т языкознания РАН, 1993. – С. 16-21.

Дерев'янко Ю. М.
аспірант кафедри англійської філології
Запорізький національний університет

УНІВЕРСАЛЬНІ Й КУЛЬТУРНО-СПЕЦИФІЧНІ ЕТИКЕТНІ ЗНАКИ

Етикет слід розглядати одночасно як універсальний та культурно-специфічний феномен. Дж. Уоттс зауважує, що етикет має «природу хамелеона», тобто існує набір шаблонних знаків, які здатні задовольнити культурні вимоги різних народів, і з них комуніканти обирають те, що вважають за необхідне. О. П. Проценко слушно зауважує, що за різноманіттям поведінкових форм стоїть щось єдине, загальне та об'єднувальне, що обумовлює створення універсальних стереотипів етикетної поведінки, які й формують особливу загальнодоступну мову спілкування. Відповідно до цього, мовленнєвий етикет різних культур містить універсальні ознаки.

Разом із цим в будь-якій культурі етикет співвідноситься з комплексом цінностей, спільних для всіх чи більшості членів суспільства. Етикет, отже, становить особливу систему (культуromаркованих) правил поведінки. Наголошуючи на культурній специфіці етикету, В. І. Карасик стверджує: «Етикетне спілкування підтримує традиційні форми міжособистісних відносин, тобто є однією з підстав культурної традиції мовного колективу. Етикет являє собою відбиття культурних цінностей суспільства» у правилах поведінки.

В етикетних знаках втілено структуровані знання мовців про людей і світ. В аспекті семіотичного підходу до вивчення знакових систем визначаються універсальні, загальні та специфічні ознаки етикету різних культур, глибинні смисли семіотичних одиниць.

Різні культури включають формули вітання й прощання, форми шанобливого звертання. У цьому сенсі правила мовленнєвої етикетної поведінки універсальні, хоча своєрідно реалізуються в окремих культурах. Наприклад, вітання актуалізується як побажання здоров'я (укр. Доброго здоров'я!; Здоровенькі були!), побажання миру (араб. *Salaam alei-kun*, івр. *šālōm*), або як питання про те, як ідуть справи (англ. *How do you do?*, фр. *Comment ça va?*).

Я. Радевич-Винницький аналізує реакцію слов'ян на запитання «Як справи?». Чехи переважно жаліються, проте бадьорим тоном, ніби хвалячись турботами, клопотом. Більш оптимістичні болгари відповідають «Добре!», в той час як росіяни дають нейтральну відповідь «Нічого!».

Українці здебільшого оцінюють свої справи краще – *«Богу дякувати – непогано»*.

Суттєва різниця простежується між сприйняттям компліментів та їх відтворенням у культурах США та ПАР. Американці часто та щедро адресують компліменти партнеру по комунікації, відхиляючи при цьому ті, що стосуються них самих, у той час як жителі ПАР демонструють прямо протилежну етикетну поведінку. Окремі комунікативні цінності притаманні конкретній культурі. Наприклад, для британців важливі такі як *«small talk»* (світська бесіда), тоді як специфічно російськими є *«разговор по душам»*, *«выяснение отношений»*.

Невербальна етикетна поведінка має свої культурно специфічні особливості. Наприклад, мовчання слухачів в лекційній аудиторії, у суді, у церкві схвалюється нормами поведінки, а мовчання за столом на званій вечері сприймається як грубе порушення пристойності, зокрема в англійськомовному суспільстві. У Японії ж мовчання оцінюється як прояв сили й мужності. Загальноприйнятим у бізнес-етикеті в західних культурах вважається не втрачати часу на паузи (мовчання). Проте фіні, як представники західної культури, а також японці, як представники східної культури, вважають за краще не переривати паузи, якщо вони виникли в комунікації. Для італійської культури, наприклад, переривання співрозмовника й навіть одночасне говоріння кількох учасників є ознакою зацікавленості в темі обговорення. Тому паузи в мовленні та мовчання культурно обумовлені.

Інформативним серед невербальних знаків для будь-якої культури є погляд. Зустрівши погляд один одного, комуніканти розуміють умови спілкування і можуть перебудувати свою вербальну поведінку при потребі. Тим часом у Японії не прийнято дивитися довго в очі один одному: жінки не дивляться в очі чоловікам, а чоловіки – жінкам, японський оратор дивиться зазвичай кудись убік, а підлеглий, вислуховуючи догану начальника, опускає очі й посміхається. Американці дивляться в очі лише в тому випадку, коли хочуть переконатися, що партнер зі спілкування їх правильно зрозумів. А для британців контакт очей більш звичний: вони дивляться на співрозмовника, щоб продемонструвати свою зацікавленість. Але в Британії вважається непристойним занадто пильно дивитися в очі, як це прийнято в Україні.

В етикетних комунікативних ситуаціях неабияке значення має символіка. Між символічними жестами в різних культурах існують значні відмінності. Наприклад, жест рукою «йди до мене», мабуть, буде зрозумілий повсюдно, хоча в різних культурах він не абсолютно ідентичний: українці обертають долоню до себе і розгойдують кисть вперед і

назад, а японці витягають руку вперед долонею вниз і зігнутими пальцями роблять рух в свою сторону.

Отже, етикет є неодмінним компонентом міжкультурної комунікативної компетенції, що має універсальні риси й стратегії вживання. Проте національна специфіка етикету в кожній країні надзвичайно яскрава – на мовленнєві особливості накладаються обрядові традиції, звички, етикетні норми всього прийнятого, дозволеного й забороненого.

Список використаної літератури:

1. Карасик В.И. Язык социального статуса. Москва : Институт языкознания АН СССР, Волгоградский педагогический институт, 1991. 495 с.
2. Овчинников В. В. Ветка сакуры. Рассказ о том, что за люди японцы. Москва : Молодая гвардия, 1971. 257 с.
3. Проценко О. П. Етикет як аксіологічний вимір культури поведінки і спілкування : дис. ... д. філос. Наук : 09.00.07. Харків, 2004. 369 с.
4. Радевич-Винницький Я. К. *Етикет і культура спілкування*: навчальний посібник. Київ : Знання, 2006. 291 с.
5. Watts R. J. *Politeness*. Cambridge University Press, 2003. 304 p.

Долга Н. М.

кандидат філологічних наук, доцент

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Грігорян А. І.

студентка 4 курсу

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ФЕНОМЕН ЭКРАНИЗАЦИИ В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

«Рубеж веков» стал фундаментом для развития новых видов искусства. Появление неклассического типа мировоззрения, кризис представлений о культуре, выход из-под влияния церкви, научно-технический прогресс стали причиной формирования фото-, киноискусства, которые, безусловно, повлияли и на традиционные виды искусства. Ещё в 1930-е годы В. Гофеншефером было замечено, что у литературы появился новый читатель – кино. Этот читатель очень активен, его восприятие литературного произведения конкретно реализуется в системе литературных образов кино, и, в свою очередь, формирует восприятие классики зрителей-читателей. Л. Н. Толстой также предсказал кинематографу большое будущее. Он утверждал, что в кино реализуются многие возможности, которые в литературе не могут быть раскрыты до конца. На экране приобретают особое значение и эмоциональную силу портрет, пейзаж, выразительная деталь, другие приемы, открытые литературой.

Итак, экранизация находится в центре внимания многих ученых и является важным предметом разнообразных исследований [Арутюнян 2003; Балаш 1968; Григорьянц 2004; Игнатов 2007; Маневич 1966; Гуральник 1968; Туrowsкая 1973; Усов 1995; Фрадкин 1971; Вайсфельд 1983; Вартанов 1996; Лотман 1973; Фрейлих 1992; Базен 1972; Куфаев 2004; Решетникова 2009].

Прежде всего, необходимо обратить внимание на основные определения феномена экранизации, данные различными исследователями. Вслед за В. В. Решетниковой, мы понимаем экранизацию как художественную интерпретацию литературного произведения, заключающуюся в переводе его на экранный язык посредством создания разнообразных изобразительно-звуковых образов (слово, музыка, шумы в различном сочетании с видеорядом). В свою очередь, Н. А. Симбирцева трактует *экранизацию* как структурно-смысловую модель, в основе

которой лежит текст произведения, обрастаемый контекстуальными связями и полями. И наконец, Ю. А. Квицинская и У. С. Мосенкова утверждают, что *экранизация* представляет собой субъективную интерпретацию художественного произведения, его визуализированное отражение и преобразование посредством спецэффектов, звукового сопровождения и других способов создания образа в кинематографе. Резюмируя вышеизложенные дефиниции, отметим, что восприятие произведения художественной литературы и его экранизации рассматривается как активный волевой процесс.

Итак, рассматривая феномен экранизации в художественной литературе, необходимо отметить, что Г. А. Поличко выделяет три основные группы экранизаций:

- прямая экранизация – этот вид экранизации должен повторять книгу, давать возможность зрителю еще раз, но уже в формате кино, соприкоснуться с источником;
- по мотивам – основная задача подобных фильмов – представить уже известное произведение в новом ракурсе. Такая форма чаще всего применяется, если книгу физически невозможно переложить на киноэкран буквально: из-за несоответствия объема, или, возможно, действие в книге основано на внутренних переживаниях героя, которые сложно передать без преобразования в диалоги и события. Такие экранизации могут не соответствовать первоисточнику, но передают главное и добавляют что-то новое;
- общая киноадаптация – целью данного подхода является создание на материале книги нового, самобытного произведения, которое, тем не менее, должно быть взаимосвязано с первоисточником и дополнять его.

В заключение отметим, что, как и любой род творчества, экранизация литературы – неустанный поиск, в котором, в конечном счете, многое зависит от творческой индивидуальности экранизатора, его таланта, эстетических симпатий и привязанностей, от характера экранизируемого произведения, его образной структуры. В кинематографии ищутся механизмы трансформации словесного образа в экранный при условии воссоздания художественного мира классического произведения во всей его подлинности, эквивалентные выразительные средства для перевода на экран литературного оригинала, заложенных в нем идей, эмоций, представлений, всего того, что образует духовный мир героев экранизированного произведения.

Список использованной литературы:

1. Квицинская Ю. А., Мосенкова У. С. Роль экранизации в восприятии произведений художественной литературы / Ю. А. Квицинская, У. С. Мосенкова. – Санкт-Петербург: Ленинградский государственный университет им. А.С. Пушкина, 2017. – С. 32-35.
2. Поличко Г. А. Основы кинематографических знаний на уроках литературы в средней школе / Г. А. Поличко. – Курган, 1980. – 147 с.
3. Решетникова В. В. Телеэкранизация: ключевые аспекты интерпретации литературных произведений: диссертация ... кандидата искусствоведения: 17.00.03 / В. В. Решетникова. – Москва, 2009. – 164 с.
4. Симбирцева Н. А. Экранизация как визуализированный текст: к постановке проблемы / Н. А. Симбирцева. – Известия Уральского федерального университета, 2013. – С. 148-154.
5. Фокеев А. Л. Кинематографичность классики (к проблеме экранизации литературных произведений) / А. Л. Фокеев. – Самара, 2014. – С. 104-109.

Долгая Н. Н.

кандидат филологических наук, доцент

Одесский национальный университет имени Ильи Ильича Мечникова

Иванова И. А.

студентка 4 курса

Одесский национальный университет имени Ильи Ильича Мечникова

ИМПРЕССИОНИСТИЧНОСТЬ МИРОВОСПРИЯТИЯ В РОМАНЕ В. ВУЛФ «МИССИС ДЕЛЛОУЭЙ»

Слово «впечатление», взятое в его французском варианте – *impression*, сначала было применено для определения нового направления в живописи – импрессионизма, а затем и стилистики всего современного искусства. Импрессионисты стремились к изображению каждого мгновения жизни. Это означало: никакого сюжета, никакой истории. Мысль заменялась восприятием, рассудок – инстинктом. Основной стилиевой прием импрессионизма – изображение не предмета, а всего лишь впечатления от него. А. Франс, который в конце XIX в. стал одним из теоретиков и защитников импрессионизма, основателем импрессионистичной интерпретации искусства отмечал: «Мы обречены на то, чтобы познавать мир только через впечатления...Мы видим мир сквозь призму наших чувств».

Импрессионистичность романов Вулф находится в центре внимания многих ученых и является важным предметом разнообразных исследований: Арнольд 1995; Батюк 2008; Гениева 1984; Жантиева 1965; Ивашева 1984; Коврижина 2014; Кузнецов 2003; Louvel 2008.

И в живописи, и в литературе импрессионизм – это совокупность приемов, которые помогают передать мир чувств, игру света, услышать симфонию звуков, ощутить дуновение ветра. В живописи это достигается средством быстрого наложения мазков. Каждый мазок – это отдельный элемент, который в сочетании с другими мазками составляют единую картину. В литературе мазок – это слово, цвет – звук и запах, длина мазка – это интонация, а его окончательная форма – это жест, однако в отличие от живописи литература может зафиксировать слуховые, осязательные и обонятельные ощущения.

Как отмечает К. Горелов, точно так, как изучаются картины мастеров импрессионизма, необходимо читать Вирджинию Вульф. Ее романы – это полотна, в которых присутствует все: от мимолетного звука до безвременья сновидений. Каждое произведение Вулф – художественный эксперимент. В «текучей прозе» она передает движение времени,

чувств, восприятие жизни в детстве, в юности, в старости; намечает контуры параллельно развивающихся судеб людей, в какой-то момент переплетающихся, а потом вновь расходящихся. Запечатлеть в одном мгновении суть бытия – вот, что особенно важно для Вулф.

В. Вулф фиксирует не только внешние факторы, но и эмоции, ощущения героев, используя прием потока сознания, который дает читателю прямой доступ в мысли героев – эти бесконечные потоки сознаний. Художники-импрессионисты также передают движение, текучесть жизни, которое ощущается в рельефной поверхности мазка.

Вулф-художница виртуозно использует колоративную лексику, которая не только иллюстрирует цвет предмета, но и передает неповторимые характерные черты персонажей романа. Так розовый и зеленый – цвета юности, надежды, чувственного ощущения жизни – доминируют в воспоминаниях молодости Клариссы, а ближе к зрелости – белый – спокойствия, одухотворенности. Ему же противопоставляется серый цвет – символ бездушной цивилизации, болезни. Писательница обращается к композиционному приему рамы, в качестве которой выступает оконный проем. Так, по законам живописного искусства, обращая внимание на фон, детали переднего плана, точно передавая цветовую гамму, световые эффекты – автор создает портрет героини.

Импрессионистический роман, каким является «Миссис Дэллоуэй», занят сиюминутностью переживаний, ценит точность беглых впечатлений, не может отделаться от воспоминаний, но, погруженный в поток сознания, этот роман улавливает гул жизненного потока, который так стремительно сносит человека к неизбежному пределу бытия. Мысль о вечности острее позволяет пережить мгновенность жизненных впечатлений.

Список использованной литературы:

1. Алексеева В. В. Поток сознания как черта «импрессионистической литературы». Поток сознания в творчестве Вирджинии Вулф // Молодой ученый. – 2015. – №5. – С. 641-645.
2. Андреев Л.Г. Импрессионизм. М.: МГУ, 1980. – 250 с.
3. Горелов К. Импрессионизм и Вирджиния Вулф. – Режим доступа: <http://artrepriza.ru/books/1469-impressionizm-i-virdzhiniya-vulf.html>
4. Колотов А.А. Поэтический взгляд в романе В. Вулф «Миссис Дэллоуэй» // Филологический сборник: Поэтическая студия. Межвузовский сборник научных трудов. – Красноярск: РИО КГПУ им. В.П. Астафьева, 2004. – 148 с. – С.96-113
5. Франс А. Собрание сочинений: В 8 т. – М.: Гослитиздат, 1960. – Т. 8. – С. 169.

Домбровська С. А.

викладач

Національний університет «Одеська Морська Академія»

КОНТЕКСТУАЛЬНІ КОНОТАЦІЇ КОНЦЕПТУ ЛІНЬ В АНГЛОМОВНОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ

Наступна розвідка присвячена дослідженню реалізації концепту лінь в англomовному художньому дискурсі. Концепти вважають вираженнями у мові основними, мінімальними одиницями словесного мислення; багатомірними культурно значущими соціопсихічними утвореннями в колективній свідомості, опредмеченими у тій або іншій мовній формі. У лексикографічних джерелах поняття лінь, лінощі, ледар представлені такими тлумаченнями: лінь – «відсутність бажання діяти, працювати, любов до неробства»; лінощі – «лінь, схильність до ліні»; ледар – «ледача людина» [Ожегов, 276]. За версією Кембриджського словника, поняття *lazy* має як позитивний, так і негативний оцінний характер: 1) (*disapproving*) *not willing to work or use any effort* – (несхвально) не бажуючий працювати або докладати зусиль, 2) (*approving*) *slow and relaxed* – (схвально) повільний, розслаблений [Cambridge Dictionary].

В англomовному художньому дискурсі концепт лінь відображений в семантичній структурі низки іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Синонімічний ряд лексем, які вербалізують концепт лінь в художньому дискурсі, складають лексеми *to dawdle*, *to doss*, *idle (idly, to idle)*, *to hang about (out)*, *indolent (indolence)*, *inert (inertia)*, *layabout*, *lax*, *lazy (laziness, to laze, lazily)*, *to loaf*, *to loiter*, *to lounge*, *to mooch*, *to moulder*, *negligent (negligence)*, *shiftless*, *to shirk (shirker)*, *slack (slacken, slacker, slackness)*, *slob*, *sloth*, *slug (sluggish)*, *to twiddle*, *to while away*.

Визначені лексеми зафіксовані в авторському описі поведінки персонажів дискурсу. Наведемо приклади вживання лексеми *lazy*, яка найчастіше актуалізує відповідний концепт:

- *She was surprised one morning to hear Jenkins complaining that Hamish Macbeth was becoming lazier and ruder every day* [Beaton, 102].
- “True, true,” said Hamish, leaning lazily against the castle door. “It’s awf’ly hard to say no to the champagne” [там само, 26].
- *He loved his easy, lazy life and the beauty of the countryside. Apart from his hens and geese, he rented a piece of croft land behind the police station where he kept sheep* [там само, 43].

Як бачимо, тільки перший з наведених прикладів має негатив-

но-оцінний характер (поведінка поліцейського Хейміша викликає нарікання серед мешканців села). У другому та третьому прикладах *lazy* скоріше має позитивний характер: на перший план виходить тема розслабленості, повільності, відпочинку.

Отже, спостереження над вибіркою англомовного літературного дискурсу свідчать про наявність в семантичній структурі концепту лінгвістичних контекстуальних конотацій, які можуть мати як негативно-оцінний, так і позитивно-оцінний характер.

Два таких різних способи концептуалізації поняття лінгвістичного інтерпретуються через звернення до еталонів та стереотипів культури. У першому випадку лінгвістичний розцінюється як порок, засуджувана риса людської натури. З іншого боку, лінгвістичний є корелятом таких понять, як спокій, безпристрасність, блаженство і обумовлена філософією спокою, мистецтва, відмови від суєти.

Список використаної літератури:

1. Ожегов С. И. Словарь русского языка: Ок. 57000 слов / Под ред. проф. Н. Ю. Шведовой. – 16-е изд., испр. – М.: Рус. язык, 1984. – 797 с.
2. Cambridge Dictionary: URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/essential-american-english/lazy> (дата звернення 2.10.2019)
3. Beaton M.C. Death of a Cad. – London: C & R Crime, 2011. – 228 p.

Заваринська М. С.

аспірант

Львівський національний університет імені Івана Франка

ЯВИЩЕ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ З ПОЗИЦІЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ

Невизначеність вважають однією з ключових категорій постмодернізму у світоглядно-мистецькому аспекті. Універсальність явища невизначеності полягає у продукуванні все нових і нових гіпотез, припущень, з яких в подальшому формується певне твердження, відповідь чи доведення теорії. Поступово вибудовується унікальна роль невизначеності як наукового принципу пізнання, який набув своєї популярності завдяки доленосним науковим відкриттям XX-XXI століть.

До слова, у квантовій механіці принцип невизначеності Вернера Гейзенберга, вперше застосований під час вимірювання імпульсів мікрочастинок, є одним із фундаментальних. Він дає розуміння неможливості точного передбачення майбутнього, завдяки подвійності природи частинок, таким чином відкриваючи шлях для подальшого експерименту. В царині комп'ютерних наук, невизначеність виникає завдяки неповній видимості даних, нондетермінізму. А відтак, невизначеність може інтерпретуватися як недостатній обсяг інформації, проте не як її неправдивість.

Невизначеність у лінгвістиці завдячує появі індетермінізму – можливості свободи волі (філософи Р. Карнап, Х. Рейхенбах, Ф. Франк, Г. Ріккерт, М. Шлік, О. Нейрат), який сформувався ще в епоху античності. У своїх напрацюваннях, давньогрецький філософ Епікур розглядав індетермінізм як вчення про безпристрасну свободу. Німецький філософ Г. Лейбніц стверджував, що кожній людині властива не лише свобода здійснення вчинку, а й воля як усвідомлене прагнення до дії.

З точки зору філософії, «континентальних» філософів зокрема (М. Гайдегер, Б. Кроче, К. Мангейм, М. Поланьї, В. Дільтей та ін.), умовність, відносність, суб'єктивність, невизначеність є ознаками релятивізму постмодернізму, який можна трактувати як позитивно, так і негативно. З одного боку, релятивізм ставить під сумнів науку, доказовість, породжує необмежену кількість теорій, що може зашкодити при отриманні результатів дослідження, а з іншого, – диверсифікацію знань та припущень в ході вивчення нового об'єкта, оскільки виконуючи певний експеримент, ми не можемо керуватися однозначністю та відкидати

інші альтернативні шляхи розвитку подій. Тобто, невизначеність надає можливість вибору альтернатив.

Сучасна лінгвістика ототожнює поняття невизначеності та модальності, адже модальність за своєю суттю є ставленням мовця до висловленої істини. Саме епістемологічна модальність (від грець. *episteme* – знання) – виражає ступінь прийняття певного знання суб'єктом. Достовірність повідомлення не може бути цілком визначеною, оскільки залежить від суб'єктної оцінки.

У постмодерністській поезії невизначеність тлумачать як ключову ознаку постмодерністського художнього тексту. Спостерігаємо навмисну побудову тексту таким чином, аби спонукати читача не лише до роздумів над смислом, а й до появи протиріч у розумінні тексту. Мовні прояви невизначеності можемо простежувати на фонографічному, морфологічному, лексико-семантичному, семасіологічному, синтаксичному, композиційно-стилістичному рівнях.

Отже, крізь призму міждисциплінарності, невизначеність трактуємо як прояв індетермінізму, нондетермінізму, модальності, ключовий принцип побудови постмодерністського тексту та простір для подальшого експериментування. Суть явища невизначеності передбачає наявність вибору необмеженої кількості варіантів розвитку, що є методом пізнання, характерного для постмодерністського світу загалом, та науки на сучасному етапі розвитку.

Список використаної літератури:

1. Бабелюк О. А. Принципи постмодерністського текстотворення сучасної американської прози малої форми: монографія/О. А. Бабелюк. – Дрогобич: Вимір, 2009. – 296 с.
2. Мамчур Е. Объективность науки и релятивизм (К дискуссиям в современной эпистемологии)/Е. Мамчур. – Москва: ИФ РАН, 2004.
3. Leibniz G. W. Two Fragments about Freedom. Volume 1/G. W. Leibniz. – Moskva: Mysl, 1982. – P. 307–318.
4. Palmer, Frank Robert. Mood and Modality/Frank Robert Palmer. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 236 p.
5. Russell, S. J., Norvig P. Artificial Intelligence: A Modern Approach (2nd edition)/S. J. Russell, P. Norvig – Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall, 2002.

A. Zaitsev
Lehrbeauftragter,
Nationale Universität, Juristische Akademie Odessa»

LATEIN IM DEUTSCHEN

In der Entwicklung der deutschen Sprachen spielte und spielt der Kontakt mit anderen Sprachen eine wichtige Rolle. Bis ins 12. Jahrhundert stand das Deutsche stark unter dem Einfluss des Lateinischen. Man kann den Einfluss des Lateins auf das Deutsche an verschiedenen Stufen beobachten. Das Römische Recht hat auf die europäische Rechtskultur in hohem Maße prägend gewirkt. Die Sprache der Juristen bedient sich noch immer überwiegend lateinischer Termini, und jeder Studienanfänger dieses Fachs muss die lateinischen Begriffe bewältigen, verstehen und anwenden lernen. Traditionell werden Rechtsgrundsätze gern durch lateinische Begriffe oder Wendungen ausgedrückt. Sie sind teilweise aus der griechisch/römischen Antike überliefert, da insbesondere das deutsche Zivilrecht in wesentlichen Bereichen auf dem antiken Römischen Recht basiert.

Tatsächlich ist die lateinische Kultur noch fest in der Deutschen verankert. Was wäre das heutige Gericht, wenn Roma nie existiert hätte? Und was wäre die Kultur ohne die Denkweise, die Wissenschaft und all die Technologien, die das römische Genie im größten Teil Europas verbreitet hat? Es gibt eine Menge von Beispielen, um die Bedeutung dieses Reiches, in Bezug auf Dauer und Macht, dass kein anderes je erreicht hat, nachzuweisen. Obwohl Roma einst Königin der Welt war, hat ihr Erbe in der heutigen Welt oftmals diese Bedeutung verloren und ist auf Grund von Reformen und Umwandlungen nicht mehr Latein zu nennen. Wenn ich wieder mein Beispiel vom Gericht nehme, sieht man, dass jedes Land, das *ius Romanum* als Basis genommen hat, es mit Veränderungen an ihr Land angepasst hat, sodass es nicht mehr römisch ist. Erst im I. Jahrhundert hat das Lateinische das Germanische beeinflusst. Für die Römer waren die Germanen ein barbarisches Volk ohne Anmut und mit einer harten, primitiven Sprache. Deswegen ist es den Römern nie in den Sinn gekommen, dass diese Sprache eine entfernte Schwester ist.

Latein ist heute noch in der deutschen Sprache lebendig, allerdings wissen dies die meisten Leute nicht, da nur wenige Latein beherrschen. Wenn man denkt, dass Latein heutzutage nur in der Wissenschaft benutzt wird, dann irrt man sich. Es ist einfach zu merken: alle Wörter, die die Endung –um besitzen, haben ihren Ursprung im Lateinischen: Gymnasium,

Stadium, Aquarium, Geranie (aus *geranium*), Solarium, Ministerium, Magnesium, Herbarium, Studium, Harmonium, Post-Skriptum usw. Diese Wörter sind heutzutage allen bekannt und werden im Alltagsleben benutzt. Die moderne deutsche Poesie stammt (schon seit dem römischen Einfluss) nicht aus der germanischen Kultur (die auf Alliteration basierte), sondern aus dem Lateinischen (die uns viel Bekanntere, die auf Reimen basiert). Ein Zitat auf Latein oder ein paar Ausdrücke, die ich in dieser Arbeit selbst verwendet habe, benutzt man, um die Sprache zu ergänzen und den Stil zu verbessern: *a contrario, genus et numerus, et caetera, pro et contra, de facto*, usw.

Latein wird zwar noch jetzt, als Sprache in Deutschland unterrichtet, aber es hat seine ehemalige Wichtigkeit verloren. 1900 war Latein ein Fach, das jeder hatte, das nötig war, um Bildung zu haben. Jetzt ist es in allen Bundesländern höchstens eine zweite Fremdsprache nach Englisch und auf der gleichen Ebene wie Russisch, Spanisch und Französisch. Obwohl man es schade finden kann, dass eine Sprache so verschwendet wird, sollte man kritisch bleiben: Jetzt wird Latein immer unbekannter, bis es nur noch eine Sprache ist, die ein paar begeisterte Studenten und Lehrer beherrschen. Heute schon haben die meisten Menschen nie Latein gelernt, da man es nicht braucht. Es wäre egoistisch zu sagen, dass alle Kinder wieder Latein lernen sollten. Aus den alten Sprachen wachsen und leben jetzt die neuen Töchter, wo ist das Problem? Andererseits, für die Leute die es vielleicht positiv betrachten wollen, bemerkt man die letzten Jahre in Deutschland ein richtiges neues Interesse für Latein. Jedes Jahr gibt es mehr kleine Kinder, die Latein lernen wollen.

Und vor allem haben die anderen Länder Europas (wie z.B. Frankreich) viel weniger Lateinschüler, obwohl die Ursprünge Deutschlands nicht in Roma liegen, im Gegensatz zu Frankreich und Italien. Ist es Zufall? Erfolg der Werbung des Schulsystems? Schwer zu sagen. Jedenfalls hat Deutschland mit Latein eine ganz besondere Beziehung. Wäre die adoptierte Tochter treuer als die anderen? Abgesehen von den Statistiken über die Nachfrage nach dem Lateinunterricht kann man nur feststellen, dass die lateinische Kultur und *per extensio* die lateinische Sprache heute zur integrierten nationalen Geschichte gehören.

Auf die Frage nach dem Einfluss des Lateins auf die deutsche Sprache kann man nur sagen, dass er riesig ist. Germanien ist durch seine Existenz mit dieser Wurzel gewachsen und jetzt kann man diese Wörter als integriert betrachten. Wenn die germanische Kultur der Stein des Deutschen ist, dann ist die lateinische Kultur sein Zement. Und das gilt nicht nur für die Sprache, sondern allgemein: Was wäre Deutschland heute, wenn die Römer nie existiert

hätten? Ich spreche nicht nur von der Technologie oder den Kenntnissen, die die Römer mitbrachten, sondern auch von einem Aspekt, der meiner Meinung nach nicht vergessen werden darf: Durch diese Begegnung haben die Germanen teilweise eine andere Kultur kennengelernt und adoptiert und dadurch können sie später mit den Töchtern des Lateins umgehen. Ich habe diese Idee schon genannt, aber es ist wichtig, sie hier wieder klar zu benennen: Das Deutsche als eine Einheit von Sprache und Kultur ist die kleine adoptierte Tochter des Lateins in der Familie der Sprachen West-Europas. Jetzt ist sie aber erwachsen und reif wie die anderen Kulturen mit ihren Fehlern und ihren Erfolgen und das Latein wird langsam aber immer sicherer seine letzte Ruhe finden, nach über 2000 Jahren Leben.

Literatur:

1. Wolff, Friedrich und Wittstock, Otto, Latein und Griechisch im deutschen Wortschatz, VMA-Verlag, Wiesbaden, 1999, 205 S.
2. Nagel, Werner u.a, Brücke zu den romanischen Sprachen, C.C. Buchners Verlag, Bamberg, 1997, 160 S.
3. Fingerhut, Margret und Schurf, Bernd, Texte, Themen und Strukturen, Cornelsen Verlag, Berlin, 2009, 600 S.

Занько О. В.

старший викладач

Національний університет «Одеська юридична академія»

Сільвановська І. П.

старший викладач

Національний університет «Одеська юридична академія»

МЕТОДИКА ВІДБОРУ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ ЗА ФАХОМ

Проблеми вивчення української мови як іноземної студентами у різних галузях знань привертають усе більшу увагу лінгвістів, методистів та психологів. На той час є перспективним дослідження мови спеціальності для її викладання і створення теорії вивчення української мови іноземними здобувачами вищої освіти нефілологічних спеціальностей, розробленої на основі вивчення їхніх комунікативних потреб. Однією із важливих проблем є координація вивчення фахової спеціальності мови на заняттях із української мови з вивченням спеціальних навчальних дисциплін. У розв'язанні даної проблеми необхідно, щоб навчання фаховій мові спеціальності проводилось із урахуванням навчального матеріалу та видів мовної діяльності, що актуальні для занять із певної спеціальності.

Розв'язати питання про місце мовної діяльності на спеціалізованих семінарах (наприклад з кримінології), визначити специфіку і роль її окремих видів, характер мовного матеріалу та джерела його відбору можна тільки з'ясувавши цілі, задачі занять зі спеціальності. Тому, вважається за необхідне ознайомлення із матеріалами (підручники, наукова література, законодавча література) правових та інших фахових дисциплін та методикою проведення даних занять (дискусія, круглий стіл, рольова гра тощо).

Узагальнення накопичено протягом багатьох років досвіду роботи дозволяє констатувати, що процес навчання спеціальності (право, політологія, соціологія, психологія і журналістика) відбувається загалом у формі монологічного повідомлення викладача (лекція) або здобувача вищої освіти (семінар) і діалогу-дискусії. До діалогу вдаються з метою роз'яснення, уточнення, перевірки окремих ланок змісту тієї чи іншої теми (наприклад, співвіднесить розкриття певного питання з чинним законодавством). Отже, у процесі вивчення мови спеціальності (НСМ) має враховуватись і форма подання мовного матеріалу певної наукової сфери.

Процес навчання науковому стилю мовлення іноземних здобувачів вищої освіти доцільно організовувати на базі мовного матеріалу дисциплін відповідного фахового профілю. Аналіз мовного матеріалу низки дисциплін (права, психології, політології, соціології) свідчить про весь обсяг змісту кожної дисципліни, що пропонується студентам у вигляді окремих навчальних наукових текстів, упорядкованих певним чином.

Навчальний текст наводиться як одиниця, де розкривається зміст об'єкта, що вивчається; дається сукупність його характеристик у певному аспекті розгляду. Текст завжди передає зміст тієї чи іншої теми певної наукової дисципліни. Тема тексту має 2 складові: а) зовнішню – назва, за допомогою якої позначається даний об'єкт дослідження; б) внутрішню – комплекс змістовних характеристик об'єкта в аспекті його розгляду. Так, наприклад, у зовнішню (загальну) тему «Теорія держави і права» входять внутрішні підтеми: «Предмет і методи теорії держави і права», «Теорії походження держави і права» тощо.

Науковий стиль української мови має свої особливості. Позаяк, основна функція наукового тексту – інформативна (обґрунтування, повідомлення), а завдання – передавання інформації, то і, відповідно навчальний текст (НСМ) має цілком відповідати даним задачам наукового стилю. А загальні ознаки наукового стилю – поняттєвість, об'єктивність, точність, логічність, доказовість, висновки; мовні ознаки — усна і писемна форми, використання термінів та іншомовної лексики тощо; мають бути притаманними і навчальному текстові. Виникає питання, які самі тексти мінімальної або ускладненої структури доцільно відбирати для навчання мови спеціальності?

Як на нашу думку, навчальний текст за фахом має ґрунтуватися на матеріалі спеціальних дисциплін, але не повинен дублювати курси спеціальних дисциплін у всьому їхньому обсязі. На думку вчених, слід виділити шість диференціальних ознак викладу матеріалу у навчальному тексті – опис, визначення поняття про об'єкт, повідомлення, розповідь, міркування, доведення. Ті чи інші способи викладу матеріалу можуть домінувати у текстах різних дисциплін. Наприклад, у текстах з міжнародного права, де мова йде про певні закони і міжнародні угоди з посиланням на конкретні документи міжнародного законодавства, домінують розповідь і доведення, а міркування вживається епізодично.

Таким чином, аналіз навчального матеріалу із зазначених теоретичних позицій дає можливість визначити одиниці навчання мови спеціальності, виділити тексти для навчання монологічній мові у сфері спеціальності, оптимізувати процес навчання.

Список використаної літератури:

1. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. – 3-тє вид.. – К.:Алерта, 2013. – 535 с.
2. Ющук І. П. Українська мова: підручник. – 3-тє вид. – К.: Либідь, 2006. – 56 с.

Коваленко Н. О.
старший викладач
Національний університет «Одеська юридична академія»

ПЕРЕВАЖАЮЧІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Проблема творення юридичної термінології завжди була нагальною темою не тільки для представників у юридичній галузі, а й для лінгвістів німецької філології. Особливу зацікавленість і поштовх для її вивчення надали події, пов'язані із законотворчими змінами у міжнародно-правовій та судовій сферах, що було викликано посиленням міждержавних зв'язків України та спробою конституційних органів привести нормативно-правові акти країни до відповідності загальноєвропейським.

Переважаючим засобом творення сучасних правових термінів у німецькій мові є словоскладання, хоча й афіксальне термінотворення не втрачає своїх актуальних позицій. Для німецької юридичної термінології взагалі характерні двокомпонентні композити, які вказують як на те, що позначають, так і на системні зв'язки термінів.

Можливість найбільш повно виразити характерні ознаки поняття дають багатоскладові слова, які є специфічними для німецької мови. Головну роль тут відіграють означальні складні іменники. Означальними компонентами таких утворень можуть бути різні частини мови: прикметник: *Gleichberechtigung*, *Globalvertrag*, *Sexualmord*; дієприкметник: *Angestelltenbestechung*, *Behindertenhilfe*, *Verletztenrente*; іменник: *Amtsverbrecher*, *Beschlußfähigkeit*, *Handlungsart*, *Rechtskosten*; числівник: *Erstausfertigung*, *Dreikontentheorie*, *Drittschaden*, *Fünffingerabdruck*, *Zweidrittelmehrheit*; займенник: *Alleinbesitz*, *Alleinvertretung*, *Selbstanklage*; прийменник: *Abfassung*, *Anforderung*, *Ausschlagung*, *Beiladung*, *Nachverfahren*;

До засобів творення юридичної термінології у німецькій мові відносять також конверсію, тобто, перехід різних частин мови в розряд іменників. Вона менш продуктивна, але використовувані для утворення правових термінологічних одиниць типи конверсії різноманітні. Для позначення особи в німецькій юриспруденції часто використовується номіналізація дієприкметників: *Abgeordnete*, *Festgenommene*, *Verhaftete*, *Verletzte*, *Beantragte*, *Beschuldigte*. Конверсії при утворенні юридичної термінології піддаються також дієслова і навіть дієслівні словос-

получення: *Rat, Befehl, Erla, Verhör, Verfall, Abkommen, Nachmachen, Versprechen, Versagen, Verursachen, Zusenden; Inkrafttreten, Auerkrafttreten, Zusammenleben, Zusammentreffen.*

Хоча імпліцитна деривація і неактуальна при сучасному творенні юридичної термінології, існує цілий пласт правових позначень, утворених подібним чином. Основою їм слугують дієслова зі зміненою кореневою голосною: *beschließen-Beschlu; binden-Band, Verband; entziehen-Entzug; zwingen-Zwang.*

Досить поширеним засобом у творенні юридичної термінології в останні десятиліття стала абревіація, яка охоплює не тільки складні слова, а й субстантивні словосполучення: *AR – Aufsichtsrat, AWV – Auenwirtschaftsverordnung, BAG – Bundesarbeitsgericht, EU – Europäische Union, EGVG – Einführungsgesetz zu den Verwaltungsverfahrensgesetzen, GBG – Gesetz über den Bundesgrenzschutz, MfJ – Ministerium für Justiz.*

Зростаючу роль у сучасній німецькій мові відіграють словосполучення, що відобразилось і на творенні юридичної термінології. Так значна кількість правових позначень виражена словосполученнями іменників із прикметниками або дієприкметниками: *allgemeine Abstimmung, bürgerische Absicht, fehlerhafter Akt; geschriebenes Recht, vorgeschriebene Frist, laufende Frist.* Серед складених особливе місце займають словосполучення з іменником у родовому відмінку, значного поширення набули також складні терміни з прийменниками: *Rechte des Staates, Präsident des Bundestages, Minister des Innern; Erziehung unter Aufsicht, Gefahr für Leib und Leben, Verbrechen mit Todesfolge.* Для німецької мови характерні і дієслівні словосполучення з іменником у знахідному відмінку, так як вони позначають активний вплив на об'єкт або активне ставлення до об'єкта, що важливо для юридичної термінології: *das Urteil fallen, eine Anklage vertreten, eine Anschuldigung erheben.*

Слід відмітити, що поповнення німецької юридичної термінології відбувається і внаслідок термінологізації загальноживаних лексичних одиниць, а також шляхом так званого міжгалузевого обміну у сфері права. Термінологія поповнює свій лексичний запас і шляхом запозичення вже сформованих термінів з інших мов. Особливе місце тут займає латинська мова, яка надала змогу сформуванню у німецькій юриспруденції назви найважливіших осіб та діянь: *Advokat, Attentäter, Bürger, Jurist, Repatriat, Delikt, Terrorismus, Plagiat.*

Велика кількість юридичних позначень прийшла в німецьку мову з французької та англійської мов: *Republik, Demokratie, Judikative; Demonstration, Koalition, Parlament, Opposition.*

Список використаної літератури:

1. Береза А.С. Семантичні групи німецьких термінів кримінального права і процесу. Іноземна філологія/ А.С. Береза – Л.; Видавництво Львів. ун-ту, 1973. Вып. 30. – С. 55-61.
2. Гришаев П.И. Немецко-русский юридический словарь: около 46000 терминов/ П.И. Гришаев. – М.; Руссо, 1999. – 624 с.
3. Морщакова Т.В. Семантические характеристики терминов уголовного закона: Автореф. дис.канд. филол. наук/ Т.В. Морщакова. – М.;1992. – 17 с.
4. Пронина Т.А. Язык немецкого права и общество. Единицы языка и их функционирование/ Т.А. Пронина. – С.; Изд-во «Научная книга», 2002. – С. 56-60.
5. Савицкий В.М. Язык процессуального закона. Вопросы терминологии/ В.М. Савицкий. – М.; Наука, 1987. – 288 с.

Кольцова Ю. Є.

старший викладач

Міжнародний гуманітарний університет

Пересада І. В.

кандидат філологічних наук

Міжнародний гуманітарний університет

ZUR FRAGE, WARUM GÖTTER/GÖTTINNEN IN DER PRINTWERBUNG SO BELIEBT SIND

Die Rede von der Allmacht der Werbung ist kaum zu überhören. Man findet sie überall: in Zeitungen und Zeitschriften, im Internet, auf unterschiedlichen Außenträgern wie Autos und Gebäuden. Der kommerzielle Effekt der Werbung ist nicht zu bestreiten. Laut dem Zentralverband der deutschen Werbewirtschaft ZAW e.V. [1] hat die Werbewirtschaft in Deutschland 2018 den Gesamtwert von rund 47 Mrd. Euro erzielt, was einem Anteil am BIP von 1,4 Prozent entspricht. Für Linguisten ist Werbung allerdings aus einem ganz anderen Grund interessant, denn sie ist ein Teilbereich der Kommunikationspolitik. Durch sprachliche kommunikative Mittel versucht die Werbung die Meinung von bestimmten Personengruppen zu beeinflussen.

Traditionell werden die Hauptzielgruppen der Werbung nach geschlechtlichem Prinzip, nämlich in Männer und Frauen, unterteilt. Genderorientierte Werbetexte weisen spezifische Merkmale vor. Wenn man diese Texte liest, hat man mit der Summe aller Vorstellungen und Erwartungen in der Gesellschaft, die mit Männlichkeit bzw. Weiblichkeit verbunden sind; zu tun. Der Rezipient empfängt die Nachricht durch das Prisma der Weiblichkeit bzw. Männlichkeit.

Männliche und weibliche Schönheitsideale in der Werbung werden oft mit den antiken Göttern bzw. Königinnen verglichen. Die hübschesten unter Frauen ähneln *Helen von Troja, Aphrodite, Venus oder Nymphen*. Männer sind attraktiv, wenn sie wie *Adonis, Apollo oder Mars* aussehen. Dabei kommen in der Werbung sowohl ganz konkrete Namen von Göttern (vgl. *anmutig wie Mars*) als auch allgemeine Zugehörigkeit zu der Kaste der Göttlichen (vgl. *als junger griechischer Gott, er sieht wie König aus*) vor.

Die bekanntesten internationalen Firmen werben auf dem ukrainischen Markt wie folgt: *Venus\$Olay* відчуй себе богинею [Fühle dich wie Göttin]. Що робить твою ходу впевненішою?; Новий дезодорант „Заряд бли-

скавки [Was macht deinen Gang sicherer? Neuer Deodorant. Ladung eines Blitzes] (Parallelen mit Zeus, dem Donnerschleuderer)“ може гарантувати тобі увагу жінок. *Nivea men* день починається с тебе [... kann die Aufmerksamkeit der Frauen gewährleisten. Beginn den Tag mit dir] (denn du bist Gott).

Indem man Menschen in der Werbung mit einem Gott bzw. Göttern vergleicht, greift man zum Bewusstsein unserer Vorfahren. Laut Euphemismus wurden die Urvorfahren der Menschen im Laufe der Zeit vergöttert. Diese Menschen waren die besten im Stamm: die schönsten Frauen und die stärksten Männer. Wenn Götter in der Printwerbung vorkommen, bedeutet das, dass die Werbetexter ihrem potenziellen Klientel die Chance geben, sich Göttern, das heißt der Elite, den besten von den besten zu nähern. Man sieht also, dass Reklameschöpfer durch die Götternennungen in der Werbung mit dem Gedanken spielen, dass jeder Mensch, indem er sich eine angeworbene Ware anschafft, in einen Supermenschen verwandeln kann. Diese Halbmenschen – Halbgötter sind sehr schön, erfolgreich, wirken auf andere besonders männlich bzw. weiblich, je nachdem, welches Geschlecht der Werbetext im Visier hat. Indem man Götter in der Werbung erwähnt, greift man auf unser Generationsgedächtnis zurück.

Zusammenfassend lässt sich sagen, dass die Benutzung von Götternamen in Werbetexten genderübergreifend, nationalitätsunabhängig und globalisiert ist. Die Nennung von Göttern eignet sich sowohl für die weibliche als auch die männliche Klientel, wenn auch mit Akzent auf verschiedenen Göttern. Diese Werbung kommt in verschiedenen Ländern vor, was ein handfester Beweis dafür ist, dass sie in den vier Ecken der Erde gut wirkt. Dabei benutzen Marktführer oft die gleichen Slogans weltweit.

References:

1. Link: <https://www.zaw.de/zaw/branchendaten/wirtschaft-und-werbung/?navid=986495986495>, abgerufen am 13.10.2019.

Kozlova T. O.

*Doctor of Philological Sciences, Associate Professor
Zaporizhzhia National University*

REGULAR SEMANTIC CHANGES AND THEIR REALIZATION IN DIFFERENT PHYLOGENETIC UNITS OF LANGUAGES

The regularity of language change has been a widely discussed issue since the discovery of Grimm's laws. Having started with the descriptions of individual lexical items, comparative linguists went on to deal with the typology of semantic derivations, systemic modifications in various word groupings, and regular meaning changes (L. Bloomfield, S. Ullmann). This was conducive to understanding semantic laws, i.e. rules referring to similarities of meaning shifts in semantically close expressions found in languages with different degree of genetic relatedness (L. Campbell, M. Koptjevskaja-Tamm, E. Sweetser, E. Traugott, A. Zalizniak). Etymologists considered typical semantic changes to question word origins and reconstruct protomeanings (W. Lehmann, V. Levitsky). Cognitive linguists revealed the significance of such general mechanisms of semantic change as metonymy and metaphor in structuring our experience (P. Koch, G. Lakoff, M. Johnson, R. Langacker, M. Turner). They also contributed to diachronical semantics (D. Geeraerts) by proving the efficiency of prototypicality and family-resemblance principles in semasiological changes.

This study intends to examine and systematize numerous meaning changes accompanying the diversification of particular etymons that produced reflexes in Euroasiatic languages. Another objective is to see whether it is possible to establish any patterns in the semantic changes discovered through the etymons' reflexation.

The starting points of the research are based on such ideas: the theory of global etymologies and world-wide genetic relatedness (A. Dolgopolsky, J. Greenberg, M. Ruhlen); S. Starostin's model of hypothetical Borean protolanguage that encompassed the evolution of Eurasian, some African and Australian languages; the theory of vocomimetic emergence of the linguistic sign (W. Havers, E. Herman, D. Philips); the theory of sound-symbolic motivation in protounits (N. Drozaschih, A. Gasov-Ginsberg, V. Levitsky, A. Liberman, L. Rolf); the principle of iconic dominance in verbal semiotisation at the proto stages of language evolution (T. Kozlova); the theory of holistic / syncretic nature of protounits (V. Arbib, R. Green, T. Nikolajeva, K. Smith).

The etymons were selected from the etymological database (Starostin & Starostin 1998-2013). They included 14 Borean roots meaning “light; to shine” that were continued in 7 Euroasian reflexes with their further diversification in Indo-European and other families. The semantic isoglosses derived from the etymons in question were analysed by the component and conceptual methods.

The results indicated that such semantic changes as ‘shine > light’ ‘shine > heavenly body (sun, moon, star, constellation)’, ‘shine > pale’, and ‘shine > see, look’ were regular in the languages under analyses. The isoglosses ‘shine > natural source of light (lightning, flame, fire, coal, ray’, and ‘shine > an artifact radiating light (torch, amber)’ were less spread, whereas ‘shine > pale, light in colour’, ‘shine > morn, day’ were the least productive. Languages showed the highest degree of diversification in pragmatic isoglosses. For instance, the semantic change ‘shine > nice, happy, gay’ was likely to be confined to the Germanic group.

The findings also suggest that protoroots were highly referential, hence efficient in representing a small number of basic concepts. In their historical development, the protoconcepts followed the elaboration of the gestalt figure and semantic innovations produced by metonymic and metaphoric extensions brought out hidden meanings reinterpreted by sign-makers. The global regularity of semantic change ‘ACTION/ EVENT (shine) > ACTOR / SOURCE (light; heavenly body)’ might have been stimulated by the universality of basic perceptual activity of ours, that is straightforward seeing. The introspection into different events and entities, awareness of the occurrent environment influence our cultural experience, shape social and individual norms or preferences in such a way that the cognitive domains of ‘colour’, ‘time’, ‘mental activity’, ‘emotional state’, etc. require subjectivity and concentration on the features attributed to denotata rather than their inherent features. Overall, although regular semantic changes are found in different philogenetic units, their specificity increases with the distance from the common ancestor.

Actualization of semantic regularities in phylogenetic units as well as in the linguistic environments with the contact-induced phenomena may broaden the perspective on the similarities and differences in the human experience across time and space.

References:

1. Levitsky V. V. *Etymologicheskyy slovar' germanskykh yazykov* [An Etymological Dictionary of Germanic Languages]. Vinnitsa: Nova Knyga, 2010.
2. Starostin S., Starostin G. *The Tower of Babel. An Etymological Database. 1998-2013*. URL: <http://starling.rinet.ru>

Ladynenko Albina P.
PhD, Associate Professor
National University "Odessa Law Academy"

LEGAL ENGLISH AND LEGAL UKRAINIAN: THE ROLE OF CULTURE AND KNOWLEDGE IN THE INTERPRETATION OF LEGAL TEXTS

The Ukrainian and English-speaking legal cultures spring from different epistemological and cultural contexts which have developed over the centuries. While the former is based upon the French rationalist tradition that supports abstract idealism, deductivism and spiritualism, the latter is modelled on Anglo-Saxon empiricism that promotes pragmatism, philosophical materialism and inductive techniques of reasoning. These differences mark the way in which legal texts are produced and applied in either system, no matter the common purpose they may have. The paper calls for a greater awareness of cross-cultural differences as a necessary tool for the comprehension of the underlying differences in these legal discourses, which may lead to a more accurate application and interpretation of their legal texts.

Awareness and understanding by specialists and translators of the fact that language is, indeed, a cultural phenomenon sensitive to pragmatic interpretations and semantic nuances become very relevant in the context of the law. In fact, it is necessary to point out the existence of certain specific cultural and epistemological phenomena in the context of legal communication, which cannot be ignored in the translation of Ukrainian legal texts into English and vice versa.

Communication among professional communities has an undeniable cultural slant, which often constitutes the seed of confusion and misunderstanding between collectivities, even when they speak the same language. This is especially true in the global context, where English is the *lingua franca* of communication among professionals (Bhatia, Candlin, & Evangelisti Allori, 2008; Breeze, Gotti, & Sancho-Guinda, 2014). The fact that English is currently the main tool for international communication among the different communities may pose fewer problems in the field of scientific terminology.

There are two major legal traditions: the English-speaking Common Law and the Continental Law. The former emerged in England during the Middle Ages and was applied within British colonies across continents. The latter

developed in continental Europe at the same time and was applied in the colonies of the European imperial powers. Despite the equal predominance of these two traditions in the world, English has also turned into the *lingua franca* for almost every legal practitioner involved in cross-border legal transactions. The globalization of business activities and dispute resolution through arbitration between individuals and institutions has been accompanied by a process of legal internationalization (Klabbers & Sellers, 2008). But such a process requires a common language for legal officials and scholars to understand one another, and such language is, undeniably, English.

Some legal experts even state that the prevailing use of the English language as the language of the law has distorted the institutional and conceptual differences among the different legal systems (Vogt, 2004: 113), raising the crucial issue of the so-called non-neutrality of language (Gotti, 2005: 17). This is especially true of the English terms used in contractual law.

Ignoring the cultural differences between legal discourses in English and Ukrainian may lead to an apparent consensus as to legal meanings, but such ignorance is likely to hide lacks of fit and misconceptions regarding the concepts and discursive practices of two very different legal traditions. All in all, as trade barriers break and free trade areas and new supranational economic policies are created, new attitudes, new legal rules and new approaches to their drafting and interpretation are required. It is worthwhile emphasizing at this point that the discourse of the legal profession is deeply linked to the socio-cultural constraints of the context in which it is used. Therefore, as Engberg (2004, 2014) states, the need is urgent to interpret legislation from a multilingual and multi-cultural approach that provides solutions to commercial and legal conflicts resulting from international transactions with the respect due to culture-bound specificities. According to this author, statutory interpretation in this context becomes a real challenge in which it is essential to achieve mutual understanding and linguistic consensus. At an international level the need to produce identical versions of the different international treaties poses difficulties to translators because there are often no equivalents that can determine an identical and common sense for all versions.

Regardless of its origin, the most salient trait of the Common Law is the absence of codes and the relatively lesser importance of written law. It is indeed a law based upon precedents, for the sake of which the law must be applied in line with previous court decisions, the role of judges thus becoming crucial. Judges decisions not only affect the case in hand, but play a rule-making role as well, since the essential part of their decisions,

the *ratio decidendi*, constitutes the core of other subsequent judgments (Cross & Harris, 1991). Therefore, the cognitive system for the application of law is mainly inductive, since there is not one law previously created and applicable to specific cases. This manner of applying the law may seem somewhat claustrophobic to the continental eyes, since – as we shall further develop below – legal language, in all its accuracy and flexibility, is the basis for the judge to apply the law and for the lawyer to interpret it (Solan, 2005, 2010).

Nothing but language – the basic tool for the Common Law – seems relevant in order to discover the meaning of the legal norm, which is enclosed in its peculiar linguistic cosmos. The advantages and disadvantages of either set of systems have been highlighted throughout the times. One aspect in favour of the English, judge-made, case law is the fact that it is supposed to be more flexible than the Continental or Civil Law, since it can adapt to new situations. A code, once enacted, can only be altered through a difficult legislative process and may become obsolete and subsequently unfair with the passing of time. On the other hand, the Continental Law systems may be considered to be less accurate in their word-to-word application than the English-speaking systems, departing as they do from a more general interpretation of the law.

*Левко Ю.
магістрантка факультету журналістики
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ОСОБЕННОСТИ ПОЛИТИЧЕСКОГО МЕДИАДИСКУРСА

Изменения, произошедшие в мире за последнее столетие и затронувшие все стороны общественной жизни, привели к резкому возрастанию значимости политического и медийного дискурсов. Эти два типа дискурса отражают наиболее актуальные проблемы современного общества, масштаб которых может варьироваться от проблем частного существования до жизни одного или нескольких государств и мира в целом.

С постоянным развитием средств массовой коммуникации, способствующим формированию нового дискурсивного пространства, находящегося на стыке политического и медийного дискурсов. Для обозначения данного типа дискурса используются термины политический медиадискурс, политический дискурс СМИ, массмедийный политический дискурс, газетный политический дискурс и т. д. По нашему мнению, наиболее точным является термин «политический медиадискурс», являющийся по своей сути гибридным типом дискурса.

Прежде всего следует определить, что в научной литературе понимается под «дискурсом». Еще в середине XX века, американский лингвист З. Харрис опубликовал статью «Discourse Analysis», в которой впервые ввел в лингвистический обиход термин «дискурс». По его мнению, дискурс – это сумма реплик, с помощью которых производится обмен информацией, а также предложения, произнесённые или написанные последовательно одним или более человеком в определённой ситуации [4].

В этот же период французский лингвист Э. Бенвенист начинает употреблять термин «дискурс» в несколько ином значении. С его точки зрения, дискурс – это «речь, присваиваемая говорящим» [2, с. 139].

Таким образом, З. Харрис и Э. Бенвенист заложили основу двух наиболее распространенных подходов к пониманию дискурса. Первый связан с речью и особенностями употребления языковой единицы. Для второго подхода характерным есть рассмотрение дискурса как комплексного коммуникативного явления, связанного не только с актом создания речевого произведения, но и отражающее зависимость этого произведения от целого ряда экстралингвистических факторов – знаний о мире, мнений, конкретных целей говорящего.

Хотя дискурс относится к числу ключевых понятий во многих областях современного гуманитарного знания, нередко высказывается мнение о его крайней эклектичности, «хаотичности». Разнообразие подходов к определению понятия дискурс и его изучению обусловлено в первую очередь сложностью, многогранностью объекта исследования, т. е. дискурса.

Рассматривая особенности политического медиадискурса, одной из важных характеристик дискурса, является его способность конструировать действительность. Это отмечает, например, М. Фуко – «социальная действительность конструируется и становится реальной во многом благодаря различным дискурсивным практикам, а социальные взаимодействия не могут быть изучены без отнесения к тем дискурсам, в рамках которых формируются их значения. Иными словами, каждый дискурс не только и не столько описывает мир, сколько формирует его [3].

Это высказывание в большей мере относится к политическому медиадискурсу. Политический медиадискурс рассматривается в качестве одной из разновидностей политического дискурса, который обладает рядом специфических черт, обусловленных его массово-информационной природой. Политический медиадискурс является разновидностью дискурса СМИ, представляющего собой «процесс порождения и функционирования политического информационного сообщения, как основного средства доведения определенной политической информации до массовой аудитории» [1, с. 9].

А также политический медиадискурс является отдельным типом институционального дискурса, имеющим публичный характер и адресованным массовой аудитории. Его основная цель совпадает с целью собственно политического дискурса, которой является борьба за власть в широком смысле. В то же время каждый из рассматриваемых типов дискурса может, по-видимому, иметь свою определенную специфику в том, что касается реализации и уточнения этой общей для них целевой установки.

Важной характеристикой медийных текстов политической направленности вне зависимости от социокультурной обстановки, является их прецедентность – воспроизводимость явлений культуры в языковой форме, интертекстуализацию культурных феноменов. Текст политического медиадискурса, как правило, содержит упоминания разного рода реалий и событий, связанных с данной культурой и привязывающих текст к генерирующему его лингвокультурному сообществу, делая его понятным здесь и сейчас. Прецедентность политического медиадискурса в значительной мере является следствием его особой социальной значимости и востребованности. Описывая текущее состояние сооб-

щества, с одной стороны, и стремясь воздействовать на адресатов с целью его сохранения или изменения, с другой, адресант неизбежно ссылается в текстах на явления, события или персоналии, известные большинству. Подобные упоминаемые феномены могут относиться к разным временным периодам, но чаще всего они привязаны к совсем недавнему прошлому или настоящему, поскольку политическому медиадискурсу естественным образом свойственна способность мгновенно реагировать на малейшие сдвиги в общественной жизни. Сложность современных политических реалий часто требует использования специфических средств для их языкового выражения.

Политический медиадискурс, с одной стороны, зависит от текущих процессов социального и политического характера и мгновенно на них реагирует, а с другой – катализирует их и направляет. Общественная значимость политического медиадискурса обусловлена современной действительностью, но будучи значимым, он сам в большой степени оказывает влияние на эту действительность

Медийные тексты политического характера реализуют главную функцию СМИ – информирование массовой аудитории о текущих событиях. В связи с этим авторы данных текстов стремятся сделать их максимально информативными, одновременно воздействуя на восприятие аудиторией действительности, что связано с идеологизированностью коммуникативного пространства, в котором медийные свойства сочетаются с политическими. То есть политический медиадискурс, в котором находят отражение наиболее актуальные явления общественной жизни и который быстрее других типов дискурса реагирует на все значимые изменения в социуме.

Таким образом, политический медиадискурс представляет собой сложное, многоаспектное явление, что предполагает необходимость комплексного, междисциплинарного подхода к его изучению.

Список использованной литературы:

1. Грушевская, Е. С. Газетный текст как доминант политического газетного дискурса / Е. С. Грушевская // Научный журнал КубГАУ. – 2016. – № 119. – С. 1-10.
2. Бенвенист, Э. Общая лингвистика : пер. с фр. / Э. Бенвенист. – М. : Прогресс, 1974. – 447 с.
3. Foucault, M. *Madness and Civilization: A History of Insanity in the Age of Reason* / M. Foucault. – New York : Vintage, 1965. – 300 p.
4. Harris, Z. S. *Discourse Analysis* / Z. S. Harris // *Language*. – 1952. – Vol. 28, № 1. – P. 1-30.

Ленгіна М. В.

*студентка факультету психології, політології та соціології
Національний університет «Одеська Юридична Академія»*

ПРОБЛЕМА АБСЕНТЕЇЗМУ СЕРЕД МОЛОДІ

У політичному житті держави та суспільства вибори відіграють важливу функцію публічної презентації власної політичної позиції. Громадяни приймають участь у формуванні та розвитку майбутнього власної держави, маючи можливість підтримати владу або опозицію на демократичних виборах. Бути активним громадянином – означає виступати за прогрес не лише у політиці, а й у економіці, культурі та інших сферах суспільного життя.

Прояви абсентеїзму (як форми ухилення від участі у виборах) можуть свідчити про різноманітні негативні процеси та кризові ситуації у житті держави. Наприклад, щодо зниження легітимності влади, щодо низького рівня політичної та правової зацікавленості та культури населення, недовіри громадян до власних структур тощо. Варто відзначити, що «Свідоме ухилення виборців від участі у виборах – поширене явище в світовій виборчій практиці, для демократичних держав абсолютне участь у виборах нехарактерно. Стовідсоткова явка типова для недемократичних режимів, де використовуються різні методи примусу до участі в голосуванні... Безсумнівно, абсентеїзм природно-історичний феномен, що з'явився з поширенням загального виборчого права. Сьогодні абсентеїзм – невід'ємна частина політичного життя держави, яке обрало демократичний шлях розвитку» [1]. Загалом, кількість людей, які не беруть участі у виборах, відрізняються також у залежності від рівня виборів та вікової категорії населення.

Оскільки молодь є найбільш активною частиною суспільства, проблема абсентеїзму серед молодого населення набуває особливої актуальності. Більшість молодих громадян, які не приймають участь у волевиявленні у формі виборів, власною пасивністю можуть ставити під сумнів взагалі всю політичну та демократичну перспективу держави.

Деякі вчені пояснюють такі ситуації феноменом «індивідуалізму». Варто погодитись із тим, що «У міру зростання індивідуалістичних настроїв з'являються пріоритетні для кожної людини сфери діяльності, пов'язані з його особистими цілями, політика ж як сфера громадського і рішення політичних проблем йдуть на другий план» [3]. Що стосується безпосередньо молоді, велику роль у формуванні правової обізнаності

відіграє політична та соціальна соціалізація індивіда та різні соціальні інститути, такі як інститут сім'ї, освіти, влади та держави. Також необхідно зазначити, що абсентеїзм веде до зниження можливості створення та розвитку інституцій громадянського суспільства, що є необхідною умовою для формування демократичного режиму у державі.

Тому покращення громадянської активності серед молодого покоління є важливою метою для політичних організацій, адже у результаті зниження рівня електоральної участі «...наслідком може стати закритість політичної еліти, її безвідповідальне ставлення до політичних рішень, що породжує небезпеку заміни демократичних політичних механізмів на авторитарні» [5].

Список використаних джерел:

1. Абсентеїзм в українському суспільстві та його причини [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://2-absentezm-yogo-prichini.html>
2. Громадянське суспільство [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://gromadyanske-suspilstvo-ponyattya-oznaki-struktura/>
3. Політика та демократія [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.living-democracy.com.ua>
4. Громадська та політична активність молоді: сучасна дійсність [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.prostir.ua/?focus=hromadska-ta-politychna-aktyvnist-molodi-suchasna-dijsnist>
5. Політичний абсентеїзм [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://politichniy-absenteizmprichini-ta-naslidki.html>

Лесневська К. В.

старший викладач

Національний університет «Одеська юридична академія»

СПІЛЬНЕ ТА СПЕЦИФІЧНЕ У ТЕМАТИЧНИХ НОМІНАНТАХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОЛОРАТИВНИМ КОМПОНЕНТОМ ЧОРНИЙ (на матеріалі української та іспанської мов)

Інтеграційні процеси, які відбуваються у сучасному світі, впливають на всі сфери людського життя, взаємо збагачуючи національні культури. Ці процеси перш за все знаходять своє відображення у національних мовах. Дослідження, пов'язані зі співставленням мов, які належать до різних мовних груп, є особливо актуальними. Специфіка, своєрідність мови, історії, культури, традицій та менталітету того чи іншого етносу особливо яскраво відображаються у фразеології, яка є індикатором спільного та специфічного у кожного народу. Тому аналіз, співставлення та порівняння фразеологізмів особливо з колоративним компонентом в українській та іспанській мовах, знаходження еквівалентності та лакунарності є дуже цікавим та необхідним при визначенні паралелей та контрастів у їх тематиці та значеннях у мовах слов'янських та романських груп.

Матеріалом дослідження стали фразеологізми з колоративним компонентом, знайдені у одномовних та двомовних тлумачних і фразеологічних словниках. Зібраний та проаналізований матеріал показав, що в обох мовах найбільш поширеними є фразеологізми з колоративним компонентом *чорний*. Самим частотним фразеобразуючим колоративом в зіставляваних мовах є чорний колір: в українській мові – 107 ФО, в іспанському – 97 ФО. Українські і іспанські схожі фразеологізми з компонентом *чорний/negro* складають 8 фразеологічних груп з тематичними номінантами:

- духовно-психологічний (негативний), емоційно-душевний стан чи портрет людини: чорна душа/серце – підступний, здатний на низькі вчинки людина – ісп. *la bestia negra* (чорний звір) – предмет ненависті; чорні думи – ісп. *estar negro* (ставати чорним) – бути похмурим, пригніченим; ісп. *pena negra* (поет.) (чорна душевна печаль) – глибока печаль;
- хвороба: чорна неміч – епілесія; чорна вода – сліпота; ісп. *lexigas negras* (віспа чорна) – народна назва важкої форми віспи, при якій оспини приймають темно-синє забарвлення; ісп. *ave negra* (чорний

дурень) – суддівський чиновник, стряпчий (Арг.);

- жінка: чорні вдови – мусульманські жінки, які стали вдовами після війни (в Чечні і ін. країнах); чорна вдова – ісп. *viuda negra* (АмЕ, жарг) (чорна вдова) – жінка, підозрювана у вбивстві свого чоловіка;

- реалії, пов'язані з життям негрів: чорний кодекс – рабовласницькі закони до скасування рабства; ісп. *negro catedratico* (чорний професор) – негр, який намагається говорити на вишуканій іспанській мові;

- спотворене (негативне) зображення чого-небудь, включаючи явища природи, малювати /зображати в чорних тонах/ в чорному кольорі; – ісп. *pintar una cosa con negros colores* (малювати щось чорним кольором) – 1) зображати в похмурих тонах; 2) бачити речі в похмурому світлі; ісп. *cielo negro* (чорне небо) – похмуре небо;

- флора та фауна: чорне дерево – вид тропічного дерева; вид акації сімейства мімоз; – 1) чорна малина; 2) птах черноголовка; ісп. *varaprieta* (чорна гілка) – різновид акації; 3) ісп. *viuda negra* (Ц. АМ.) різновид павука.

- таємничість, невідомість, прихованість: чорна діра – 1) таємнича, невідома область, пробіл у знаннях про що-небудь; 2) таємниче явище космосу, в зоні якого всі інші космічні об'єкти поглинаються; чорний ящик – ісп. *caja negra* – ящик, у якому зберігається важлива інформація про все, що відбувається на борту літака, події, які стають відомими в разі катастрофи літака після розтину ящика;

- державна атрибутика: чорний прапор – ісп. *bandera negra* (чорний прапор) – піратський прапор;

Фразеологізми української та іспанської мов з компонентом чорний/негро складають схожу фразеологічну групу з тематичної номінанти траурний, смертоносний: в чорній рамці – портрет, некролог, що вказує на траур з приводу смерті кого-небудь; чорна ескадра – з'єднання військових кораблів, оснащених ядерною зброєю; ісп. *escuadra (s) negra (s)* (чорна ескадра) – каральний загін; загін жандармів, спецбригада, загін, що приводить у виконання смертні вироки.

Реалії сьогоdnішнього дня, особливо в економічній та політичній сферах, служать причиною появи як в українській, так і в іспанській мові фразеологізмів, щоб символізувати злі, реакційні, незаконні, негативні значення: чорний час – скруте становище; чорний список – список небажаних абонентів; чорний ринок – надання нелегальних товарів і послуг; чорна душа – зла, непорядна людина, і так далі. Показовий в цьому сенсі є вираз відрізнати чорне від білого – відрізнати добро від зла, де чорний колір асоціюється зі злом, а білий – з добром: чорним по

білому – ясно, зрозуміло, конкретно; називати чорне білим, біле чорним – приймати або видавати що-небудь за протилежне: погане за гарне, гарне за погане. Ця номінанта характерна українській мові.

З усього вищесказаного можна зробити висновок про те, що позначення кольору в українських та іспанських фразеологізмах, не зважаючи на те, що вони відносяться до різних мовних груп, має багато спільного, весь час поповнюючись новими ФО, дуже багато може сказати про особливості культури та самобутності кожного народу, тому вимагають подальшого вивчення.

Список використаної літератури:

1. Испанско-русский фразеологический словарь: 30000 фразеологических единиц / Э. И. Левинтова, Е. М. Вольф, Н. А. Мовшович, И. А. Будницкая; Под ред. Э. И. Левинтовой. – М.: Рус. яз., 1985. – 1080 с.
2. СФУМ – Словник фразеологізмів української мови [Текст] / уклад. В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук та ін.; [відпов. ред. В. О. Винник]. – К. : Наукова думка, 2003. – 1104 с.

Ломейко В.

аспірантка кафедри політичної теорії

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЕКСПАНСІЯ СОЦІАЛЬНИХ НАУК ТА ПОЛІТИЗАЦІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ВІЗІЯ Г. БЛУМА

Відомий літературний критик, професор Єльського університету та автор бестселера «Західний канон: книги на тлі епох» Гарольд Блум все життя намагався протистояти спробам перегляду літературного канону, як списку класичних книг, що їх має прочитати кожний. Він народився у 1930 році, а помер 14 жовтня 2019 року. Слід відзначити, що батько Г. Блума – одесит, який емігрував до США і це зайвий привід для «погляду з Одеси» на творчість Гарольда Блума.

Одне із ключових положень теорії Г. Блума полягає у тому, що необхідно захистити літературознавство від надмірної політизації. Літературний канон, в центрі якого – В. Шекспір, потребує звільнення від впливу «лівих» ідеологічних течій (від марксизму та фемінізму до постмодернізму та деконструктивізму), які намагаються з політичних позицій критикувати канонічні твори. Г. Блум зазначає: «Ті, хто боязливо покинули корабель естетики, виспівують літанії про те, що література є не більш як містифікацією, підтримуваною інституціями буржуазного суспільства» [1, с. 23].

Мова йде про експансію підходу соціальних наук у просторі літературознавчих студій. За аналогією із «економічним імперіалізмом», тобто застосуванням методів економічної науки для досліджень у інших, неекономічних просторах, такий процес можна назвати «імперіалізмом соціальних наук», тобто спробою досліджувати літературні твори як соціальні документи та політичні й ідеологічні маніфести. «Економічний імперіалізм» проявляється як у тому, що економісти досліджують політичні, соціальні та соціокультурні процеси так і у активному застосуванні економічних методів та математичних моделей для дослідження політичних та соціальних феноменів. Натомість, наголошуючи на економічному імперіалізмі, його адепти (представники економічної науки) не помічають зустрічного руху, а саме – впливу соціологічної та політичної наук на простір економічних досліджень. Тобто, замість економічного імперіалізму слід говорити про взаємний вплив економіки, права, соціології, політології та психології. Як зазначає Д. Яковлев: «Сучасна політична теорія враховує обмеженість теорій раціональнос-

ті, положення яких ґрунтуються на моделі егоїстичного максимізатора вигоди – «економічної людини». Представники теорії публічного вибору... відчули потребу включити етику, мораль та культуру до поля своїх досліджень ефективності політичних та економічних інституцій» [2].

Аналогічна ситуація складається із експансією соціальних наук, «оптику» яких намагаються застосувати для досліджень літературного канону. На думку Г. Блума, «Ті, хто виступають проти Канону, наполягають, що в його формуванні завжди задіяна ідеологія; більше того, вони йдуть ще далі й говорять про ідеологію самого формування канону, маючи на увазі, що власне акт формування (чи збереження) канону вже є ідеологічним жестом» [1, с. 28].

Послідовники Атоніо Грамши та інших представників марксистського дискурсу вважають, що літературний твір необхідно досліджувати як соціальний документ, на ідеологічну складову якого прямо впливає панівний клас. Саме проти «оптики» соціального аналізу відносно літератури виступає Г. Блум, протиставляючи експансії соціальних наук підхід, в основі якого – естетика, а не політика.

Він зазначає: «Легіони дослідників, котрі дезертирували з армії естетики, завжди були прихильниками її маргінальних функцій: платонівського моралізму та аристотелівського соціального аналізу. Відтак, поезію або прирікають на вигнання, адже вона може загрожувати суспільному добробуту, або милостиво дозволяють їй страждати у затінку нового мультикультуралізму, та й то лише за умови, що вона гарантує суспільству повноцінний соціальний катарсис» [1, с. 23].

Для Г. Блума експансія соціальних наук обумовлена тим, що поступово серед усіх парадигм соціології, політології та психології виокремилась одна парадигма, яка отримала статус «мейнстріму». Економічний імперіалізм напряму пов'язується із неінституціоналізмом та теорією раціонального вибору. Тобто, на першому етапі має сформуватись мейнстрім у полі самої науки, а вже згодом ця методологія застосовується для досліджень у інших полях. І якраз щодо соціальних наук сьогодні не можна говорити про остаточне формування «мейнстріму», на відміну від економічної теорії. Для Г. Блума таким «мейнстрімом» у соціальних науках виступає марксизм та новий історизм.

Він вважає, що «Під прапорами академічних марксизму, фемінізму та нового історизму насправді крокують ветхі постулати платонізму й не менш архаїчні рецепти аристотелівської соціальної медицини» [1, с. 23]. Таким, на думку Г. Блума є «мейнстрім» сучасних соціальних наук, саме йому має протистояти літературознавство, маючи усі шанси на перемогу, адже в основі Канону – творчість В. Шекспіра. Г. Блум

зазначає, що критикам Канону рано чи пізно доведеться зустрітись із величиною Шекспіра. Саме цитатою Г. Блума, присвяченій уявній зустрічі представників «мейнстріму» соціальних наук і літературного Канону, хотілось би завершити: «Тут їм доведеться зіткнутись із майже неподоланною унікальною перевагою Шекспіра: він завжди концептуально й образно випереджує вас, ким би й коли б ви не були... Його неможливо вияскравити якоюсь новою доктриною – чи то марксизмом, чи фрейдизмом, чи деманівським лінгвістичним скептицизмом. Навпаки, він сам здатен прояснити сутність будь-якої доктрини...» [1, с. 31].

Список використаних джерел:

1. Блум Г. Західний канон: книги на тлі епох / Пер. з англ. під загальною редакцією Р. Семківа. – К.: Факт, 2007. – 720 с.
2. Яковлев Д. Підхід раціонального вибору в дослідженні міжнародних відносин / Д. Яковлев [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://politics.chdu.edu.ua/article/view/27684/24799> .

Луньова Т. В.

кандидат філологічних наук

Київський національний лінгвістичний університет

РАНІШЕ НЕ ПОМІЧЕНА ХУДОЖНЯ ДЕТАЛЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕКФРАЗИСУ В ЕСЕ СІРІ ХУСТВЕДТ ПРО ЖИВОПИСНІ ТВОРИ: КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність теми дослідження обумовлюється недостатнім ступенем вивчення екфразису в англomовних есе про образотворче мистецтво попри сучасний високий науковий інтерес до екфразису в творах художньої літератури. Екфразис у даній розвідці розглядається з опорою на визначення Л. Генералюк, згідно з яким екфразис являє собою «словесний опис творів візуальних мистецтв» [1, с. 290]. При цьому слідом за О.В. Яценко ми включаємо до екфразису як опис зображеного на картині, так і його тлумачення [3]. Когнітивно-дискурсивний підхід до аналізу екфразису в есе про образотворче мистецтво уможливорює моделювання концептуальних структур, які лежать в основі словесних описів картин, рисунків, фресок, а також виявлення комунікативних особливостей об'єктивзації цих структур. Предметом аналізу в даній розвідці є вербальний опис раніше ніким не поміченої художньої деталі певної картини в есе Сірі Хустведт про живописні твори, зібраних в її книзі «*Mysteries of the Rectangle: Essays on Painting*» [4].

Опис раніше ніким не поміченої художньої деталі відіграє важливу роль у трьох з дев'яти есе, вміщених у зазначеній книзі; значущість таких описів підкреслюється у передмові, де момент, коли авторка побачила на картині досі не помічену несподівану художню деталь, концептуалізується як важливе відкриття, наприклад: «*By looking long and hard and at every part of the picture, I've discovered elements that have ever been discussed by art historians or critics before*» [4, с. xviii].

Аналіз екфрастичних контекстів есе, у яких ідеться про раніше не помічену художню деталь, дозволив виявити, що такі контексти спираються на актуалізацію фрейму, який умовно можна назвати «Відкриття раніше не поміченої художньої деталі картини» й з опорою на модель акціонального фрейму С.А. Жаботинської [3] змоделювати у вигляді такої когнітивної структури: [ДЕХТО: агенс = авторка есе] [ДІЄ1 = споглядає] [діє на ДЕЩО1 = картину] [діє в певному МІСЦІ = картинний галереї] [діє певний ЧАС = довго] [у РЕЗУЛЬТАТІ спромагається виконати ДІЮ2 = помічає] [помічає ДЕЩО2 = раніше не помічену художню

деталь] [ДІЄ3 = дивується] [ДІЄ4 = перевіряє] [перевіряє ДЕЩО2 = раніше не помічену художню деталь] [ДІЄ5 = упевнюється в побаченому] [ДІЄ6 = інтерпретує] [інтерпретує ДЕЩО2 = раніше не помічену художню деталь]. Наприклад, у наступному фрагменті есе «Vermeer's Annunciation» об'єктивовано слоти [ДЕХТО: агенс = авторка есе], [діє в певному МІСЦІ = картинній галереї] та [ДІЄ3 = дивується]: «*There is one further thing in Woman with a Pearl Necklace that confounded me from the instant I noticed it in the gallery.*» [4, с. 23]. У поданому нижче фрагменті з есе «More Goya: «There Are No Rules in Panting» вербалізовано слоти [ДЕХТО: агенс = авторка есе], [ДІЄ1 = споглядає] [діє на ДЕЩО1 = картину] [діє в певному МІСЦІ = картинній галереї], [у РЕЗУЛЬТАТІ спмагається виконати ДІЮ2 = помічає], [помічає ДЕЩО2 = раніше не помічену художню деталь], [ДІЄ4 = перевіряє] та [ДІЄ5 = упевнюється в побаченому]: «... *and then I looked at the area below them and began to imagine that something was there. I stepped backward and forward, altering my position only by inches, and then suddenly, I saw a face – Goya's face – emerging from the shadows. [...] I left the canvas, visited the Black Paintings, and then returned to my spot. I saw him again.*» [4, с. 109].

Ця раніше не помічена художня деталь має в есе розгорнутий словесний опис, наприклад, у наведеному далі фрагменті детально описано, як виглядає раніше не помічений автопортрет Гойї на картині «3 травня»: «*The features are rendered very simply. Goya has a round face, large frightened eyes, a flat nose, an open mouth, and that signature hair with its leonine bushiness coming out from around the jawline.*» [4, с. 109]. Після детального опису авторка есе пропонує власну інтерпретацію значення даної деталі, при цьому доводячи вірогідність такої інтерпретації і водночас наголошуючи на можливості інших тлумачень, наприклад: «*But what does it mean that Goya painted himself into the canvas? The suspended head beneath the cloaked figures suggests that the artist chose to enter the story he was telling as a phantom presence – a being in harmony with the two ghostly mourners above him. The expression he gave himself – startled and open-mouthed, as if he is crying out – makes it clear that there is nothing coy about this representation of himself. It is more than a portrait as signature.*» [4, с. 111].

Комунікативні особливості об'єктивації фрейму «Відкриття раніше не поміченої художньої деталі картини» в проаналізованих есе Сірі Хустведт визначаються застосуванням сукупності таких дискурсивно-комунікативних прийомів: драматизації моменту відкриття раніше ніким не поміченої деталі картини (наприклад, : «... *I saw a face – Goya's face – emerging from the shadows. To be honest, I thought I had*

looked too long.” [4, с. 109]), експлікації здивування авторки в момент такого відкриття (наприклад: *«I can't overstate my astonishment.»* [4, с. 109]), підкреслення того, що не помічена раніше деталь картини є нечіткою й водночас реально зримою (наприклад: *«Despite its dimness, the image is unmistakable once you've seen it.»* [4, с. 109]), наголосу на можливості альтернативних інтерпретацій (наприклад: *“Nevertheless, I want to emphasize that my reading is not meant to reduce the painting to an Annunciation either.”* [4, с. 25]). Завдяки цим дискурсивно-комунікативним прийомам авторка апелює не лише до інтелектуальної, а й до емоційної сфери читача есе і залучає його до співпошуків прихованих таємниць мистецьких творів.

Список використаної літератури:

1. Генералюк Л. Екфразис / Л. Генералюк // Генералюк Л. Універсализм Шевченка: взаємодія літератури і мистецтва. – К. : Наукова думка, 2008. – С. 290-293.
2. Жаботинская С.А. Концептуальный анализ: типы фреймов / Жаботинская С.А. // Вісник Черкаського державного університету ім. Богдана Хмельницького. – Серія. Філологічні науки. – Черкеси, 1999. – Вип. 11. – С. 12-25.
3. Яценко Е.В. «Любите живопись, поэты...». Экфразис как художественно-мировоззренческая модель / Яценко Е.В. // Вопросы философии. – 23.12.2011 [Электронный ресурс] – Режим доступа к журн.: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=427
4. Hustvedt S. *Mysteries of the Rectangle : Essays on Painting*/ Siri Hustvedt. – New York : Princeton Architectural Press. A Winterhouse ed., 2006. – xxi, 179 p.

Любимова С. А.

*кандидат філологічних наук, доцент, докторант
Київський національний лінгвістичний університет*

АКСІОЛОГІЧНИЙ СКЛАДНИК ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ ДОМІНАНТ АМЕРИКАНСЬКОГО МЕДІА-ДИСКУРСУ

Лінгвокультурні домінанти є вербалізованими смислами середовища існування етносу, в яких віддзеркалюються цінності. Саме ціннісне значення культурних домінант вирізняє їх від інших явищ культури і обумовлює їх спроможність виступати опорою у визначенні критеріїв значимого знання в процесі усвідомлення і мовного означення нової соціокультурної інформації. Значущість лінгвокультурних домінант виявляється в їх здатності визначати світогляд і поведінку представників певної лінгвокультури.

Цінності є найбільш фундаментальними характеристикам культури, вищими орієнтирами поведінки. Вивчення ціннісного аспекту лінгвокультурних домінант в лінгвістичному аспекті потребує уваги не тільки оцінної і номінативної, але і аксіологічної сторони проблеми, яка визначається ідеологією, суспільними інститутами, віруваннями, та потребами. Як відомо, потреби людини є джерелом її активності. Потреби регулюють поведінку, визначають напрямок мислення, почуттів та волі.

Утворюючи ієрархію як на індивідуальному, так і на суспільному рівнях, цінності представляють норми і зумовлюють мотиви, інтереси і свідомість індивіду, тому пізнання відбувається у співвіднесенні з цінністю, що робить культурні явища значущими. Здатність встановлювати цінність об'єктів пов'язана з утворенням в розумі людини ціннісних уявлень, за допомогою яких створюються досконалі зразки або ідеали, з якими порівнюються реально існуючі об'єкти. Таким ідеалом в американській культурі є «американська мрія», що виступає зразком гедоністичних цінностей і життєвої позиції американського суспільства, якому притаманне загострене відчуття індивідуалізму, вибір життєвих цінностей і поведінкових смислів, спрямованих на отримання задоволення. Цей ідеал набув значення культурного імперативу сучасного американського суспільства та має характер загальнозначущого ціннісного і світоглядного припису, що виконує аксіологічну функцію виокремлення ціннісних параметрів задіяних в процесі сприйняття нової інформації.

Суб'єктно-об'єктний характер цінностей етносу впливає на емоційні і психологічні прояви оцінювання нової соціокультурної інформації, що відбувається відповідно до панівних принципів етнічної культури. Представлені в лінгвокультурних домінантах принципи культури утворюють упорядковану систему факторів і характеристик, які впливають на сприйняття і визначення властивостей об'єктів соціального середовища.

Лінгвокультурні домінанти знаходяться під впливом політичних і соціальних умов, моделюють художні образи, втілюються в медійному дискурсі й у різних формах мистецтва. Вони можуть бути параметризовані і описані шляхом картування лексичних одиниць та інтерпретації ціннісних суджень, що випливають зі стереотипів і концептів етнічної культури.

Найбільш широким середовищем актуалізації лінгвокультурних доміант постає англومовний медіа-дискурс, для якого характерна варіативність мовних форм і мовних засобів, що репрезентують лінгвокультурні домінанти. Вивчення особливостей медіа-дискурсу в роботі спирається на напрацювання дослідників, які довели, що медіа-дискурс є демократизованою формою комунікації, в якій використовуються маніпулятивні засоби подання інформації. Чіткі прагматичні настанови на констатацію і оцінювання соціально і культурно важливої інформації обумовлюють значимість медіа-дискурсу в дослідженні лінгвокультурних доміант в категоризаційному ракурсі. Вербальні і невербальні компоненти медіа-дискурсу сприяють актуалізації лінгвокультурних доміант і визначають специфіку комунікативно-когнітивного профілю образів, що створюються під впливом лінгвокультурних доміант.

Аксіологічні параметри лінгвокультурних доміант представлено етичними, естетичними і поведінковими нормами, схематично зображеними в нижче поданих схемах 1, 2.

Схема 1. Етичні норми

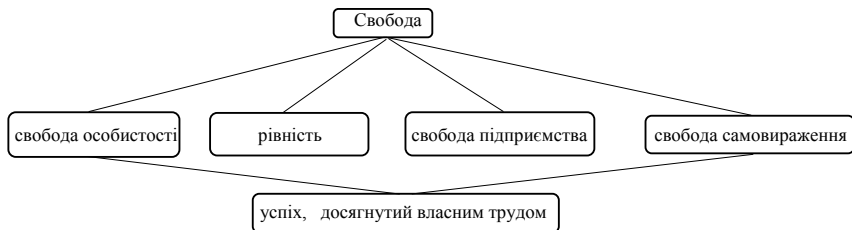

Схема 2. Естетичні норми

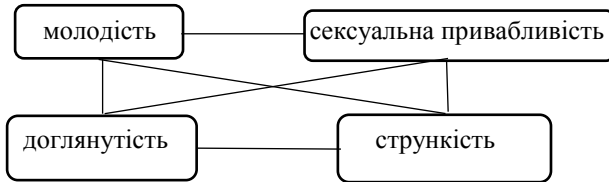

Схема 2. Поведінкові норми

Список використаної літератури:

1. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений: Оценка. Событие. Факт. – М.: Наука, 1988. – 341 с.
2. Вебер М. Избранные произведения. М.: Прогресс, 1990. – 808 с.
3. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки. – М.: Едиториал УССР, 2002. – 280 с.
4. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Волгоград: Перемена, 2002. – 477 с.
5. Приходько А. Н. Концепты и концептосистемы. – Днепропетровск: Белая Е. А., 2013. – 307 с.

Маріно Д. С.

магістрантка факультету міжнародно-правових відносин
Національний університет «Одеська юридична академія»,
магістрантка факультету лінгвістики та перекладу
Міжнародний гуманітарний університет

ФЕНОМЕН ЛАКУНАРНОСТІ В ІНДОЕВРОПЕЙСЬКИХ МОВАХ

Лакуна – (від лат. *lacuna* – поглиблення, впадина) – відсутність в одній з мов найменування того чи іншого поняття. Такі поняття, принципово відсутні у носіїв інших мов, виникають в соціально-політичному, суспільно-економічному, культурному житті народу, в його світогляді і психології, традиціях тощо. Іншими словами, лакуни – це базові елементи національної специфіки лінгвокультурної спільності, своєрідні «порожнечі», «білі плями» в мові і свідомості, розбіжності в різних мовних культурах, в мовних картинах світу, в лексиконі різних етнічних спільнот.

Основними ознаками лакун є незрозумілість, незвичність, сторонність, екзотичність будь-яких вербальних (і невербальних) елементів спілкування. Лакуни, що відображають специфіку тієї чи іншої лінгвокультурної спільності, як правило, перешкоджають адекватному або повному взаєморозумінню представників різних культур.

Будь-яка мова може висловити будь-яке поняття: відсутність у словниковому складі мови спеціального позначення для будь-якого поняття у вигляді слова або сталого словосполучення не означає неможливості висловити це поняття засобами цієї мови. Хоча в системі мови даний знак відсутній, його зміст завжди може бути передано в мові в конкретному тексті за допомогою цілого ряду засобів. Можливо, головна причина нерозуміння у міжкультурному спілкуванні – це не просто відмінність мов. Міжетнічне нерозуміння в процесі міжкультурного спілкування виникає в результаті розбіжності, відмінності національних свідомостей.

Максимальне зближення різних картин миру відбувається в процесі перекладу, коли найяскравіше проявляються лінгвокультурні особливості контактуючих культур. При цьому переклад виступає пусковим механізмом елімінування (заповнення або компенсації) виявляємих лакун.

Найбільш ефективним є підхід до розгляду лакун з урахуванням лінгвокультурологічного аспекту перекладу, який передбачає вияв-

лення принципів відмінностей тексту оригіналу та перекладу, обумовлених не тільки мовною формою, а й факторами культури. Даний синергетичний підхід надасть перекладачеві глибше розуміння «культурного фону» терміну і правильну його інтерпретацію, озброїть його додатковою інформацією та дозволить вибрати варіанти перекладу, виходячи з новизни терміну і ступеня його адаптації, допоможе забезпечити адекватний переклад на даний момент часу і для даної конкретної аудиторії.

У науковій літературі зустрічається термін «лінгвістична глобалізація» (*linguistic globalization*), під якою узагальнено розуміється взаємне проникнення мов, обумовлене глобалізацією. Домінуючою мовою-джерелом запозичень в інші мови на сучасному етапі визнається англійська, яка отримала статус глобальної мови (*global English*), сучасного *lingua franca*, мови нових технологій, ЗМІ, економічних і міжнародних відносин.

Момент повного інкорпорування безеквівалентної одиниці в мову або елімінування лакуни відстежити дуже важко. Ще Л. С. Бархударов говорив про те, що не завжди можливо встановити час, коли «оказіональний еквівалент перейшов в узуальний». Можна припустити, що в той момент, коли лексичні одиниці, номіновані нові реалії або терміни і заповнили лакуни в мові, не викликатимуть складності в розумінні і забезпечать успішну комунікацію, відбудеться входження безеквівалентних одиниць в мову. Повне елімінування лакуни в мові виникає тоді, коли в лінгвокультуру надійно вбудовується новий концепт і номінація цього концепту не відчувається носіями цієї мови як чужа. За нашим поданням, якщо висловити процес елімінування лакуни в мові в термінах перекладознавства, то можна говорити про перенесення плану вираження і плану змісту в мову-реципієнт або привнесення в мову і денотата, і десигната (пор. такі юридичні терміни, як кадастр, алібі, превентивний, та ін.).

Але говорити про повну тотожність понять в мові-донорі і мові-реципієнті не можна. Повне елімінування лакуни, як і повна еквівалентність (перенесення поняття або системи понять), буває вкрай рідко. Як відомо, «дві національні культури ніколи не збігаються повністю». Навіть термін *crime*, на перший погляд має еквівалентну відповідність, еквівалентом терміну злочин не є, в силу розбіжності обсягів значення. Поняття 'crime' в американському кримінальному праві не використовується на федеральному рівні, а тільки на рівні штатів. Найчастіше запозичені терміни вживаються тільки в одному або декількох значеннях (пор. слово «кілер» – найманий вбивця, що є запо-

зиченням від англ. *killer*, але в англійській мові це поняття виражено словом *hit man*).

Список використаної літератури:

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории перевода. М., 2008.
2. Стернин И. А., Быкова Г. В. Концепты и лакуны. // Языковое сознание: формирование и функционирование. – М., 1998.
3. Crystal D. *English as a Global Language*. Cambridge, UK, 2003.

Марчишина А. А.

доктор філологічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФЕМІННА ГЕНДЕРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ТЕКСТАХ РОМАНІВ Е. ОУКЛІ: ПАРАЛЕЛІ І КОНТРАСТИ

Лінгвогендерологія початку ХХІ ст., минувши кризу зламу століть, позначена формуванням терміносистеми та окресленням ключових понять, які, зважаючи на широкий суспільний резонанс досліджуваної проблематики, вийшли за межі суто наукового дискурсу та опинилися в колі жваво обговорюваних соціокультурних викликів. До таких, передусім, належать уявлення про статі і гендер, що на сьогодні вже пройшли стадію визнання своєї відмінності, усталеності розмежування, і можуть досліджуватися як окремі онтологічні категорії, що мають спільні точки дотику, але не більше.

Гендер, попри полісемантичну структуру значення, не є гетерогенним за своїм поняттєвим змістом. Плюральність смислового навантаження уможливорює варіативний категоріальний потенціал: з одного боку, гендер слугує ідентифікаційним виразником статі, з іншого, – є соціокультурним явищем, відмінним від статі. Саме диференційна, незалежна природа гендеру дозволяє інтерпретувати його як онтологічну категорію, самостійну і за своєю соціальною, культурною, національною, етнічною тощо сутністю, й за вибором мовних засобів, що слугують знаками, сигналами гендерної ідентичності у мовленнєвих творах. Таким «лінгвальним полем», де має місце знакова репрезентація гендерної ідентичності, є тексти різноманітного функціонально-стильового маркування. Серед таких для аналізу обрано романи Е. Оуклі.

Вибір фемінної ідентичності не є випадковим. Якщо перелом ХХ ст. започаткував епоху гендерної рівності, що почалася із соціальних рухів у розвинутих країнах, і зумовив появу нового типу в художніх текстах, то кінець ХХ ст. (на який припадає основний літературний доробок Е. Оуклі) ознаменований уже сформованими напрямками в жанрі так званого «жіночого письма». Залишивши за дужками історію феміністичної думки й активізму та відображення феміністичної ідеології в художній літературі, зазначимо, що постать Е. Оуклі стоїть осторонь цієї групи письменників. Її авторська індивідуальність виявляється в тому, що її фемінні персонажі не борються за жіночі права, не обстоюють інтереси жінок в суспільному, культурному, політичному тощо

житті, – вони цим користуються. Жіночий персонаж (найчастіше – протагоніст) Е. Оуклі – це сформована особистість з усвідомленням власного місця в соціумі, з відчуттям власної цінності й з розширеною низкою вимог, бажань, прагнень, що, будучи цілком реальними й заземленими за своєю природою, перетворюються на досяжну мету, яку героїня, доклавши власних зусиль, найчастіше здобуває.

Зокрема, Матільда із роману «*Matilda's Mistake*» цілком серйозно й відкрито називає низку вимог, які вона висуває до свого приятеля: *sex, humour, a cinema companion and an occasional repair man*. Подібне твердження, наслідок сексуальної революції та двох хвиль фемінізму, контрастувало б з усталеною мораллю пів століття тому. Однак поширення постмодерністського світогляду, що позначився трансформацією суспільної думки, лише констатує становлення новітнього фемінного типу в художньому тексті.

Паралельно із оновленими, «постмодернізованими» вимогами до чоловічої статі змінюються, а точніше – послаблюються, вимоги до власної зовнішності, що зазвичай слугувала запорукою успішної комунікації з маскулініними персонажами. Це може проілюструвати героїня іншого роману – Додо із «*Proper Holiday*»: *A pleasant, ordinarily nice face was what she'd got and it was good enough for her. She didn't bother much with make-up, and she wore her hair in a totally unhighlighted Cleopatra bob*. Героїня не переймалася своєю звичайною зовнішністю, оскільки, відповідно до ієрархії “цінностей людської краси” (С. Кім, Ю. Лі), привабливість не була її пріоритетом, а вимірювалася рівнем, достатнім (*good enough*) для внутрішнього спокою.

«Жінка» Е. Оуклі може виявляти таку силу характеру, для якої природним є погрожувати вбивством чоловікові за образу. Спрямована проти маскулінного персонажа, ця рішучість вирізняє протагоністку Черіті з роману «*The Men's Room*»: *Mark ran. "She tried to kill me," he repeated to himself. "Charity tried to kill me." As he said it, he became increasingly impressed by what had happened. He had been made a victim. <...> By becoming a victim, he was ultimately victorious*. – Контрастуючи з образом стереотипної “гегемонної маскуліності” (Р. Коннел), герой-чоловік відчув себе жертвою (*victim*) розлюченої, ображеної колишньої коханки і зрадів з цього приводу (*ultimately victorious*).

Однак Е. Оуклі не була б знавцем соціології та психології, якби не зобразила допостмодерний, традиційний фемінний персонаж, що втілює узвичаєні уявлення про покликання жінки коритись чоловікові, створювати сімейний затишок та займатись вихованням дітей. Такою є Більдз із «*Proper Holiday*», яка вважає емансипованих європейок “зі-

псованими” (*spoilt people*), “хворими, дурними й егоїстичними” (*sick and stupid and selfish*), а тому – не гідними бути батьками (<not> *fit to be parents*). Символічним є те, що Більдж – туркенья, мусульманка, представниця етно-релігійної спільноти, що намагається протистояти сучасним викликам постмодерністської філософії. Контраст двох світоглядів відбувається в одному часопросторі, сигналізуючи про неминучість їхнього перетину і пошуку компромісів задля спільного майбутнього.

Список використаної літератури:

1. Kim S. Why do women want to be beautiful? A qualitative study proposing a new “human beauty values” concept / S. Kim, Yu. Lee // PLOS ONE, August 3, 2018. – URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0201347>
2. Oakley A. Matilda’s Mistake / A. Oakley. – London: Flamingo, 1991. – 167 p.
3. Oakley A. The Men’s Room / A. Oakley. London: Flamingo, 1991. – 312 p.
4. Oakley A. A Proper Holiday / A. Oakley. London: Flamingo, 1996. – 216 p.

Маслова С. Б.

кандидат филологических наук, доцент

Национальный университет «Одесская юридическая академия»

CLICHÉ IN THE ENGLISH-LANGUAGE DISCOURSE

In the English-language discourse, a human's utterance in the first instance corresponds to an elementary sentence, which is a minimum constitutive term of a language component of verbal communication as a cognitive communicative interaction of the individuals' consciousnesses in society. In modern linguistics Sentence as a grammatical syntactic notion is identified with the semantic notion Proposition. Proposition corresponds to a verbally expressed or explicit formal element of the hierarchy of discourse, namely Sentence. Proposition (Sentence) is a key propositional sign (code) in the hierarchy of the English-language discourse. Proposition as an utterance, opinion, statement judgement corresponding to an elementary Sentence is considered as a tool, an apparatus of revealing, identifying the semantic or informative content of the sentences (utterances) of any text. Proposition as a semantic concept, the "Subject+Predicate" unity (hereinafter – S+P) is regarded and considered in the quality of a "germ" (a "core", a "nucleus") of any sentence forming on the syntactic level. Proposition is recognized, acknowledged as the main communicative unit of any text (discourse), an elementary unit of any person's consciousness and as a consequence the minimum unit of acquiring, exchanging information and knowledge. (Susov 1988: 10) Proposition (Sentence, Utterance) is the minimum but the basic constitutive term of the language component of verbal communication as the cognitive and communicative interaction of the individuals' consciousnesses in the society. In this sense the elementary Proposition (Sentence) appears as the main carrier of the content transmitted with the help of the language forms. Proposition is "the one and only (maybe in the future the minimum unit of language and speech (discourse) capable of transmitting information (knowledge)" (Cheremisina, Kolosova 1987: 24).

The Proposition itself is understood as a certain element of thought, that is to say a relevant predicate, which "places" are filled with signs (images), and the mental process shown, displayed in the propositions is that which psychologists call our inner speech. The predicate in most cases is expressed by the complementation structure (V+C), which being included into the predication structure, may be considered as structural and semantic basis for rendering both relative and non-relative situations of various semantic

content (Dombrovan 2013 (b): 170).

As a result of the disappearance of case forms, Modern English has developed a rather fixed and rigid Word Order to indicate the various syntactical functions of words in the propositions (sentences). We suggest the idea that in fact the strict Proposition Word Order (Subject+Predicate +Complement...) in spite of cases of inversion (when the predicate verb is placed before the subject) represents just the Algorithm, and that is very important for realizing the idea, the basic principle of reconstructing any human's thoughts in a proper way in English, that is, the propositional sign – Proposition (Sentence) or Propositional Structure. Algorithm means the exact instructions of executing actions or operations resulting in solving one or other tasks in a definite order. Such exact instructions are quite natural and specific in the process of making up English Sentences (Propositions). We cannot change the position of different parts of the sentence at will, especially that of the Subject, the Predicate and the Complement (Object).

The confirmation of the above opinions can be the fact of the progressive tendency of appearing complete set constructions corresponding to the sentences (propositions), that is, so-called " clichés". Cliché (from French cliché) is a discourse stereotype, a set phrase, which is used in a quality of a standard reproduced easily in definite conditions and contexts.

Thus, algorithms of Propositions may lead to merging of all the members of a sentence into a unified, inseparable unity having some definite, individual, general sense and meaning. It is just the Algorithm of a Proposition that is the Cause of appearing the specific propositional structure as its Effect (Consequence). This structure is a Sentence (Proposition) which is called " cliché". The appearance of a great number of the Propositions of the " cliché" type is a tendency, and this tendency has been progressing for a long time. The " cliché" is a so-called " finished" (" ready-made up") construction, a proposition which means speech stereotype, finished phrase, which is used as a standard reproduced easily in definite conditions and contexts. In contrast to a stock phrase constituting a hackneyed expression (a tag) having lack-lustre lexical meaning and wiped off expressiveness, cliché makes up a constructive unit preserving its semantics and expressiveness in many cases. The positive features of cliché are as follows: a) cliché corresponds to psychological stereotypes (to the facts) reflecting the phenomena of a human's reality, the moments of his life (the facts) repeated frequently; b) cliché reproduces easily the finished speech formulas (discourse propositional structures – signs); c) cliché furthers to automate the process of reproducing any human's thoughts by propositional signs; d) cliché facilitates the process of communication; e) cliché spares any

human's mental efforts, the energy and time of his power of abstract thought. Any cliché as any English Declarative sentence (Affirmative proposition) submits to the algorithm: I Subject + II Predicate + (III Complement or Object).

References:

1. Susov, Ivan, *Activity, Consciousness, Discourse and Language System*, Language Communication: Processes and Units, Interuniversity. Sat. sci. tr, Kalinin, 1988, P. 7-13.
2. Cheremisina, Maria, Kolosova, Tatyana, *Essays on the theory of a complex sentence*, Novosibirsk: Nauka., 1987, 197 p.
3. Dombrovan, Tetyana, *Language in the content of synergetics*, Odessa, 2013, 240 p.

Насакина С. В.

кандидат филологических наук

Одесский государственный аграрный университет

РАЗНООБРАЗИЕ ЖАНРОВ В КНИЖНОЙ РЕКЛАМЕ XIX ВЕКА (на материале русскоязычной прессы)

В последние годы наблюдается большой исследовательский интерес к рекламным текстам со стороны философов, социологов, психологов и лингвистов. Значительное внимание к феномену рекламы вызвано обращением современной науки к проблеме личности в обществе и культурном окружении, теме «человеческого фактора» в языке. Книги в любую эпоху – социально и культурно значимый товар, который традиционно находится под пристальным вниманием учёного сообщества.

Книжная реклама XIX века обладала определёнными механизмами влияния на целевую аудиторию, в реализации привлечения внимания были использованы разнообразные приёмы лингвистической интерпретации и организации текста. Важную роль при этом играла форма рекламного сообщения, и его жанровая принадлежность.

В связи с постоянным развитием и видоизменением жанров рекламы, среди исследователей нет единого подхода к определению жанра в рекламных текстах. К тому же специфика рекламирования книги неизбежно порождает особые жанры, характерные только для данного объекта рекламирования. Отметим, что терминологическое определение жанра рекламных текстов продолжает оставаться дискуссионным. Под жанром рекламы в нашем исследовании понимаем определённым образом оформленное содержание печатных рекламных текстов, объединённых темой, композиционной структурой и направленных на определённую целевую аудиторию.

В начале XX века выделяли три типа рекламных жанров: информационные (рекламная заметка, рекламное интервью, рекламный отчет, рекламный репортаж) аналитические (рекламное корреспонденция, рекламная статья, рекламная рецензия, рекламный комментарий рекламный обзор) публицистические (рекламная зарисовка, рекламный очерк). В современном рекламном пространстве исследователи выделяют восемь жанров рекламного текста: объявление, развёрнутое рекламное обращение, «житейскую историю», консультацию специалиста, каталог, прейскурант, афишу и листовку.

На материале нашего исследования, в который были включены рекламные тексты из газеты «Одесский вестник» за период с 1827 по 1877 год, были выделены такие виды жанров книжной рекламы, как рекламная заметка, рекламный очерк, рекламный обзор, рекламный комментарий, рекламное объявление, рекламная статья и рекламная афиша. Например, рекламное объявление в газете «Одесский вестник», 1850, № 7: *В библиотеке К. Тотти продаётся: Путешествие по Нижнему Египту и внутренним областям Дельты, А.Рафаловича, с картою и планами. Цена 2 руб.50 коп.*

В исследуемом материале часто встречаются рекламные обзоры, в которых детально описаны рекламируемые издания, например, в газете «Одесский вестник», 1850, № 10: *На днях вышла здесь из печати книга под заглавием «Литературные Вечера», издание Николая Фумели, Вечер второй. Она отпечатана в большую осьмушку и содержит в себе 372 стр. В ней помещены следующие статьи: «Мориц Сефарди», повесть О.Рабиновича, «Мазурка и похоронный марш», рассказ Н.Фумели...*

Итак, анализ жанров книжной рекламы XIX века показал, что жанровая система рекламных текстов находится в постоянном движении, что и подтверждается наличием разных жанровых моделей. Обобщая наши наблюдения над жанровым разнообразием в книжной рекламе, мы приходим к выводу, что самыми распространёнными видами являются рекламная заметка, рекламный очерк, рекламный обзор, рекламный комментарий, рекламное объявление, рекламная статья и рекламная афиша, для которых присуща особая коммуникативная и культурная интенция.

Перспективным считаем сравнительное исследование параллелей и контрастов в жанровых особенностях книжной рекламы XIX и XX века.

Список использованной литературы:

1. Берман Г. Реклама / Берман Г. : [пер. с нем. Гарле и Дольник]. – М.: Тип. из-ва «Правда» и «Беднота», 1925. – 204 с.
2. Вертянкина Н.В. Суггестивные параметры прагматического рекламного дискурса в современных средствах массовой информации: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Вертянкина Наталия Викторовна. – Тюмень, 2005. – 195 с.
3. Копистянська Н. Х. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства: [монографія] / Копистянська Н.Х. – Львів: ПАІС, 2005. – 368 с.

4. Кохтев Н. Н. Стилистика рекламы: [уч.-метод. пос. для студент. фак.и отдел. журналистики гос.ун-тов] / Кохтев Н.Н. . – М.: Изд-во Моск. ун-та,1991. – 92с.

5. Учёнова В. В. Реклама: палитра жанров / [В.В Учёнова., С.А Шомова., Т. Э. Гринберг, К. В Конаннихин]. – М.: РИП-Холдинг, 2003. – 100с.

Негляд К. О.

аспірантка

Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

МЕЛОДІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АФЕКТИВНОГО МОВЛЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО КІНОДИСКУРСУ)

Наступна розвідка присвячена дослідженню мелодійних характеристик мовлення персонажів англomовного кінодискурсу, які знаходяться у стані афекту. Для цього афективні фрази, отримані методом суцільної вибірки з сучасних англomовних художніх фільмів, були підвернені аудиторському та електро-акустичному дослідженню.

Трактування терміна афект сходить до робіт радянського психолога А. Р. Лурії, який ще в двадцяті роки проводив дослідження стану людини в ситуації судового слідства, конкурсних іспитів і т.д. Саме завдяки йому виникло розуміння афекту як інтенсивного переживання невідповідності між мотивами діяльності суб'єкта і можливістю успішної реалізації цієї діяльності [Лурия, 1975].

За визначенням Т.Н. Синеокової, афект є найбільш яскравою, концентрованою формою прояви всіх емоційних реакцій, від власне емоцій (у вузькому сенсі) до волевиявлень [Синеокова, 2004: 30].

У стані афекту мовцю важко підбирати слова; сформульовані речення, як правило, короткі, часом незавершені. В цілому, як свідчить аудиторський аналіз, афективне мовлення характеризується переважно використанням низхідного тону. Прикладом може слугувати епізод із фільму *An ideal husband*, в якому леді Чілтерн дізнається про те, що її чоловік, якого вона вважала зразком доброчесності, на початку своєї кар'єри здійснив незаконну операцію і заробив таким чином багато грошей. Отже, у стані афекту вона звертається до свого чоловіка:

- *Tell me it is not true. Tell me it is not true!*
- *Please. Let me tell you, please! Listen to me!*
- *No, don't come near me! Don't touch me!*
- *Listen to me!*
- *How could you?! How could you do that, Robert?! You've lied to the whole world!*
- *Gertrude, please, I must tell you!*
- *No, don't say... don't say anything!*

Всі фрази леді Чілтерн короткі, переривчасті, оформляються низхідними ядерними тонами (ядерні склади підкреслені).

У тих випадках, коли мовцю вдається сформулювати свою думку, висловити свої емоції у більш поширених синтаксичних єдностях, мають місце такі емпатичні шкали, як низхідна, висхідна, ковзаюча та скандентна. Наприклад, у наступному епізоді з серіалу *Breaking bad* Джессі намагається піти з дому і залишити Волтера один на один з їх спільною проблемою – необхідно вбити наркодилера і потім позбутися його трупа. Волтер обурений нікчемністю Джессі, а Джессі вважає, що Волтер до нього несправедливий. Обидва героя, і Волтер і Джессі, знаходяться в стані афекту. Вони штовхають один одного, кричать, розмахують руками. У першій з виділених фраз вживається висхідна шкала, яка у поєднанні з низхідним тоном створює значення сильного здивування, обурення. У другій та у четвертій з виділених фраз вживано ковзаючу шкалу, яка надає мовленню особливої виразності та у поєднанні з низхідним тоном створює значення роздратування та обурення. Третя фраза вимовлена із низхідною шкалою, яка теж має яскраву акустичну форму та є ознакою емоційної збудженості:

- *What the hell do you think you're going?*

- *Back off, man! Jesus!*

- *We've got work to do! No, you got work to do. I did my part.*

- *You mean that obscenity that I spent the last two hours cleaning up? That is your contribution? Yo! Kiss my pink ass, man! I didn't ask for any of this! How am I supposed to live here now, huh? My whole house smells like toe cheese and dry cleaning.*

Таким чином, аудиторський та електро-акустичний аналіз афективного мовлення дозволяють дійти наступних висновків: афективне мовлення характеризується переважно використанням низхідного тону; мають місце чотири види передтермінального контуру: низхідна, висхідна, плинна та скандентна шкали.

Список використаної літератури:

1. Лурия А.Р. Основные проблемы нейролингвистики / А.Р. Лурия. – М.: Прогресс, 1975. – 156 с.
2. Синеокова Т.Н. Парадигматика эмоционального синтаксиса (на материале английского языка) / Т.Н. Синеокова: дис. ... докт. филол. наук: 10.02.04. Москва, 2004. – 383 с.

Нижникова Л. В.

кандидат филологических наук, доцент

Национальный университет «Одесская юридическая академия»

ФУНКЦИОНАЛЬНО-СТИЛИСТИЧЕСКАЯ КВАЛИФИКАЦИЯ ЭПИСТОЛЯРНОГО ТЕКСТА

Еще несколько десятилетий назад ряд ученых как советских, так и зарубежных высказывали точку зрения, что эпистолярный текст в силу своих особенностей образует наряду с художественно-беллетристическим, официально-деловым, общественно-публицистическим и научным стилями еще один функциональный стиль – эпистолярный стиль.

Хронологически проследив весь путь развития письма, выполняющего на разных исторических этапах развития общества разные функции и занимающего значительное место в жизни людей, надо сказать, что письмо как тип текста сравнительно редко становится объектом филологического анализа несмотря на древность происхождения, многофункциональность и включенность во все сферы человеческой коммуникации. При этом практические пособия по написанию писем самой разнообразной целевой направленности существовали еще в античные времена (письмовники, риторики, руководства по написанию писем) и до сих пор пользуются популярностью.

Неразработанность проблемы эпистолярного текста отражается в нечеткости его функционально-стилистической квалификации: в зависимости от направления и материала исследования письмо рассматривают как принадлежность разных функциональных стилей. (официально-делового, научного, публицистического), разных типов литературы (документальной, мемуарной, исповедальной), как письменную форму бытовой речи, как основу эпистолярного стиля – особой разновидности художественной литературы, наконец, как самостоятельный стиль, о чем было упомянуто выше.

Самое парадоксальное в этом классификационном разномыслии заключается в том, что каждый автор прав, разночтения же вызваны не ложностью одних выводов и справедливостью других, а различием исследуемого материала. Действительно, письма составляют значительный корпус текстов официально-делового стиля, немало их и в составе произведений публицистического стиля – особенно в периоды крупных национальных и социальных событий таких как война, революция, политический кризис; широко известны такие научные по-

слания (обсуждающие вопросы философии, политической экономии, истории, естественных и точных наук) выдающихся мыслителей и ученых всех времен и народов; эпистолярный роман – роман в форме писем – занял прочное место в истории художественной литературы. Иными словами, письмо как тип текста обнаруживается в рамках всех функциональных стилей и в каждом из них своей формально-содержательной структурой соответствует его основным параметрам. Поэтому наиболее целесообразно квалифицировать письмо как единицу эпистолярного жанра, единственного в своем роде, имеющего сквозной, проникающий характер, представленного во всех функциональных стилях. Дифференциальные признаки жанра письма маркируют его функционально-стилистическую принадлежность и соответствуют основным показателям каждого данного стиля. Интегральные признаки жанра обеспечивают его единство при всем стилевом многообразии конкретных эпистолярных текстов и его выделимость из прочих жанров письменной речи.

Определение признака как интегрального или дифференциального, как известно, зависит от уровня анализа объекта: интегральной, на более низком уровне обобщения (сложности), он становится дифференциальным на более высоком. Это положение справедливо и в нашем случае: признаки, объединяющие все эпистолярные тексты в один жанр, являющиеся интегральными в его пределах, на более высоком уровне, при сопоставлении с другими жанрами, служат для различения письма, отмежевания его от других текстов, т.е. при жанровой стратификации письменной речи выступают в роли различительных, дифференциальных. Они являются постоянными, обязательными, и как таковые обнаруживаются в каждом отдельном письме.

Иными словами речь идет о структурно-семантических особенностях письма. К ним относятся: наличие контактной рамы в письме; ориентация на определенного получателя с предположением (материально) фиксированной связи; эксплицитное выражение текстовых категорий субъективной модальности, антропоцентричности и концептуальности; удвоенность пространственно-временной ориентации (одна для рамы, другая для сюжета); отсутствие заголовка; определяющая роль фактора адресата в языковом оформлении письма и некоторые другие.

Итак, благодаря перечисленным выше структурно-семантическим особенностям, выступающим в роли дифференционных признаков при жанровой стратификации письменной речи, эпистолярный текст выделяется из всех других текстов в качестве самостоятельного типа текста – эпистолярного жанра.

Список использованной литературы:

1. Лесскис Г. А. О дифференциации стилей и о функции языка в художественном тексте/ тез.докл.научн.конф. «Проблемы лингвистической стилистики». – М., 1969 – С. 81
2. Седова О. Н. Эпистолярный стиль в системе функциональных стилей русского языка/ Филологические науки – 1985 -№6 – С. 58-62
3. Effective writing. Study guide. – Washington, 1975-106p.
4. Mc Grimmon J. Writing with a purpose. – Boston, 1976 – 501p.
5. Routledge's complete letter writer. – London, 1961 – 192p.

N. Petlyuchenko
DSc. (Philology), Professor,
Head of the Foreign Language Department,
Odessa State University of Internal Affairs

THE CONTRASTS OF CHARISMA CONCEPT IN THE USA: BARACK OBAMA VS. DONALD TRUMP

The focus of linguistic studies on *l'homme charismatique* who has inexplicable power over a large number of people and achieves it through various means including language contributes to the further development of the theory of *linguistic*, or *discursive*, *personality* and opens new approaches to the study of various ideal-typical constructs (charismatic, genius, passionarian, authoritarian) in the context of their language, implemented in empirical reality/discourse. This abstract will consider successful adaptation of the German concept in American political discourse and the contrasts of two charisma represented by Barack Obama and Donald Trump.

It is widely recognized that Barack Obama had what John F. Kennedy and Bill Clinton possessed – “*Je ne sais quoi*,” something inexplicable, – charisma. His charisma adds on to his speeches, gives them something extra that turns these speeches (whether directly or medially) into vibrant political events. You sit there, watching the *gestures* and *words*, wondering the attractive power you cannot resist. Wherever Barack Obama appeared, everyone was happy to see him. The reactions to Obama’s “appearance” can be divided into the following three groups: (1) total denial based on differences in ideology; (2) total acceptance; (3) ambivalent attitude. Note that Helmut Schmidt was also skeptical about Barack Obama’s victory in the election and put him on a par with Hitler and Oscar Lafontaine, who possessed charisma and became national figures only thanks to it.

In turn, political scientist Yekaterina Shulman, reflecting on D. Trump and Max Weber’s three types of legitimization of a political leader, admits that “in the case of Trump, we see a completely unique case where the leader who came to power through procedural legitimization shifts to revolutionary legitimization because it is more in line with his nature as an anti-systemist. For example, Trump has repeatedly stated that several million people voted illegally in the elections, there was ballot tampering, etc., i.e. such behavior can be characteristic of a leader who has lost the election rather than legally won them as Trump did. Such behavior, believes Yekaterina Shulman, can be unsafe for Trump himself, because “every failure in the fight against

the dragon can turn against him.” Note that all Trump’s orders are highly personalized so each defeat in court strikes at him. The political scientist believes that this is the first time that such a case of changing the type of leadership from beneficial (procedural) to less beneficial (charismatic) has been observed in history.

Comparing the images of Barack Obama and Donald Trump, it seems appropriate to mention a rather succinct (and at the same time quite caustic for both) quote by BBC observer Mark Mardell, in which we see the contrasting features of the previous and current US Presidents, “If US politics was a Western, Mr. Obama would be the *magical preacher*, mystically advocating collective action, Mr. Trump would be *charismatic snake oil salesman*, shouting from the side of the wagon, captivating, infuriating and embodying a certain sort of frustration.” What is striking is that it is not Barack Obama whom the author calls charismatic but Donald Trump, and this definition includes a negative attribute of charisma—manipulation (Trump is a swindler, a seller of magic oil as a cure for all diseases), which was not taken into account in Weber’s concept a hundred years ago but has today become a pragmatic reality and part of the arsenal of any political coaching method.

References:

1. Петлюченко Н. В. Харизматика : мовна особистість і дискурс : монографія / Н. В. Петлюченко. – Одеса : Астропринт, 2009. – 464 с.
2. Шульман Екатерина. Дональд Трамп и три типа легитимизации по Максy Веберy. – [Electronic resource]. – Mode of access : <https://www.youtube.com/watch?v=NVuyFOsyobU>
3. Diekmann K. «Helmut Schmidt spricht Klartext. Großes Interview mit dem Altkanzler» / Kai Diekmann, Walter Mayer, Hans-Jorg Vehlewald . – Bild am Sonntag, 14. September, 2008. – S. 1-7.
4. Trump and Obama: Two characters in search of a legacy. – [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-38663825>

M. Polishchuk

*post-graduate student of linguistics and translation department
International Humanitarian university*

ADVERTISING DISCOURSE: LINGUISTIC ASPECT

The language of advertising occupies a special place among those functional and stylistic entities that are related to mass media, united by mass communication. This particular position of the advertising language is due to the specificity of the advertising activity itself. Advertising, on the one hand, involves commercials as an area of business aimed at creating advertising products. On the other hand, advertising is a “complete product”, which is a multilevel text as a linguistic phenomenon and the audiovisual whole, embodied in the media. Such a text is intended to inform current and potential consumers and viewers about a particular product, service, or performance; to influence the consciousness of the addressee of the advertising text; to persistently urge him/her to make a purchase or to use the service or attend a performance.

From the linguistic point of view, any kind of written or oral advertisement may be treated as a special type of discourse. Advertising discourse is a complete message that has a clearly defined task – to reduce the distance between the advertising message and the consumer’s awareness. It is obvious that the language used in advertising strongly depends on the target audience. For example, youth-focused advertising discourse is significantly different in its linguistic features from advertising created for businesses or housewives. Therefore, a properly chosen word, form or syntax is a prerequisite for effective information.

Therefore, the advertising text is not just considered as a unit of communication, but as a complex semiotic whole, expressed with the help of some structural elements (a slogan, a title, the main text, a “company” phrase, company details, font, colour and other graphic elements, graphic, a company logo) that are tailored for the main task – to influence the audience in order to obtain the desired effect.

The objective of advertising discourse is to draw the consumer’s attention to one of many, usually identical products, to create a positive image for everyone to be remembered for a long time. It is not aimed at the product itself but at the sale of typical psychological preferences of people. For example, the sale of “traditions” or “roots”: For instance, some names of wines are often given on the background of castles or palaces. Some dairy

products are usually promoted with slogans like “*This cheese is made by my grandmother*”. Advertising becomes a sign, an association. Therefore, it is not the product itself that is sold, but its symbolic counterpart. Buying it, a consumer reacts not to the peculiarities of the goods, but to the image it is associated with.

An advertising text is an example of the most effective use of language tools. Its pragmatic aspect is directly manifested in its peculiar organization (choice of grammatical and lexical units, stylistic techniques, special syntax, organization of printed material, use of elements of various sign systems).

There are two tendencies to create advertising texts: brevity, conciseness of expression; expressiveness, capacity of information. In addition, the manner in which the advertising text is presented is somewhat reminiscent of the telegraphic style. It is important to preserve the original freshness of the information, to convey its explosive potential by concentrating the text in several easy-to-read and easy-to-remember words.

Advertising texts are intended to provide as direct impact as possible to the audience. In the construction itself, one can find the manifestation of linguistic patterns that correlate with the most profound layers of consciousness: simplification of syntax – the increasing number of simple sentences, chains of phrases of a nominal character. In lexical terms, the role of “narrow-coded characters” is increased – high-frequency lexical characters that have specific and highly emotional content in these conditions.

The first known type of advertising was a printed advertisement that served as a model for other types of advertising. Celebrities are usually in the centre and play the main roles. A verbal language is very important for advertising, because, despite the fact that the image attracts the attention of consumers and indicates the main points, it is the verbal sign that helps to understand these highlights in accordance with the orientation of the advertised product. In addition, most promotional images cannot cover the semantic space as a whole.

One of the most important types of advertising nowadays is television. This is supported by the advertising budget. In advertising discourses on television, the units of all language levels are used. The use of phonetic and accentological means allows to create a special rhythm-melody picture of advertising discourse. Intonation plays a special role. Intonation is used as a means of designing and enhancing the emotional colouring of a sentence in advertising, a rhetorical question. To this end, various ways of attracting attention are used: amplifying the voice to give the message greater emotion, lowering the voice leading to the effect of unilateralism. Another significant and rapidly developing advertising platform is the Internet. It gives endless

opportunities for advertisers as it is possible to use any combination of visual and audio effects.

To conclude, advertising texts are directly related to the goals of the advertising message. The main motive of advertising text is personal gain. Its implementation occurs regardless of the type and classification of the advertising text. The type of advertising text chosen by the author depends on the tasks. But a prerequisite of any advertising text is the execution of communicative, regulatory and generalizing functions.

Потапенко С. И.

доктор филологических наук, профессор,

Киевский национальный лингвистический университет

ЖИВ ИЛИ МЕРТВ? СТРАТЕГИЯ ССЫЛОК НА ИСТОЧНИКИ В НОВОСТЯХ БИ-БИ-СИ

Сильной стороной деятельности Британской вещательной компании (Би-Би-Си) считается объективность подачи информации. Один из способов ее достижения – использование стратегии ссылок на источники, хотя их репутация не всегда отвечает критериям объективности: последние могут быть низкостатусными, представленными обобщенно или односторонне.

Низкостатусные источники включают малоизвестные или ненадежные ресурсы. Классическим примером реализации этой тактики является сообщение о смерти бывшего главы донецких сепаратистов. Заголовок *Ukraine crisis: Blast kills top Donetsk rebel Zakharchenko* (<https://www.bbc.com/news/world-europe-45371270>) изображает событие как свершившийся факт, который, однако, в тексте доказывается ссылками на источники с сомнительной репутацией, создавая почву для недоверия к излагаемой информации. Эти источники включают пресс-секретаря погибшего (*Zakharchenko's spokeswoman told AFP news agency*); российское министерство иностранных дел (*Russia's foreign ministry*), которое сразу же обвинило в этом убийстве Украину; неназванных обозревателей (*some observers*), повстанческие и российские новости (*rebel and Russian news reports*), а также анонимные корреспонденции (*recent reports*).

Обобщенные ссылки на источники информации включают безличные предложения и квантификаторы, доминирующие в сообщении о новом главе администрации российского президента, поданном под заголовком *Nooscope mystery: The strange device of Putin's new man Anton Vaino* (<http://www.bbc.com/news/world-europe-37109169>). Предлагаемые в этой статье аргументы превращаются в обычные сплетни вследствие расплывчатости семантики задействованных языковых средств. Во-первых, это – безличные предложения (*Reports say he has a master's degree in economics*); во-вторых, это – квантификатор *many* в разных синтаксических позициях, ср. *Many Russian commentators this week said they found almost impossible to understand* и *The "nooscope" bewildered many in Russia this week*; в-третьих, это – безличная конструкция *widely*

believed, подчеркивающая широкий охват общественного мнения (*In 2012 an article appeared in a specialist journal called Economics and Law written by an “AK Vaino” – widely believed to be one and the same person as Mr Putin’s new chief of staff*); в-четвертых, это – этноним *Russians*, расширяющий источник информации до масштабов всей нации в словосочетании *many in Russia* и в позиции подлежащего: *Russians are scratching their heads over this diagram in Mr Vaino’s article*. Недоверие к содержанию рассматриваемой статьи и к ее автору усиливается условным предложением, связывающим нового российского функционера с изобретателем нооскопа ссылкой на большинство неназванных россиян, обозначенных в заключении этнонимом *most Russians*: *If AK Vaino the political scientist and Anton Vaino the new chief of staff really are the same person, as most Russians presume, then the coming months may show if the nooscope can really deliver a «better tomorrow»*.

В ответ на критику такого способа подачи информации редакция Би-Би-Си ответила (Reference CAS-3975193-KRJY6Y), что это – авторский материал, отражающий понимание журналисткой ситуации с учетом скудости информации о новом чиновнике, а используемый язык передает наблюдения, мнения, восприятия автора, а не установленные факты: *This is an authored piece with the author Olga Ivshina, BBC Russian Service, giving their perspective and understanding on the subject – conveying details of an investigation by BBC Russian into Anton Vaino’s academic work, given that little is known about Russian President Vladimir Putin’s new chief of staff. As you acknowledge, the author is clear to point out with their use of language where things are observations, opinion and perception etc, rather than established fact*. Как видим, недостаток информации (*given that little is known about Russian President Vladimir Putin’s new chief of staff*) компенсируется обобщающими средствами обозначения источников информации.

При тактике односторонней идентификации источника статья излагает лишь одну точку зрения, что наблюдаем в сообщении о проблемах нынешнего существования бывшей главы Национального банка Украины: *Ukraine’s former national bank chief fears for life after arson attack* (<https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-49732471>). В тексте сообщается, что среди прочего ее на переходе в Лондоне сбил автомобиль, хотя в приведенном ниже перечне ее проблем отсутствуют данные лондонской полиции, что авария – это дело рук ее украинских врагов: *She listed what she had been subjected to over the last month: hit by a driver as she walked across a pedestrian crossing in Knightsbridge, her son’s car set on fire, her apartment in Kiev raided and now her house just outside*

the Ukrainian capital targeted by arsonists. В ответ на письмо о недостатке аргументов, доказывающих позицию банкира, редакция Би-Би-Си сделала две вещи. С одной стороны, она указала (Reference CAS-5634817-VBCCPF), что принимает к сведению желание автора письма узнать данные лондонской полиции об инциденте (*We note you would like to see a report from the Metropolitan Police about the incident in Knightsbridge*), а с другой, изменила текст сообщения, разведя британские и украинские несчастья банкира по разным высказываниям. Это позволило избежать импликации причинно-следственных связей между событиями, происшедшими в разных странах: сначала идет информация о поджоге дома в Киеве (*The ex-head of Ukraine's national bank has told the BBC she fears for her life after one of her homes near Kiev was badly damaged in an arson attack*), а затем о лондонском инциденте (*Valeria Gontareva was also injured last month when she was knocked down by a car in London, where she now lives*).

Таким образом, рассмотренные тактики – обозначения низкостатусных источников, обобщающая и односторонняя – не способствуют объективности сообщений Би-Би-Си.

Походєєва В. Є.

аспірант кафедри політичних теорій

Національний університет «Одеська юридична академія»

МЕДІА-СКАНДАЛИ У ФОРМУВАННІ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ДИСКУРСУ В УКРАЇНІ

Актуальність теми зумовлена високою суспільною необхідністю проаналізувати суть поняття корупція, розглянути дане явище як таке, що постійно розвивається і змінюється разом із суспільством. Водночас сутність феномену корупції є сталою, змінюються лише форми корупційних проявів, що детермінують відповідні зміни у суспільстві.

Аналіз наукових розробок у зарубіжних та вітчизняних джерелах з даної проблематики свідчить, що питання генези дискурсу щодо запобігання корупції викликає інтерес науковців, політиків, управлінців. До основних наукових джерел дослідження медіа-скандалів у формуванні антикорупційного дискурсу слід віднести праці Безрутченко В. С., Барсукова, С. Ю., Михненко А. М., Почепцов Г. Г., Сюмар В. П., Чубенко А.Г., Яковлев Д.В.

Як суспільне явище – корупція поширилось із початком грошових взаємин. На думку М. Михненка «Розквіт корупції відбувся з моменту виділення функції управління в суспільній чи господарській діяльності[1]». Згодом, у процесі професіоналізації управлінської діяльності у службовців з'являються повноваження, що дозволяють маніпулювати різними ресурсами, у результаті чого вони здатний приймати рішення не в інтересах громадськості, а вже виходячи з своїх особистих, корисливих мотивів, отримувати ренту.

В останні десятиліття в Україні значна увага зосереджена на запобіганні корупції. Вітчизняні фахівці докладають багато зусиль, щоб усебічно дослідити механізми запобігання корупції, – зокрема- комунікативні механізми. Складність дослідження цього феномену полягає в тому, що корупція проникла у різноманітні сфери суспільного життя, у тому числі – в інформаційну та мас-медіа діяльність. На сьогодні багато наук, вітчизняні, та міжнародні правові акти містять чітке визначення сутності корупції.

Корупція це поширене деструктивне соціальне явище, яке полягає у задоволенні особами, що виконують публічні функції приватних інтересів на підставі, та завдяки цим функціям. «З точки зору етимології термін (англ. *corruption* – використання державної посади для отриман-

ня особистої вигоди. Таке визначення, в цілому, відображає різні незаконні вчинки і дії, в тому числі привласнення чужої власності (при якій кошти або майно, що належать державі, використовуються особами для отримання особистої вигоди. Це визначення також включає хабарництво як зі «сторони, що вимагає хабар», коли посадова особа бере хабар (іноді називається «пасивним» хабарництвом), так і зі «сторони, що дає хабар», коли фізична або юридична особа пропонує хабар (іноді називається «активним» хабарництвом)» [2].

Медіа є важливою складовою політичного життя, вони інформують та розвивають. Допмагають в формуванні певного уявлення щодо політичної культури, формують політичний дискурс.

Варто погодитись із тим, що, «медіа-скандал у публічній сфері виникає внаслідок порушення відповідності у стосунках між громадською думкою та діями політичних акторів. Інакше кажучи, медіа-скандал виникає внаслідок порушення представниками публічної політики соціальних норм та правил, що стає відомим суспільству завдяки мас-медіа. Сучасні медіа мають можливість викласти скандальні факти у вигляді захоплюючої історії та спричинити інтерес та жваве обговорення» [3].

Медіа-скандали в Україні часто пов'язані з корупційними діями політичних акторів, їх ще йменують «гейтами»- політичні чи економічні скандали, які дуже часто призводять до різних форм політичних дебатів, відставок, та можуть ослабити підтримку до політичних інститутів. Серед міжнародних медіа-скандалів, пов'язаних із антикорупційній дискурсив слід відзначити Біллі-гейт (1980 рік), Донни-гейт (1990 рік), Чайна-гейт (1996 рік), Бетис-гейт (2004 рік), Казах-гейт (2005), Ангола-гейт (2008 рік), Бонус-гейт (2008 рік), Бинго-гейт (2010 рік), Чоппер-гейт (2013 рік), Кеш-гейт (2014 рік), Раша-гейт (2016), Чхве-гейт (2016 рік), тобто корупційні медіа-скандали стали топовою темою в обговоренні світових новин. Щодо України, то слід відзначити: Справу П. Лазаренка (1999 рік), Касетний скандал (2000 рік), Кольчужний скандал (2003 рік), Скандал Укроборонпром (2019 рік), Україна- гейт (2019 рік) тощо.

Отже, розвиток дискурсу щодо запобігання корупції пройшов шлях від давніх протодискурсів до сучасних медіа скандалів. З кожним новим етапом, змінюється, як ставлення до корупції, так і її ідентифікація. Запобігання корупції на порядку денному посідає одну з ключових позицій у діяльності інститутів правової держави. Цей процес включає забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів місцевого самоврядування та державної влади, впровадження системного підходу

та превентивних заходів щодо запобігання і виявлення корупції, та удосконалення механізму протидії корупції.

Пройшовши складний шлях від протодискурсу до медіа-скандалів поняття «корупція» перетворилось на багатовекторне явище, яке має як локальний так і глобальний вимір. Запобігання корупції — поступовий процес, проте основне й найголовніше в ньому — це підтримка громадської думки.

Список використаної літератури:

1. Михненко А. М. Запобігання та протидія корупції / А. М. Михненко. – Київ: Академія фінансового управління, 2013. – 625 с.
2. Чубенко А. Г. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції / А. Г. Чубенко. – Київ: при сприянні ОБСЄ, 2018. – 813с.
3. Яковлев Д. В. Медіа-скандал як біфуркація політичного розвитку в умовах віртуалізації політики [Електронний ресурс] / Д. В. Яковлев // Вісник. – 2014.–Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/1502>.

Приходченко О. О.

кандидат філологічних наук, доцент
Запорізький національний університет

ФУНКЦІЇ БІНАРНОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЇ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Ще за часів архаїчного світосприйняття існувала система бачення світу в бінарних категоріях, які, завдяки різноманітним ритуалам та віруванням, сформували дуалістичне бачення навколишнього світу. Світ сприймався людиною, як система протилежностей, яка відображається в описі оточуючого середовища, зокрема, простір характеризується системою опозицій верх – низ, схід – захід, перед – зад; час визначається такими опозиціями, як початок – кінець, день – ніч; природа описується як рослинний та тваринний світ, істоти та неістоти.

Бінарна опозиція концептів є концептуальною опозицією в широкому розумінні і утворюється за допомогою концептів, які знаходяться у відносинах протилежності між собою («краса – потворство», «день – ніч» тощо). Принцип бінарних опозицій – це один з найдавніших філософських принципів пізнання, що дозволяє наблизитися до розуміння цілісного об'єкту. Під бінарною опозицією розуміють (лат. *binarius* – *подвійний, двойстий, той, що складається з двох частин*) тип відношень у семіотичних системах, в межах якого знак отримує значення і смисл тільки через відношення зі знаком, що стоїть в опозиції до нього. Бінарні опозиції відіграють важливу організуючу роль у процесах обробки інформації про довкілля, формування моделі світу. Саме так світ представлений як комплекс альтернатив, співвідносних, але не тотожних, протилежних аспектів людського буття. У мовній картині світу цей принцип реалізується в існуванні протилежних концептів, зокрема, просторових (ВЕРХ – НИЗ, ПЕРЕД – ЗАД, ТУТ – ТАМ), темпоральних (ТЕПЕРІШНЄ – МИНУЛЕ / МАЙБУТНЄ), дімєнсіональних (ВЕЛИКИЙ—МАЛИЙ, ДОВГИЙ – КОРОТКИЙ), соціальних (СВІЙ – ЧУЖИЙ), оцінних (ДОБРИЙ – ПОГАНИЙ) тощо.

Бінарні концепти репрезентують поняття, що відображають у свідомості людини феномени з нерозривним зв'язком, який утворювався протягом багатьох століть. До таких відноситься опозиція просторових концептів ВЕРХ – НИЗ, яка символізує божественне, нереальне, незрозуміле у протиставленні до реального та земного. Відповідно і антонімічні концепти СХІД – ЗАХІД мають певне конотативне значення: СХІД частіше визначається позитивно, оскільки представляє схід сон-

ця, початок чогось нового, та асоціюється частіше із білим кольором, а ЗАХІД – закінчення дня, кінець і асоціюється із чорним кольором.

Бінарний тип відношень можна прослідкувати на всіх рівнях структури концепту. Структурно бінарний концепт представляється поєднанням рівноправних членів, що співіснують як антонімічна пара. Лівий член такої опозиції зазвичай марковано позитивно, правий – негативно. Відношення між членами такої опозиції характеризуються наявністю таких ознак: асиметричність, спільна інтегральна ознака, приналежність до одного концептуального поля, бінарний тип відношень на понятійному, образному та ціннісному рівнях. Бінарні опозиції розглядаються як конкретна символізація однієї головної опозиції – протиставлення позитивного та негативного по відношенню до колективу та людини.

Мова відображає культуру народу, але її структура не усвідомлюється мовцем, а можливим стає її вивчення саме за допомогою бінарних опозицій, що формуються на основі п'яти органів чуттів (тихий – гучний, твердий – м'який, світлий – темний) та бінарних опозицій, що виражають протиставлення як результат соціального досвіду людини (добро – зло, життя – смерть, друг – ворог).

Отже, кожна мовна система має низку специфічних категорій, які визначаються за допомогою опозицій, антиномій, бінарних концептів або протилежностей. У результаті людина усвідомлює єдність, цілісність світу, який характеризується в термінах двох полюсів: позитивного й негативного, світлого й темного, свого й чужого тощо. Опозитивність має свій вияв не тільки в культурі, а й у мові як засобі відображенні дійсності.

Список використаної літератури:

1. Невинская М. Д. Концептуальная оппозиция «народ – власть» в политическом дискурсе / М. Д. Невинская: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. фил. наук: специальность 10.02.19 «теория языка». – Волгоград, 2006. – 21 с.
2. Соловьева Н. В. Бинарные оппозиции как основополагающие элементы мифологической и фольклорной картин мира / Н. В. Соловьева // Вестник МГОУ. Серия «Лингвистика». – 2014. – № 4. – С. 63–69.
3. Цивьян Т. В. Модель мира и ее лингвистические основы / Т. В. Цивьян. – Изд. 3-е, испр. – М.: КомКнига, 2006. – 280 с.
4. Шогенова М. Ч. Система бинарных оппозиций в тезаурусе языковой личности (на материале русской былины и нартского эпоса) / М. Ч. Шогенова // Известия Сочинского государственного университета, 2014 – №4–2 (33). – с. 69–74.

Приходько Г. І.
доктор філологічних наук, доцент
Запорізький національний університет

ОСНОВИ СЕМАНТИКО-ПРАГМАТИЧНОГО ОПИСУ ОЦІННИХ ЛЕКСЕМ

Однією з найактуальніших проблем сучасної лінгвістики залишається проблема опису мовного знака. Зверненість значення будь-якого мовного знака як до позамовної дійсності, так і до людини, що пізнає цю дійсність, ставить сучасного дослідника перед необхідністю комплексно описувати мовні реалії. Найбільш повного відображення внутрішнього змісту мовних одиниць можна досягти за допомогою використання комплексу традиційних і нових методів дослідження, що дозволяє збагатити структурно-семантичний опис мовних одиниць знаннями про світ і людину, носія певної культури, який володіє національно-специфічними особливостями мислення, соціальними та індивідуально-психологічними властивостями.

Сучасні дослідження з семантики показали, що завдання вивчення мовних одиниць, їх адекватного опису не може бути виконане тільки в рамках аналізу лексичної семантики. Пояснюється це тим, що розуміння змісту мовних одиниць можливо тільки в конкретній мовленнєвій ситуації, і тому в даний час вчені все активніше досліджують зв'язок і взаємодію між семантикою і прагматикою мови, а також вплив національної мовної картини світу на формування і функціонування мовних одиниць різного рівня.

Семантико-прагматичний опис вимагає освітлення теоретичних передумов обґрунтування методів аналізу і принципів відбору фактичного матеріалу. Як об'єкт вивчення змістовна сторона мови являє собою складний феномен, який не дано у безпосередньому спостереженні і який торкається маловивчених сфер діяльності людини. Внаслідок цього достовірність результатів семантичного аналізу залежить від вибору адекватних методів дослідження.

Найбільш популярним і ефективним методом аналізу семантики мовних одиниць вважається метод компонентного аналізу, який передбачає – дослідження змістовної сторони значущих одиниць мови та має на меті розкладання значення на мінімальні семантичні складники. Відзначаючи практичну дієвість даного методу, лінгвісти вважають, що метод компонентного аналізу ефективний і в рішенні загальнотеоретич-

них проблем семантики.

Теоретичною основою застосування методу компонентного аналізу є загальноприйняте положення про системний характер мови і, зокрема, його лексики. Визнання всього словникового складу високорозвиненої літературної мови сьогодення системою систем гармонує з постулатами загальної теорії систем.

Компонентний аналіз проводиться за допомогою виокремлення мінімальних смислових одиниць (сем) у семантичній структурі слова. Ми керуємося наступним визначенням семи для найменування найбільш важливих спільних сем, за допомогою яких відбувається об'єднання слів в одну групу, в лінгвістиці використовують термін «архисема».

Крім формально-структурного опису семантики оцінних слів за допомогою компонентного аналізу, доцільно часткове використання теорії семантичних примітивів А. Вежицької. Зазначений метод дозволяє, по-перше, дати докладне тлумачення оцінних слів, семантика яких ускладнена зверненням до внутрішнього світу людини, до її оцінної діяльності, по-друге, дає можливість виявити тонкі відмінності між лексемами з близькими, але не тотожними значеннями.

Семантика оцінних номенів досліджується в «природному місці їх існування», у мовленні, в оцінних висловлюваннях, за допомогою яких творяться мовленнєві акти. Семантико-прагматичний опис оцінних слів є, по-перше, розкладанням значення на «семантичні примітиви», по-друге, дослідження оцінних слів в мовленнєвих актах, що включає характеристики адресата й адресанта, аналіз ситуації спілкування, прагматичні пресуппозиції тощо, по-третє, лінгвокультурологічний коментар, який сприяє більш повному розкриттю змістовної сторони оцінних слів та їх місця в мовній картині світу.

В опис оцінних значень, в силу їх суб'єктивного характеру, обов'язково включаються дані про соціальний статус і психологічний стан комунікантів. Особливо необхідно виділити аналіз оцінних слів з погляду національної специфіки мислення, оскільки формування аксіологічних значень у свідомості окремого індивіда в значній мірі зазнає впливу системи цінностей соціуму.

Список використаної літератури:

1. Безугла Л. Р., Романченко І. О. Лінгвопрагматика дискримінації у публіцистичному дискурсі: [монографія] / Л. Р. Безугла, І. О. Романченко. – Харків: ФОП Лисенко І.Б., 2013. – 182 с.

Сазикіна Т. П.

кандидат філологічних наук, доцент
Одеський національний морський університет

Петров І. Л.

старший викладач

Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України

ГРАМАТИЧНІ ТА ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАГМАТИКИ РОЗМОВНОГО ДИСКУРСУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Загально відомо, що граматичні та лексичні засоби мови передають інформацію цілеспрямовано, тобто прагматично. Інколи достатньо якогось одного засоба, щоб створити прагматичний ефект, щоб найбільш ефективно передати задум мовця. Прагматичне значення висловлювання залежить від ситуації спілкування. Прагматика тексту почала глибоко вивчатись у 70-х роках ХХ сторіччя. Було виділено самостійну дисципліну – лінгвістику тексту (дискурсу). Контекст з точки зору прагматики поглиблено вивчався починаючи з 1980-років (Дж. Катц, П. Холі, Р. Карстон). Також наприкінці ХХ – початку ХХІ сторіччя особливу увагу лінгвісти зосередили на розмежуванні семантики та прагматики (Дж. Лайонз, Г.Г. Почепцов, І.П. Сусов, Л.Р. Безугла). Пізніше популярності набула теорія щодо неможливості дослідження мови незалежно від контекста її вживання в будь-якому окремому випадку (Дж. Серль, Дж. Остін, П. Стросон, Л. Вітгенштейн, Г. Фреге). Саме у цьому баченні прагматика вивчає мову у когнітивному аспекті. Цю проблему лінгвісти й дотепер розглядають з різних позицій. Навіть сьогодні багато дослідників вважають, що формальна семантика не повинна досліджувати речення в залежності від імпліцитного контексту.

Проаналізований фактичний матеріал дозволяє дійти висновку про те, що прагматичного ефекту висловлювань дозволяє досягти зміна порядку слів, морфологічні опозиції, нейтралізація опозиції стверджувальних та негативних форм, морфологічне варіювання (скорочення та перебудова елементів слів). Зміна порядку слів не є виключно стилістичним тропом, але несе значний прагматичний ефект. У вивчених прикладах прагматичний ефект досягнуто не тільки на стилістичному, але і на лексичному рівні. З метою досягнення впливового ефекта використовувалася не тільки дислокація слів у фразі, але й морфологіч-

на опозиція. Щодо лексичних порушень мовної норми, то найбільший практичний інтерес, на наш погляд, виявляє наступне: жаргонізми та арготизми, у тому числі слова-паразити; неологізми. Такі лексичні перетворення можна помітити лише у ситуації спілкування. Свідоме чи несвідоме порушення мовної норми у вивченому нами дискурсі пояснюється підвищеним прагненням співрозмовників до яскравішого власного вираження.

Прагматика – це один з аспектів когнітивної лінгвістики, що потребує подальшого вивчення. Потрібно в подальшому досліджувати зв'язки між процесом мислення та мовою, що відображається у дискурсі різних типів. Також розрізнення семантики та прагматики слова та дискурсу розглядаються з різних позицій. Лінгвістичні засоби різного рівня прагматично використовуються як у коротких висловлюваннях, так і цілому подовженому тексті.

Список використаної літератури:

1. Безугла Л.Р. Семантика і прагматика: до проблеми співвідношення понять/Л.Р. Безугла //Когніція, комунікація, дискурс. – 2015. – №10. – С. 8-26. – Електронне джерело. – <http://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/>
2. Борковська І.П. Прагматичні значення слів, висловлювань та текстів /І.П. Борковська //Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філологія. – 2015. – №5. – С. 10-16. – Електронне джерело. – <http://visnyk.fl.kpi.ua/article/download/107605/102580>.
3. Searle J.R. Meaning, Communication and Representation // Philosophical Grounds of Rationality: Intention, Categories, and Ends / J.R. Searle. – Oxford: Clarendon Press, 1986. – P. 209-226.
4. Stanley J. Language in Context/ J. Stanley. – Oxford: Clarendon Press, 2007. – P. 236-237.

Сайко Н. О.

*аспірантка кафедри загального мовознавства і германістики
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова*

ІНВЕКТИВНО-МАНІПУЛЯЦІЙНІ КОНСТРУКЦІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ХИБНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Інвективна лексика характеризує не окремі вчинки або слова людини, а особистість в цілому. Мовна поведінка осмислюється не тільки в рамках етики міжособистісної взаємодії, але і в результативно значимій площині. На цьому тлі логічною є поява в сучасному лінгвістичному просторі важливості дослідженням текстів з маніпуляційних і лінгвостилістичних позицій одночасно. Висловлювання варіюються від найжорсткіших (по суті кримінальних закликів до насильства, дискримінації) до найбільш м'яких. У ряді випадків журналісти використовують інвективну лексику необдуманно.

Відповідно, мовна маніпуляція в ЗМІ заслуговує на окрему увагу. Безумовно, мова ЗМІ здатна впливати на економічні, соціальні та культурні аспекти життя, а також сформувати мовну свідомість людини. Маніпуляція реалізується, в першу чергу, на лексичному і синтаксичному рівнях. Одним з її проявів є мовна агресія, яка в представлена в експліцитній та імпліцитній формах. Мовна агресія і мовне насильство розглядаються як форми мовної поведінки, що негативно впливають на комунікативну взаємодію людей, оскільки вони завжди спрямовані на мінімізацію мовної особистості адресата, на його підпорядкування, маніпулювання ним в інтересах автора висловлювання [2, с. 28]. В. І. Жельвіс розуміє інвективу як «спосіб існування словесної агресії, що сприймається як різко негативне в певній групі» [4, с. 109]. Це виражається в активному використанні інвективної лексики як при безпосередньому спілкуванні, в художній літературі, так і в ЗМІ.

Закономірно, що використання адресантом вульгаризмів, сома-тизмів, скатологізмів, створює негативний емоційний фон комунікації, налаштовуючи співрозмовників на деструктивний лад. Вважаємо, що в даному випадку мовний акт інвективує негативне ставлення мовця до вербальних і невербальних дій співрозмовника і є інформативним, оцінним або імперативним висловлюванням, що виражає негативні емоції. При встановленні фактів наявності інвективних слів і виразів в тексті, позитивної форми подачі текстової інформації, присутності в комунікативному маніпуляційному наміру автора, а також відносно

текстової інформації безпосередньо на рахунок конкретної особи може вирішувати питання про применшення гідності людини в очах оточуючих. На експліцитному рівні мовна агресія і мовне маніпулювання здійснюються за рахунок використання лексичних засобів, що виражають негативну оцінку (інвективна, стилістично знижена, ненормативна лексика, агресивна метафора і ін.). На імпліцитному рівні – реалізуються за допомогою використання слів і виразів з неусунутим контекстом багатозначністю, цинічною іронією, евфемізмами [3].

Найбільш активно інвективна лексика використовується в публіцистиці. На стилістику публіцистичної, перш за все, газетної мови сильно впливає масовий характер комунікації. Газета – одне з найбільш основних, доступних і тому поширених засобів масової інформації, масової пропаганди. Тут масовим виявляється і адресат, і автор. У мові ЗМІ мовна агресія знаходить своїм об'єктом образ ворога [3]. Створення негативного образу, завдяки маніпуляційним засобам, дозволяє сформувати хибну картину світу з ксенофобними нахилами, хибними політичними громадянськими поглядами, деструктивними поведінковими конструктами. Як стверджує дослідник маніпуляційної мовної поведінки конкретних носіїв мови в просторі мережевої медійної комунікації в контексті протидії інформаційному тероризму В. Вакулич, в листуванні в соціальній мережі «Facebook» зареєстровані користувачі обмінюються інформацією, часто має соціально-політичний характер, рідше – розважальний, науковий, вузькоспеціальний та виховний [1, с. 166-173].

У числі повідомлень-коментарів, які надійшли від різних за статусними властивостями представників Інтернет-спільноти, кількісно домінуючими є такі, які спрямовані на дискредитацію конкретних людей в очах громадськості. У мовній структурі цих висловлювань присутні лексичні одиниці, що створюють негативний образ і сприяють применшенню честі, гідності та ділової репутації названих осіб. У ряді випадків використовуються інвективні слова, використання яких суперечить існуючим в суспільстві морально-етичним і правовим нормам. Інвектива в першу чергу є своєрідним викликом, який адресант кидає адресату, розраховуючи на визначений маніпуляційний ефект, а саме: завдаючи образу за допомогою інвектив, адресант визиває його відповідну непередбачену реакцію, яка допоможе викрити його, зруйнувати уявлення громадськості про його особливості, тим самим домагаючись його слухняності.

Отже, інвектива як мовне явище – це вербальна атака, що не завжди виражаються у формі лайки або лихослів'я, реалізуючи та продукуючи

цілеспрямовану мовну агресію. Мовна агресія носить конфліктогенний та маніпуляційний характер, руйнуючи тим самим встановлений тип мовної поведінки. В результаті вивчення впливу зниженої лексики на опонента дає можливість виявити нові, невідомі сфери заміни етичної комунікації і запропонувати вирішення виниклих лінгвістичних проблем, розгляд яких представляється перспективою подальших лінгвістичних пошуків.

Список використаної літератури:

1. Вакулич В. Інформаційні імперативи антитероризму: Вип. 29, 2006 / В. Вакулич // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. Журналістика. – С. 166–173.
2. Гоменюк А. А. Инвективность как языковая агрессия в речевой коммуникации. – Горловск, 2004. – 28 с.
3. Двойнина Е. В. Речевая манипуляция в интернет-дискурсе: автореф. дисс. к. филол. н. – Саратов, 2010. – 24 с.
4. Жельвис В. И. «Грубость»: проблемы классификации лексики. – Ярославль, 2002. – С. 109–110.

Смаглій В. М.

кандидат філологічних наук, доцент

Одеський національний морський університет

ПУНКТУАЦІЙНІ ТА ДІАКРИТИЧНІ ЗНАКИ ЯК СКЛАДОВІ КОНЦЕПТУ WORD/LANGUAGE/SPEECH

Одиницями суто писемного мовлення є знаки пунктуації і діакритичні знаки: *punctuation* [marks such as full stop, comma, and brackets, used in writing to separate sentences and their elements and to clarify meaning]; *diacritic* [a sign, such as accent or cedilla which when written above or below a letter indicates a difference in pronunciation or distinguish words that are otherwise graphically identical]. Приналежність цих одиниць саме писемному мовленню експлікується дефініційними ознаками [used in writing] та [written above or below a letter].

Словники містять номінації двох типів діакритики і значно більше типів пунктуаційних знаків. До перших належать *accent* [a mark (such as '´) used in writing to indicate a specific sound value, stress or pitch to distinguish words otherwise identically spelled, or to indicate that an ordinary mute vowel should be pronounced] та *cedilla* [the diacritic mark placed under a letter (such as ç in French) to show that it is pronounced like an s rather than a k, e.g. *façade*].

Пунктуаційний знак дефіс в англійській мові номінується двома словниковими одиницями: *hyphen* [a punctuation mark (-) used between the parts of a compound word or between the syllables of a word, esp. when divided at the end of a line of text] та *endash* [a symbol (-) used in writing to continuing or inclusive numbers or to connect elements of a compound adjective, as *1880-1945* or *Princeton-New York train*]. Як витікає із дефініцій, обидва знаки є ідентичні за формою (-), але розрізняються за призначенням: *hyphen* з'єднує елементи слів-компаундів або слугує знаком переносу слова в кінці рядка, а *endash* поєднує цифрові позначення в цілісну смислову одиницю та утворює складені прикметники.

Пунктуаційний знак апостроф виконує дві різні функції – маркує граматичну категорію присвійного відмінка або (в межах слова, словосполучення) сигналізує про пропущені знаки: *apostrophe* [a punctuation mark (') used to indicate either possession (e.g. *Henry's book*) or omission of letters or numbers e.g. *can't, he's, 1 Jan.'99*].

Пунктуаційні знаки кома, двокрапка, крапка з комою, дужки, тире не випадково називаються розділовими знаками. Їхнє призначення –

поділяти мовленнєвий потік на певні компоненти, іноді ранжують їх між собою за значенням. **Comma** [a punctuation mark, used esp. as a mark of separation within the sentence]. На відміну від коми, дужки не тільки розділяють, але і поєднують компоненти між собою: **bracket** [each of a pair of marks () [] { } < > used to enclose words or figures so as to separate them from the context]. Двокрапка і крапка з комою виконують не тільки розділову, а ще і координуючу функцію: **semicolon** [a punctuation mark (;) used chiefly in coordinating function between major sentence elements]; **colon** [a punctuation mark (:) used to direct attention to matter that follows (such as a list, explanation, quotation or amplification)].

Розділовий знак тире має дві англomовні назви: **dash** та **emdash**, обидва знаки ідентичні за формою (–), їхні функції, згідно дефініції, такі – розділяти речення на складові, маркувати паузу чи пропуск літери/ слова: **dash** [a horizontal stroke in writing (–) to mark a pause or break in sense or to represent omitted letters or words] чи тільки розділяти думку/ речення **emdash** [a dash that is one *m* wide (–) used in writing to indicate a break in thought or sentence structure]. Форма знаку в дефініціях описується як горизонтальна риска [a horizontal stroke] або через відсилку до літерної графеми *m* [a dash that is one *m* wide]. Цікаво, що номінативна одиниця **endash** (дефіс), що побудована за аналогічною моделлю, у своїй дефініції не має такої відсилки до літерної графеми *n*.

Пунктуаційний знак крапка називається **period** чи **full stop** [a point (.) used to mark the end of a declarative sentence or an abbreviation], він маркує кінець оповідного речення або аббревіатури.

Знак оклику називається **exclamation point/mark**. Дефініція цих номінативних одиниць ідентична: [a mark (!) used after an interjection or exclamation to indicate forceful utterance or strong feeling], крім зазначення комунікативного типу речення [exclamation], в дефініції експлікується емоційне забарвлення відповідного висловлювання [forceful utterance or strong feeling].

Кінець запитального речення маркується пунктуаційним знаком під назвою **question mark** або **interrogation point** [a mark (?) used in writing at the conclusion of a sentence to indicate a direct question].

Багатофункційним є знак **dot**. Він може бути і “діакритичним” (формуючи літери *i*, *j*), і розділовим (входячи до складу трикрапки), і фінальним знаком в оповідному реченні: [a small round mark written as a part of an *i* or *j*, as one of a series of marks to signify omission, or as a full stop]. Крім того, **dot** використовується як графічне позначення математичної дії множення [a centered point used as a multiplication sign, as in $6 \cdot 5 = 30$].

Підсумовуючи скажемо, що пунктуаційні знаки виконують різноманітні функції в писемному мовленні – смислорозрізнявальні, структурні, замісні. Із розвитком комунікативних практик вони набули також зовсім нових, не притаманних їм раніше, функцій, які спостерігаємо в сучасному електронному спілкуванні. Маємо на увазі використання розділових знаків (іноді разом із літерними графемами) для передачі емоцій/оцінок мовця через т.зв. емотікони, в яких імітується вираз людського обличчя (радісного чи засмученого). Подібні комплекси графічних знаків розраховані виключно на зоровий канал сприйняття повідомлення, вони повністю нехтують базовими функціями таких мовних одиниць, як пунктуаційні чи літерні графеми.

Список використаної літератури:

1. Козлова Л.А. Отражение этнокультурных особенностей менталитета в синтаксических категориях агентивности/неагентивности (на материале английского и русского языков). // Человек. Язык. Культура: сборник научных статей, посвященных 60-летнему юбилею проф. В.И.Карасика: в 2-х частях. – Киев: Издат.дом Д.Бураго, 2013. –Изд-е 2-е испр. – Часть 1. С. 532–538.
2. Кубрякова Е.С. Особенности речевой деятельности и проблемы внутреннего лексикона Человеческий фактор в языке. Язык и картина мира. – М.: Наука, 1991. С.141–172.
3. Кубрякова Е. С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира Рос. Академия наук. Ин-т языкознания. – М.: Языки славянской культуры, 2004. 560 с.

Талавіра Н. М.

кандидат філологічних наук, доцент

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ В ЙОГО МЕДІЙНІЙ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ: КОНСТРУКЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Виступ громадського діяча або публічної особи є елементом політичного дискурсу, метою якого є створення певної картини світу і вплив на підсвідомість аудиторії. Водночас часто промови репрезентують у медіа, коли політики звертаються не лише до конкретного зібрання, а до великої аудиторії певного видання. При цьому текст промови підлягає принципу селекції, який застосовується журналістами і потрактовується як реконтекстуалізація, котра включає приховування і фільтрування змісту, а також його розширення за рахунок додаткових елементів.

Продемонструємо лінгвістичні моделі трансформацій політичного дискурсу в медійних текстах на прикладі інаугураційної промови Д. Трампа. При цьому в політичному та медійному текстах ми зіставлятимемо конструкції, які включають щонайменше два елемента, об'єднаних певним значенням чи функцією. Вони засвоюються унаслідок частого використання у мовленні й зберігаються в пам'яті як цілісні структури.

Кореляція конструкцій у промові та медіа тексті ґрунтується на значенні та структурі компонентів мовних одиниць. Модифіковані конструкції в медійних текстах, які змінюють висловлення оратора за рахунок узагальнення або роз'яснення значення залежних компонентів одиницями, обраними журналістами, представлені двома моделями: узагальнення та конкретизації.

Модель **узагальнення** полягає в збереженні найбільш важливого та збірного за значенням компонента з низки перелічених і додаванні нових елементів, які акцентують ідею з промови. Так, трьохелементна конструкція *crime and gangs and drugs*, яка позначає злочинність, поширену в США (1a), трансформується в конструкцію *wracked by violent crime* (1b), де абстрактний іменник *crime* вказує на злочинність та імпліцитно відображає як учасників злочинної діяльності (*gangs*), так і заборонені законом речовини (*drugs*), тоді як два додані компоненти – прикметник *violent* та дієприслівник *wracked* – підкреслюють руйнівну силу злочинів: 1a) [...] *the crime and gangs and drugs that have stolen too many lives and robbed our country of so much unrealized potential* (Trump,

2017); 1b) *cities wracked by violent crime* (Zurcher, 2017).

Модель **конкретизації** репрезентує в медійних текстах судження, які потребують уточнення або тлумачення через незрозумілі для читачів ідеї. Ця модель представлена трьома відношеннями залежно від здійснюваної операції: уточнення, заміщення та інтенсифікація.

Відношення **уточнення** полягає в поясненні змісту модифікованими конструкціями. Наприклад, топонім у конструкції *Washington flourished* (2a), що метонімічно вказує на уряд США, замінено на конструкцію *a Washington elite* (2b) для конкретизації установи як найвпливовішого прошарку суспільства. Друга конструкція *the people did not share in its wealth* трансформується в двох аспектах: по-перше, збірний іменник *the people* замінено на *the American people* для висвітлення національності в британській статті, по-друге конструкція *did not share in its wealth* спрощена до присудка *suffered*: 2a) *Washington flourished – but the people did not share in its wealth* (Trump, 2017); 2b) *the president railed against a Washington elite that flourished while the American people suffered* (Zurcher, 2017).

Відношення **субституції** виражено в заміні одного чи декількох компонентів в конструкції із зміною змісту промови. Так, конструкція *young and beautiful students* (3a) вказує як на учнів шкіл, так і на студентів коледжів та вузів, тоді як модифікована одиниця *young and beautiful children* позначає лише молодих людей віком до 14 років (3b): 3a) *an education system, flush with cash, but which leaves our young and beautiful students deprived of knowledge* (Trump, 2017); 3b) *a public education system that deprived “young and beautiful” children of all knowledge* (Zurcher, 2017).

Відношення **інтенсифікації** застосовується під час трансформації конструкцій шляхом введення прислівника *only* або займенника *all* для підсилення риторичного ефекту. Так, у попередньому прикладі (3b) підсилення конструкції з промови *deprived of knowledge* детермінативом *all* акцентує на позбавленні будь-якого виду отримуваних студентами знань.

Отже, трансформація промови в медійних текстах здійснюється модифікованими конструкціями двох моделей: узагальнення, тобто вживання компоненту з більш загальним значенням, та конкретизації, яка полягає в уточненні фактів, їхній інтенсифікації або субституції компонентів конструкції.

Список використаної літератури

1. Blackledge A. Discourse and Power in a Multilingual World / A. Blackledge. – Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing, 2005. – 252 p.

2. Goldberg A. E. Construction at Work : The Nature of Generalizations in Language / A. E. Goldberg. – Oxford : Oxford University Press, 2006. – 280 p.

3. Merriam-Webster Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http:// www.merriam-webster.com/dictionary/time](http://www.merriam-webster.com/dictionary/time). – Назва з екрану.

4. Trump D. J. The inaugural address / D. J. Trump. Режим доступа : <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/the-inaugural-address/>. – Назва з екрану.

5. Zurcher A. Trump inauguration: the president's angry call to arms / A. Zurcher [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-38695684>. – Назва з екрану.

Тарасова А. М.

старший преподаватель

Национальный университет «Одесская юридическая академия»

О СТИЛИСТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЯХ ЛАТИНСКОГО ЮРИДИЧЕСКОГО ДИСКУРСА

Становление латинского юридического дискурса, юридических установок, которыми ныне пользуются юристы всего мира, оказалось было связано с тем, что в ходе древнейшего периода римской истории функции юристов выполняли жрецы, служители храмов. Вторым римским царем после Ромула, легендарного основателя Рима, был Нума Помпилий (VII в. до н. э.), который упорядочил религиозную жизнь Рима, учредив общеримскую верховную коллегия pontификов (жрецов). Pontифики составляли замкнутую касту, в глубокой тайне они держали календари судебных дней (*dies fasti*) и формулы исков. Но с III в. до н.э. в коллегия pontификов стали избираться и представители плебеев. Затем юриспруденция и вовсе перешла в руки светских юристов (*iuris prudentium*), хотя пользоваться им пришлось уже сложившимися за несколько предыдущих столетий юридическими установками со всеми их особенностями, такими как содержательность при максимально сжатой, лаконичной форме, точность, но при этом выразительность и меткость. Многие из формулировок уже тогда начали превращаться в идиомы, которые должны были звучать и выглядеть именно так, а не иначе.

Особо следует отметить тот факт, что даже обладая яркой афористичностью, латинские юридические формулировки всё же не допускают неоднозначности в понимании. Язык права с момента его зарождения требовал осознания точного смысла слов и словосочетаний, понимания случаев их употребления без возможности двусмысленного толкования. И это способствовало превращению многих правовых установок в идиомы, штампы, клише, обладающие свойствами неизменяемости. Юристами всего мира однозначно воспринимаются такие формулировки, как **«ad hoc»** – для этого (конкретного случая) – к примеру, в наши дни в суде ООН возможно назначение судьи **«ad hoc»**; **«alibi»** – пребывание в другом месте в момент преступления, непричастность; **«alter ego»** – второе я (мой представитель, адвокат); **«status quo»** – существующее положение вещей (до их изменения в будущем); **«de iure»** – по праву, юридически; **«de facto»** – по факту, фактически;

«**dura lex, sed lex**» – суров закон, но закон; «**conditio sine qua non**» – обязательное условие (дословно «условие, без которого нет»); «**veto**» – я запрещаю; «**post factum**» – после свершившегося; «**post scriptum**» – после написанного; «**persona grata**»; «**persona non grata**» и многие другие.

Латинскому языку вообще считают присущими такие качества как выразительность, острота и при этом краткость и отточенность речи. Вспомнить хотя бы письмо Юлия Цезаря, адресованное другу после его победы над понтийским царем Фарнаком; письмо содержало всего лишь три слова, но они стали крылатыми и бессмертными «**Veni, vidi, vici** – пришел, увидел, победил». В качестве образца лаконичности и выразительности можно привести ответ римского папы Климента III на запрос о возможности изменения норм устава ордена иеуитов: «**Sint ut sunt aut non sint** – пусть они будут (=остаются) такими, какие они есть сейчас, или же пусть их вовсе не будет».

В сфере же юриспруденции лаконичность правовой фразеологии вообще приобретает характер принципа. В этой связи уместно привести в качестве примера такую установку, как «**Legem brevem esse oportet** – необходимо, чтобы закон был кратким». Это означает, что формулировка закона, при всей её ёмкости, должна быть краткой и упрощённой, чтобы её смогли понять все без исключения.

Установка о необходимости краткой формулировки законов обусловила стремление римских юристов к максимальному сокращению формулировок. К примеру, установка «**Ab instantia**» означает освобождение от суда с оставлением в подозрении, т.е. под залог или подписку о невыезде, а всего лишь два слова «**Tacito locatio**» требуют для своего разъяснения целого предложения – Автоматическое продление договора на новый срок при отсутствии возражений, (дословно «молчаливый наём»). Или широко используемая формулировка «**A priori** – заранее» выражает мнение о том, что из существования ранее известных фактов в будущем последуют аналогичные факты. Максимально краткая установка «**Iura novit curia**» при буквальном переводе «суд знает право ((=законы))» подразумевала то, что: 1) суд не правомочен отвергнуть иск под предлогом не ознакомленности с правовыми нормами; 2) в ходе судебной тяжбы стороны правомочны лишь изложить факты, а судьи сами дадут им правовую оценку.

Подобные примеры можно приводить во множестве. Установка «**Non bis in idem** – не дважды за то же самое» широко используется в современном мире как инструмент защиты прав человека в институте экстрадиции. Формулировка «**Corpus delicti** – состав преступления,

дословно тело преступления» предполагает наличие уголовно ответственного лица, вещественных доказательств, то есть факта совершения преступления. Юридический штамп **«Reformatio in peius – изменение к худшему»** подразумевает применение высшей судебной инстанцией более строгой санкции по делу, которое рассматривалось ею по жалобе осуждённого. В международной юридической и дипломатической практике установка **«Uti possidetis – поскольку вы владеете»** является формулой признания прав воюющих сторон на занятые ими территории, исходя из владения на данный момент.

Многие юридические формулировки до такой степени перешли в разряд штампов, что их попросту начали использовать в виде аббревиатуры. Так, к примеру, штамп **«Curia advisari vult»** « в письменном варианте выглядит **«cur. ad. vult»**, либо и вовсе **«c. a. v.»** – суд желает обдумать», т.е. суд откладывает вынесение решения, чтобы более детально и внимательно изучить материалы дела. В виде аббревиатуры изображаются клише **«N. L. (non liquet) – вопрос не ясен»**, т.е. судья воздерживается от суждения; **«D.P.S. (de pecunia sua) – на свои деньги, средства»**; **«A. D. (ante diem) – до такого-то дня»**; **«A. C. (anni currentis) – текущего (сего) года»**; **«A. F. (anni futuri) – будущего года»**; **«Per curiam (per cur.) – судом, всем составом судей»**; **«Pro hac vice (p. h. v.) – для этого случая, на этот раз»**; **«Sine prole (s. p.) – без потомства»**; **«LL. B. (legum Baccalaureus) – бакалавр права»**; **«L. s. (locus sigilli) – место печати»**; **«loc. cit. (loco citato) – в цитированном месте»**; **«i. e. (id est) – то есть»**; **«ibid. (ibidem) – в том же месте»**; **«et sim. (et simile) – и тому подобное»**; **«dub. (dubitatur) – сомнительно»**; **«etc. (et cetera) – и прочее»** и ряд других.

Представляется вероятным тот фактор, что именно такие стилистические особенности латинских юридических формулировок, как их лаконичность, афористичность, выразительность и послужили отправной точкой к тому, что бесчисленный их пласт служил и продолжает служить нетленным общечеловеческим достоянием, не зависящим от проходящих столетий и неподвластным времени.

Список использованной литературы:

1. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь. – М., 1976.
2. Минасова В. А., Губина И.Ю. Латинский словарь юридических терминов и выражений. –Ростов на/Д: изд-во «Феникс», 2000.
3. Никифоров Б.С. Латинская юридическая фразеология. М., 1979.
4. Тарасова А. М. Словарь юридических фраз и терминов. – О. 2003.
5. Хоміцька З. М. Словник латинських юридичних висловів. Х., 2007.

Томчаковская Ю. О.

кандидат филологических наук, доцент

Национальный университет «Одесская юридическая академия»

ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ИССЛЕДОВАНИЯ КОНЦЕПТА CHARM / ЧАРІВНІСТЬ В АНГЛИЙСКОЙ И УКРАИНСКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУРАХ

В современной психолингвистике ассоциативный эксперимент остается одним из наиболее широко используемых методов. Целью данной работы является выявление образных признаков концепта CHARM/ЧАРІВНІСТЬ в ассоциациях носителей английского и украинского языков. Материалом для исследования концепта послужили ответы 200 респондентов (по 100 представителей от украинской и англоязычной языковых групп) на фразу-стимул «*When I think of a charming person, I immediately imagine...*»/«*Коли я думаю про чарівну людину, то я уявляю собі людину, яка...*». Ответы представлены в виде ассоциативных эссе объемом от одного абзаца до одной страницы и более.

В ходе когнитивного анализа было установлено, что понятие ОБАЯНИЕ концептуализируется как (1) НЕОБЪЯСНИМОЕ НЕМАТЕРИАЛЬНОЕ ВЛИЯНИЕ = КОЛДОВСТВО, метафоризирующееся как магические свойства человека, магические средства, колдовская сила, чары, а также (2) ОБЪЯСНИМОЕ МАТЕРИАЛЬНОЕ ВЛИЯНИЕ, в основе которого лежат такие физические и химические явления, как ИЗЛУЧЕНИЕ, ТЕПЛООТДАЧА, ЭМАНИРОВАНИЕ, метафоризирующая способность обаяния исходить из человека в виде лучей света, тепла и флюидов (газов) и направляться на других людей, воздействуя на них, а также МАГНЕТИЗМ, метафоризирующий способность человека притягивать к себе других людей неосознанно и мгновенно.

Прототипический сценарий или метафорическая модель концепта ОБАЯНИЕ могут быть выражены следующим образом: свойство Z, которым обладает субъект X, ИСХОДИТ = ИЗЛУЧАЕТСЯ из субъекта X, направляется на объект Y и ПРИВЛЕКАЕТ = ПРИТЯГИВАЕТ объект Y и оказывает на него действие, соотносимое со свойством Z.

Прототипический сценарий концепта ОБАЯНИЕ в английском и украинском языках может быть представлен в виде следующих парафраз, анализ которых позволяет определить отношения сходства в когнитивных механизмах обаяния в указанных лингвокультурах: (1) (англ.) X RADIATES property Z, which causes Y to be **subconsciously** ATTRACTED

to subject $X \rightarrow X$ ATTRACTS Y **subconsciously** with property Z ; (2) (укр.) X **ВИПРОМІНЮЄ властивість Z** , під впливом якої Y **неусвідомлено ПРИТЯГУЄТЬСЯ** до X . $\rightarrow X$ ПРИТЯГУЄ до себе **неусвідомлено** Y через ознаку Z .

Проведенний асоціативний експеримент показав, що в англоязычній лингвокультурі *CHARM* концептуалізується як універсальна характеристика чоловіків і жінок, яка пов'язана, зокрема, з *формально-поведенческими комунікативними стереотипами*, а саме: обаятельний англоязычний чоловік будь-якої статі повинен бути розумним, завжди посміятися, бути приємним по відношенню до інших людей, з якими йому приємно бути. Основними асоціатами англоязычного концепта *CHARM* є *appearance* (зовнішній вигляд), *pleasant / friendly attitude* (дружественне відношення), *happy feeling* (ощущення щастя), *fun* (веселля, гумор), *smile* (посмішка). Асоціативний експеримент показав, що основними номінаціями осіб, які характеризуються як *CHARMING PERSON*, в англійській мові є *woman, friend, girl, boy, mother, sister, star*. Номінації *well-loved* і *womanizer* є контрастами. В свою чергу, для представників української лингвокультури важливими (як правило, вродженими) є такі внутрішні духовні цінності, як добро (добро), гармонія (гармонія), внутрішня сила (внутрішня сила), щирість (іскренність), *вразливість* (чутливість), *мудрість* (мудрість), милосердність (милосердя), а також зовнішні якості, переважно, жінки краса (краса), стать (склад фігури), жіночність (жіночність), *смак* (вкус). Основними номінаціями осіб, які характеризуються як *ЧАРІВНА ЛЮДИНА*, в українській мові є мати, друг, подруга, дівчина, жінка, хлопець, юнак, коханий, чоловік, бабуся, тато, сестра.

За даними асоціативних есе було встановлено, що український концепт *ЧАРІВНІСТЬ* сформований в національно-культурному коді українців в меншій ступені, ніж англійський, про що свідчать складності з визначенням інформантами диференціальних ознак «чарівної людини» і наявність великої групи додаткових ознак, які призвели до розширення змісту концепта *ЧАРІВНІСТЬ*. Подібні асоціативні характеристики концепта *CHARM / ЧАРІВНІСТЬ* пов'язуються інформантами двох лингвокультур з внутрішніми і / або зовнішніми властивостями людини привертати, очаровувати, захоплювати інших людей. Відмінності в асоціативному сприйнятті даного концепта проявляються в тому, що для англоязычних інформантів обаяння є набором засобів створення природно-

го, непринужденного общения (*authenticity, genuineness, ease, pleasure*), где публичные и обычные люди в бытовой и профессиональной сферах общения должны хорошо выглядеть, улыбаться и делать комплименты (*good-looking, smiling, complimenting*). Для украинских информантов обаяние является глубинным признаком, связанным с определенным набором этических ценностей (*добро, щирість, порядність, чуйність, ввічливість*), образцами которых являются близкие люди, родители и, прежде всего, мать.

Список использованной литературы:

1. Томчаковская Ю.О. Концепт SHARM/ЧАРІВНІСТЬ в английской и украинской лингвокультурах / Ю.О. Томчаковская. – Одесса: Видавничий дім «Гельветика», 2015. – 204 с.
2. Holmes V.M. Sublexical and Lexical Influences on Gender Assignment in French / V.M. Holmes, J.J. Segui // Journal of psycholinguistic research. – 2004. – Issue 33:6. – P. 425-257. <https://doi.org/10.1007/s10936-004-2665-7>

Фрумкіна А. Л.

кандидат філологічних наук, доцент

Національний університет «Одеська юридична академія»

ГОТОВНІСТЬ ДО ВИКЛАДАННЯ НЕМОВНИХ КУРСІВ НА ІНОЗЕМНІЙ МОВІ

Міжнародна інтеграція, об'єднання країн у єдиний Європейський Союз, створення спільного економічного ринку, розширення співпраці України з різними світовими організаціями значно підвищили зацікавленість до вивчення іноземних мов, і перш за все, англійської мови як домінуючої у світі мови міжнародного спілкування. Фундамент такого спілкування має закладатися вже у початковій школі, де учні розпочинають оволодівати первинними знаннями, вміннями та навичками, які мають розвиватися й удосконалюватись в подальшій навчальній діяльності. Це дозволить закласти основи іншомовної комунікативної компетенції майбутнього фахівця. Тому сьогодні архіважливе розробити та впровадити в навчальний процес такі методи та прийоми навчання, які будуть найбільш ефективними для навчання учнів початкової школи у період реформування шкільної освіти.

Проблема професійного розвитку вчителя також не може стояти осторонь, особливо зараз, коли розбудовується нова українська школа, і основою всіх перетворень в освіті має стати реальне знання потенційних можливостей учнів, прогнозування потреб і моделей розвитку особистості, а головною метою навчання визначається підготовка фахівців з новим типом мислення, здатних забезпечити різнобічний розвиток учня як особистості і найвищої цінності суспільства. Тому саме професійна готовність майбутнього вчителя початкових класів до їх професійної діяльності і є важливою передумовою для досягнення досконалості в подальшій педагогічній діяльності.

У зв'язку з реформою освіти, затвердженої Міністерством освіти і науки України, наказ № 208 від 27.02.2018 р., однією з 10 ключових компетентностей нової української школи названа компетентність в спілкуванні іноземною мовою, а саме «вміння правильно розуміти мову іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (за допомогою слухання, говоріння, читання і письма) в широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів». Звідси випливає, що навчання іноземної мови набуло інші цілі, виникла гостра необхідність виведення іноземної мови зі статусу

су шкільного предмету і введення його в статус засобу, що обслуговує придбання знань з різних дисциплін і вирішення життєво-обумовлених завдань.

З огляду на все вище зазначене необхідно прояснити, що ж таке готовність вчителя або же майбутнього вчителя до його професійної діяльності. Проблема готовності до різних видів діяльності виступає об'єктом наукового інтересу багатьох дослідників.

Поняття «готовності» трактувалося як складне соціально-педагогічне явище, що реалізується в єдності особистісних індивідуально-психологічних якостей людини і системи професійно-педагогічних знань, умінь, навичок. З. Курлянд акцентує увагу на професійній усталеності вчителя, що є синтезом властивостей та якостей його особистості, який дає можливість упевнено, самостійно, без емоційного напруження виконувати свою професійну діяльність у різних, часто непередбачених умовах із мінімальними помилками впродовж тривалого часу. Саме така тривала педагогічна готовність має в педагогічному аспекті а найбільше значення, оскільки «ґрунтується на досвіді, легко актуалізується; не потребує постійно нового формування у зв'язку з непередбаченою педагогічною ситуацією; динамічна, піддається розвитку і може досягти більш високих рівнів за певних педагогічних умов. Володіючи стійкою готовністю, можливо досягти стабільних результатів у педагогічній діяльності».

Натомість, як відомо, головна вимога до будь-якого навчального процесу є його висока результативність. Саме на цю характеристику звертає увагу О. Попова, яка розглядає готовність майбутнього фахівця педагогічної галузі як сукупність його різнорівневих взаємопов'язаних особистісних і функціональних властивостей. Такий рівень готовності, на погляд вченої, забезпечить її відповідність нормативним вимогам, що ставляться до результату завершення професійного навчання в педагогічному виші.

З визначень професійно-педагогічної готовності впливають її компоненти: (1) *конструктивна діяльність*, що пов'язана з відбором, композицією, проектуванням навчально-виховного матеріалу, розробкою його змісту, відбором засобів його презентації та обґрунтуванням методів його навчання; (2) *організаційна діяльність*, що пов'язана із заохоченням учнів до виконання певних навчальних дій; концентрацією їх уваги на сутності матеріалу, що вивчається, та на спонукання їх до виконання практичних дій на основі того, що засвоєно; (3) *комунікативну діяльність вчителя*, що полягає у його здатності чітко і послідовно пояснювати новий матеріал; спонукати учнів до його повторення та само-

стійного викладу інформації, що вивчається. Більш детальна система компонентів підготовки до професійної педагогічної діяльності представлена в дослідженнях М. Д'яченко і Л. Кандибовіч. Вони виокремили такі компоненти: ** мотиваційний*, що полягає у позитивному ставленні до професії та стійкому інтересу до неї; ** орієнтаційний*, що полягає у здатності вчителя прилаштовуватися до різних умов реалізації педагогічної діяльності відповідно до віку дітей, об'єму навчального навантаження та вимог до результатів навчання; ** операційний*, що полягає у здатності логічно та послідовно компонувати навчальний матеріал, надавати учням відповідні знання, розвивати їх вміння та навички; ** вольовий*, що полягає у здатності управляти педагогічними діями, розвивати в учнях потребу до оволодіння знаннями; ** оцінний*, що полягає у здатності розв'язання педагогічних задач оптимальними засобами та здатності самооцінки своєї професійної педагогічної діяльності.

Готовність до професійної діяльності – це сукупність компетентнісних характеристик спеціаліста, що повинні забезпечити його самореалізацію в професійній діяльності. Готовність до педагогічної діяльності – це сукупність сформованих у майбутнього вчителя предметних та педагогічних знань, умінь і навичок і досвід застосування їх на практиці, а також мотивів, професійної самосвідомості і педагогічної компетентності. Готовність як вид професійно-педагогічної діяльності вчителів початкових класів до навчання молодших школярів мистецької освіти – це здатність взаємопов'язаного формування у майбутніх вчителів початкових класів: а) психолого-педагогічних компетенцій з урахуванням загальнопедагогічних знань і умінь і специфічних знань і умінь щодо кожного предмета; б) художньо-образотворчої компетенцією з урахуванням знань різних видів образотворчої діяльності, умінь візуально-графічного зображення дійсності, розвитку власного художньо-творчого потенціалу; здатності самостійно вирішувати завдання, пов'язані з художнім сприйняттям та інтерпретацією творів мистецтва; в) предметно-методичною компетенцією з урахуванням методичних знань і умінь з навчання образотворчому мистецтву.

Список використаної літератури:

1. Наказ № 208 от 27.02.2018 г. «Про організацію та проведення підготовки вчителів іноземних мов, які навчатимуть учнів перших класів у 2018/2019 навчальному році, відповідно до Концепції «Нова українська школа» [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-ta-provedennya-pidgotovki-vchiteliv-inozemnih-mov>

2. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психологические проблемы готовности к деятельности. Минск: Изд-во БГУ. 1972. 176 с.

3. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / З.Н. Курлянд та ін. ; за заг. ред. З. Н. Курлянд. К. : Знання, 2007. 495 с.

4. Попова О. В. Теоретико-методичні засади професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в умовах університетської освіти: дис... докт. пед. наук : 13.00.04, 13.00.02. Одеса, 2017. 479 с.

Широкова І. І.

Аспірантка

Запорізький національний університет

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЧАСУ В ХУДОЖНІЙ КАРТИНІ СВІТУ СТАРШИХ РОМАНТИКІВ: В. БЛЕЙК ТА ЛЕЙКІСТИ

Антропоцентризм сучасного мовознавства визначає актуальність дослідження формування цілісних картин світу та їх окремих складників. Концепт ЧАС вважається фундаментальним фрагментом і визначальним параметром картини світу, формою досвіду людини. Особливості концептуалізації часу зумовлені суб'єктивністю його відчуття та усвідомлення, що для людини виявляється набагато важливішим за об'єктивність, оскільки саме внутрішнє відчуття часу наповнює його подіями, важливими для конкретної особи.

Метою дослідження є визначення особливостей репрезентації ЧАСУ в художній картині світу представників раннього романтизму в Англії. Матеріал дослідження охоплює 62 твори представників англійського предромантизму (В. Блейк) та поетів Озерної школи (В. Вордсворта, С. Т. Кольріджа, Р. Сауті). Застосовано методи суцільної вибірки, аналізу словникових дефініцій, описовий і порівняльний методи, методи контекстологічного та концептуального аналізу.

Вербалізацію часу в художніх картинах лейкістів і В. Блейка реалізовано шляхом прямої апеляції до часових відношень за допомогою назв пори року (*spring, summer, autumn, winter*), часових інтервалів (*day, year*), частин доби (*morning, evening, night*), місяців та днів тижня (*May, Thursday, November*), прикметників з темпоральним значенням, які позначають вік (*old, young, ancient, mature, new-born*), тривалість (*endless, livelong, everlasting*) тощо. Опосередковану апеляцію до часового простору здійснено через різноманітні метафори: «час – природа»: «*the mellowing year*» (W. Blake); «час – жива істота»: «*the morn blushed rosy red*» (W. Blake), «*touch of Time*» (W. Wordsworth), «*heedless Youth*» (R. Southey); «час – динамічний рух»: «*For the time of youth was fled / And grey hairs were on my head*» (W. Blake), «*moving year*» (W. Wordsworth), «*maturer years arise*» (R. Southey), «час – простір»: «*the vale of years before*» (R. Southey); «час – контейнер»: «*Through all Futurity*» (R. Southey), «*in our dawn of being*» (W. Wordsworth). В. Блейк доповнює вербальні маніфестації візуальними: стрімкий плин часу на гравюрах, які ілюструють вірші поета, символізує потік річки.

Для представників раннього англійського романтизму вічність постає як вища реальність: *«It is eternal winter there»* (W. Blake), *«And doth with his eternal motion make / A sound like thunder»*, (W. Wordsworth), *“who from eternity doth teach”* (S. T. Coleridge), *«... and never want joy»*; *«And their sun does never shine»* (W. Blake), *“For never beams the rising orb of day, / For never dimly dies the reflux ray”* (R. Southey).

Романтики ідеалізували минуле та пов'язували його з приємними й щасливими спогадами: *«pleasant plains of Youth»* (R. Southey); *“... happy time / It was, indeed, for all of us”* (W. Wordsworth), *“O Youth! for years so many and sweet ...”* (S. T. Coleridge). В. Блейк, на відміну від представників Озерної школи, пов'язує минуле не лише з радісними спогадами про юність (*«Such, such were the joys / When we all – girls and boys / In our youth-time ...»*), а й з сумними подіями (*«When my mother died I was very young, / And my father sold me while yet my tongue / Could scarcely cry ‘Weep! ...»*), У такий спосіб автор намагається реалізувати опозиції 'життя – смерть', 'добро – зло'.

На відміну від лейкістів, В. Блейк виокремлює лише дві пори року: світлу, теплу й радісну (весна, літо) та холодну, сумну, жорстоку (зима). Весна означає початок року (*«Merrily, merrily to welcome in the year»*) і пов'язується з молодістю та невинністю (*“Little boy, / Full of joy”, “Little girl, / Sweet and small”, “youthful spring”*). Однак, дотримуючись протиставлення невинності та досвіду як одного з головних принципів побудови його картини світу, поет представляє й іншу весну: з погляду дорослих вона, як і юність, витрачається марно (*«Your spring and your day are wasted in play»*). Літо для В. Блейка – час розквіту (*«Where the summer's prime / Never fades away»*), відпочинку (*«Thy summer's play»*), радості (*«I love to rise in a summer morn / When the birds sing on every tree»*). В зображенні весни та літа поет застосовує й візуальні засоби: зелені, блакитні, жовті кольори, створює образи квітки, дерева. Зима для В. Блейка – це холод й руйнування (*«When the blasts of winter appear?»*) й лише для дитини це веселий час (*«I was happy upon the heath, / And smiled among the winter's snow»*). Вербальний образ темної і сумної пори відповідає візуальному образу зими. В. Блейк віддає перевагу темним кольорам (темне небо, брудний сніг, темна фігура дитини).

Особливості сприйняття й репрезентації часу поетами ранньої доби англійського романтизму зумовлені культурними настановами епохи (звернення до минулого та фольклору, відкриття «історичної людини», осмислення світу через внутрішнє «я»). Переосмислення В. Блейком об'єктивної реальності, специфіка сприйняття та інтерпретації часу спрямовують маніфестацію авторської картини світу поета і художни-

ка, створення неординарних образів. Цілісність та антиномічність цих образів унеобхіднює апеляцію до різних типів модальності, застосування комплексу візуально-вербальних засобів семіотизації.

Список використаної літератури:

1. Гошилик Н. С. Схемні образи часу в сучасній англійській мові: монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2013. 220 с.
2. Гуревич А. Я. Категории средневековой культуры. Москва: Искусство, 1984. 350 с.
3. Панова Л. Г. «Мир», «пространство», «время» в поэзии Осипа Мандельштама. Москва: Языки славянской культуры, 2003. 808 с.
4. Федоров Ф. П. Романтический художественный мир: пространство и время Даугавпилс. пед. ин-т им. Я. Э. Калнберзиня. Рига: Зинатне, 1988. 454 с.
5. Poems by W. Blake, S. T. Coleridge, R. Southey, W. Wordsworth. URL: <https://poets.org/poems/>

Юлінецька Ю. В.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

Бабій О. Ю.

старший викладач

Національний університет «Одеська юридична академія»

АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО У СУЧАСНОМУ НЕМОВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ УКРАЇНИ І США

В західній системі освіти академічне письмо – це очікувана від студента здатність повідомляти про результати своєї науково-дослідницької діяльності відповідно до існуючих традицій і стандартів. Аналіз навчальних програм, які представлені на сайтах перших 10 університетів за рейтингом Academic Ranking of World Universities (ARWU 2018) виявив, що в вишах США спеціальну увагу приділено опануванню студентами навичок академічного письма. Традиційно існує курс для студентів першого року навчання “First year writing course”, що знайомить з письмовими жанрами, структурою тексту та його граматичною точністю, з основами критичного читання. Крім того, в університетах США існує такий підхід до навчання, в якому письмова компетентність є ключовою та загальний процес навчання будується на активному використанні письмової мовленнєвої діяльності. Навчання письма здійснює спеціаліст з академічного письма. Особливо слід відмітити той факт, що деякі університети пропонують спеціальні курси для викладачів, наприклад, курс з викладання академічного письма «Writing pedagogy» в Університеті м. Чікаго.

В Україні норми нового Закону «Про освіту», які спрямовані на концептуально новий курс реформування освіти на всіх рівнях, дозволяють університетам визначати власний метод інтегрування академічної доброчесності, зокрема через включення у навчальні програми дисципліни «Академічне письмо».

З огляду на це викладачі кафедри іноземних мов № 1 НУ «ОЮА», що пройшли курс «Academic Writing Tools for Integrity» за підтримки Американської Ради в Україні, приступили до складання програми дисципліни «Академічне письмо» та проаналізували наступні проблеми: нерозуміння студентами доцільності викладання академічного письма як окремої дисципліни, яку здебільшого в українських універ-

ситетах асоціюють з предметом «Англійська мова» та відводять другорядне місце; відсутність реального досвіду викладання дисципліни вітчизняними педагогами; несформованість у студентів достатньою мірою загальних професійних компетентностей: здатності до критичного мислення, аналізу інформації з міжнародних джерел, вміння грамотно висловлювати свої позиції іноземною мовою, навичок використання сучасних інформаційних технологій. Для підвищення якості наукових текстів та публікаційної активності в міжнародних виданнях студентство України звертається за допомогою до суміжних дисциплін, таких як культура наукового мовлення, дискурсивний аналіз, методологія наукового дослідження тощо. Але, для порівняння, навчання академічного письма в західних університетах орієнтовано безпосередньо на складання наукового тексту.

З метою усунення зазначених труднощів, при розробці власної програми було враховано результати досліджень, які проводились в західних університетах та досвід авторів англomовної навчальної літератури, серед яких С.Байли, Н. Баукер.

На даному етапі в курсі «Основи академічного письма англійською мовою» основну увагу приділено формуванню базових навичок письма. Програма дисципліни та відповідний посібник відображають особливості навчальної ситуації в українському немовному виші та дозволяють найбільш ефективно визначити зміст, спосіб подачі, послідовність та дозування матеріалу для максимально повного досягнення практичної мети – написання проекту наукової роботи у відповідності до міжнародних стандартів академічного письма.

Обрана тематика посібника спрямовує на формування таких навичок, як критичне читання, визначення ключових слів та ідей для оформлення результатів аналізу інформації у вигляді конспекту або анотації, перефразування, оформлення ідей у параграфи, редагування, цитування. Теоретичний матеріал допомагає засвоїти базову термінологію. Особливості наукового стилю опановуються студентами у практичній частині. Вправи підбрано за принципом діяльнісного підходу (learning by doing), який спрямовує на відпрацювання окремих аспектів академічної англійської мови на релевантному текстовому матеріалі, що супроводжується зразками англomовного наукового мовлення. У заключній частині самоперевірки завдання представлені у формі тестів. Доповненням до розділів посібника є використання технології матричного штрих кода – QR-код. Таким чином, запропоновано ідею інтерактивного посібника, що дозволяє опрацювати інформацію в різних об'єктах.

Подібний навчальний посібник є своєрідним семантичним каркасом необхідної інформації, що сприяє виникненню і підтримці мотивації студентів в їх навчанні академічного письма, опануванню навичок самостійного пошуку інформації, оптимізації навчального часу та забезпечує інформаційну насиченість через доповнення текстової інформації візуальною та аудіальною. Посібник супроводжується детальною методичною розробкою планів занять для викладачів. Дисципліну включено до навчального плану факультету міжнародно-правових відносин НУ «ОЮА» з 2017 року.

В ході зіставного аналізу було виявлено, що в освітній практиці США вже достатньо давно навчання академічного письма визнається основою частиною освітньої програми. Письмо виконує не тільки функцію контролю знань, а й виступає основним методом навчання. В Україні запровадження курсу академічного письма означає якісні зміни структури освітніх програм, всього навчання, висуває певні вимоги до компетентностей викладачів, що відповідають за їх реалізацію. Слід відзначити позитивну тенденцію у цьому напрямку: вже більш 15 університетів України є партнерами проекту сприяння Академічної Добročесності SAIUP, який проводить серії семінарів з методики викладання академічного письма англійською мовою.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Stephen Bailey 2011, *Academic writing a handbook for international students*, 3rd ed, London Routledge.
3. Natilene Bowker 2007, *Academic writing: a guide to tertiary level writing*. Available at: <http://owll.massey.ac.nz/pdf/Academic-Writing-Guide.pdf>.
4. Shanghai Ranking ARWU [Ел.ресурс]. – Режим доступу: <https://www.timeshighereducation.com/student/news/shanghairanking-academic-ranking-world-universities-2018-results-announced>

Явдошук А. А.

викладач

Національний університет «Одеська юридична академія»

СПЕЦИФІКА РОБОТИ З АНГЛІЙСЬКОМОВНИМИ ТЕКСТАМИ У ЮРИДИЧНОМУ ВИШІ

Радикальні зміни у житті українського суспільства в останнє десятиліття, розширення мобільності, розвиток сучасних інформаційних технологій знайшли відображення і у навчанні іноземним мовам студентів немовних вузів, зокрема, юридичних спеціальностей, оскільки будь-яка ділова взаємодія потребує юридичної чіткості та кваліфікованої допомоги юристів. Мета даної доповіді полягає у спробі проаналізувати основні принципи та сформувані деякі методичні рекомендації по навчанню читанню та обробці оригінального юридичного тексту, а також у розгляді реферативної та анотаційної діяльності на мові оригіналу з точки зору її високого навчального та контролюючого потенціалу.

Слід зазначити, що у сучасній практиці підготовці студентів при вивченні юридичної англійської виникає багато складностей, так як необхідне знання володіння мовою не тільки на базовому рівні, але й знання специфічних юридичних термінів, зворотів, застосовуваних у юридичній практиці. Будь-яка терміносистема відображає систему понять, утворюючих галузь знань тієї чи іншої науки. Незнання терміну, недостатнє володіння його семантикою призводить до грубого спотворення та помилок, а часом і повного нерозуміння тексту. Володіння юридичною термінологією, суворо прив'язаною до системи права, є самою важливою умовою, яка забезпечує можливість адекватного сприйняття та коректного перекладу спеціального юридичного тексту.

Як правило, навчальна література для студентів юридичних спеціальностей робить акцент на об'ємних текстах, ускладнених юридичними термінами, але не розкривають значення кожного поняття. На практиці, наприклад, можна зіткнутися з рядом однорідних слів: *lawyer, attorney, barrister, solicitor, counsel*, та інші. Будь-який словник запропонує цілий ряд україномовних значень кожного з цих слів, причому, скоріш за все для кожного терміну буде запропонований практично один и той самий список українських еквівалентів: юрист, адвокат, представник у суді та інше. Але не дарма ж в англійській мові існує кожне з цих слів. Безумовно річ у тлумаченні значення, пошуку правильних еквівалентів, виходячи з особливостей різних правових систем.

Основні цільові задачі програми навчання іноземній мові у вищій школі, а саме адекватне розуміння наукового тексту на іноземній мові з метою вилучення необхідної інформації та вміння оформлювати її у усній та письмовій формі, ставлять перед викладачем складну задачу – навчити студента розумінню принципу побудови юридичного тексту та правильно тлумачити значення слів-термінів, розуміти текст при побіжному перегляді, не вникаючи у його аналіз та дослівний переклад та вміти засвоювати отриману у тексті інформацію.

Слід зазначити, що основна характеристика юридичного тексту це стереотипні фрази, стійкі словосполучення. Юридичні тексти є однією з головних форм вираження права. Вони відрізняються певною організацією, правилами виконання, їм притаманна офіційність, безособовість, імперативність. Якщо текст позбавлений певної послідовності, проявляється змістова абсурдність, то, без сумніву, студенту важко буде зрозуміти його зміст. Викладач зобов'язаний підказати студенту, як правильно знайти вихід з даної ситуації, націлити студента на дотримання граматичних правил, оскільки граматики є не тільки елементом культури тексту, але й основною умовою належний вплив на адресата.

В умовах малої кількості годин, відведених на вивчення англійської мови в немовному виші, необхідно, опираючись на базові знання студентів за спеціальністю, сформулювати активний термінологічний словник, а також навчити працювати з юридичними статтями, розуміти та вилучати необхідну інформацію. Основні способи фіксації отриманої інформації, на мій погляд, можуть бути представлені реферуванням та анотуванням.

Анотування та реферування мають великий навчальний та контролюючий потенціал. Практика показала, що в рамках процесів реферування та анотування здійснюється активний приріст знань, студенти оволодівають різними способами змістовного аналізу юридичної літератури на іноземній мові, набувають навички зберігання для себе інформації, активують навички читання та виділення головного у великому правовому інформаційному потоці, самостійного пошуку рішення задач юридичного характеру, що виражається у творчому підході до навчального процесу та стимулюванням розумової діяльності.

Список використаної літератури:

1. Алимов В.В. Теория перевода. Перевод в сфере профессиональной коммуникации. Учебное пособие. Изд. 3-е/ В.В. Алимов – М.: Едиториал, 2005. – 123 с.

2. Елизарова Г. В. Формирование межкультурной компетенции студентов в процессе обучения иноязычному общению: дис.... д-ра пед. наук : 13.00.02 : СПб., 2001. 371 с.

3. Ессина И.Ю. Развитие иноязычной письменной речи будущих юристов (на примере обучения английскому языку) / И.Ю. Ессина// Изд-во МГУ, 2003. – 176 с.

4. Глинская Н.П. Юридическая терминология в разных функциональных стилях английской речи: дис. ... канд. филол. наук. М., 2002. 209с.

5. Слепухов М. Закони, закономірності, принципи та правила в педагогіці / М. Слепухов // Рід. шк. – 2002. – № 1. – С. 23.

Яроцька Г. С.

доктор філологічних наук, доцент

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ЛІНГВОІДЕОЛОГІЯ ДЕКОМУНІЗАЦІЇ

Будівництво націоналістичної ідеології в Україні почалося з прощання з комуністичним минулим: це явище отримало назву «**декомунізація**». Декомунізація – це система заходів, теоретична і практична діяльність, яких спрямована на звільнення від впливу та наслідків комуністичної ідеології в усіх сферах життя країни та суспільства після падіння правлячих комуністичних режимів [2]. Один із законопроектів під назвою «Про засудження комуністичного і націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні і заборону пропаганди їх символіки» передбачає заборону комуністичної символіки, перейменування радянської топоніміки. Незважаючи на те, що пакет законів був прийнятий чотири роки тому, питання «навіщо міняти старі назви вулиць чи міст, демонтувати старі пам'ятники» постійно звучить у суспільних дискусіях. Все це зумовлює актуальність нашого дослідження, метою якого є визначення асоціативного потенціалу власних імен, що зазначені в законі про декомунізацію. Матеріалом дослідження було обрано 7 власних імен видатних постатей, які, на нашу думку, є лінгвоідеологемами – символами ідеологій, що мають мовну форму. Спираючись на результати асоціативного експерименту, маємо виявити ставлення одеситів до цих постатей. Серед інформантів (25) – студентська молодь м. Одеси та люди старше 35 років з вищою освітою (25).

Науковим підґрунтям ідеї декомунізації є гіпотеза лінгвістичної відносності, згідно з якою мова визначає мислення людей, і як наслідок, **семантичне наповнення висловів буде змінено при використанні іншої мови, або інших мовних одиниць**. Наприклад, перейменувавши вул. *Терешкової* – на вул. *Героїв Крут*, проспект *Маршала Жукова* на проспект *Небесної Сотні*, вул. *Гайдара* на вул. *Івана і Юрія Лип*, вул. *Островського* на вул. *Івана Мазепи*, провулок *Ярослава Галана* на провулок *Романа Шухевича* тощо, влада таким чином намагається знищити комуністичні цінності та ідеали у свідомості людей, або сподівається на те, що це впливатиме на колективну свідомість нації у необхідному для влади напрямі.

В. М. В'ятрович, підтримуючи ідею декомунізації, казав, що «залишити усе як є з комуністичними назвами було б непослідовно: бо з од-

ного боку засуджуємо нелюдські режими, а з іншого – ушляблюємо його символи чи імена його провідних діячів у назвах населених пунктів, вулиць, парків, досі зберігаємо їм пам'ятні знаки та пам'ятники. **Ці символи тоталітарних режимів, а також такі елементи їх пропаганди мають бути усунені з громадського простору»** [1]. Отже, декомунізація – це процес, завдяки якому має змінитися свідомість людей через заміну «символів» та «імен», тобто мовних одиниць. Цікаво також дізнатися, чи пов'язані зазначені в законі назви у свідомості людей з цінностями певної ідеології? Чи мають вони поняттєвий зміст або саме емоційні характеристики переважають у концептуальному просторі свідомості? Відповіді на всі ці питання потребують ретельного уважного та всебічного аналізу. Проте ми лише спробуємо звернутися до експерименту та з'ясувати асоціативний потенціал деяких власних імен. На цікавить також ставлення одеситів до заборони комуністичної та націоналістичної символіки, про що ми поставили запитання в анкеті.

Відомо, що державні діячі, видатні історичні постаті залишають слід не тільки в наукових працях, схвальних або критичних статтях і виступах, у художній літературі історичного жанру, але й у мовній свідомості. Чим значущою була діяльність політика, тим величезніший його слід в мові. Мова фіксує всю складну гаму ставлень до державного діяча: повага, захоплення, глузування, страх, ненависть. Мовне відбиття, на відміну від усіх інших, правдиво демонструє те, що бачили в державному діячі його сучасники і наступні покоління.

Для опитування одеситів було використано 7 власних імен: *Іван Мазепа, Маркс, Енгельс, Ленін, Михайло Грушевський, Бандера, Шухевич*. З'ясовано, що у свідомості одеситів до всіх постатей переважають логіко-раціональні асоціації та нейтральна оцінка. Цікавим фактом виявилось те, що багато інформантів після 35 років відмовлялись брати участь у опитуванні через те, що їх можуть «посадити за ґрати» за їх «будь-які» відповіді. Інформанти до 35 років активно брали участь, але більшість відповідала «байдуже» на запитання стосовно їхнього ставлення до заборони комуністичної ідеології, заборони націоналістичної ідеології. Неочікуваним було те, що жоден з інформантів не надав негативної оцінки *Михайлу Грушевському*, тобто в суспільстві створений позитивний образ Грушевського. Переважно нейтральні оцінки отримали *Маркс* та *Енгельс*, 3 інформанти не змогли надати асоціації на стимул Енгельс, та 8 не змогли навести жодної асоціації на стимул *Шухевич*. Загалом на стимули *Бандера* та *Шухевич* переважають позитивні оцінки, також позитивно оцінюється *Іван Мазепа*.

Наше дослідження показало, що у суспільстві немає чітко сформованої системи цінностей та ідеалів певної ідеології, тому оцінка вищевказаних постатей – неоднорідна. Політикам треба враховувати те, що ідеологеми, актуалізуючи стереотипи, можуть призводити до консолідації суспільства, виступати фактором стабільності його розвитку, а за інших обставин, – можуть призводити, навпаки, до фрагментації та роз’єднання суспільства.

Список використаної літератури:

1. Декомунізація: що і чому перейменовувати й демонтувати. Збірник матеріалів, рекомендацій і документів щодо виконання вимог Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» / Сергій Бутко, Сергій Горобець, Ігор Каретніков, Богдан Короленко, Максим Майоров (упоряд.). – К: Український інститут національної пам’яті, 2015. – С. 21.

2. Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів» // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 37-38. – Ст. 366.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ПАРАЛЕЛІ ТА КОНТРАСТИ: МОВА, КУЛЬТУРА, КОМУНІКАЦІЯ

МАТЕРІАЛИ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

15 листопада 2019 р.

За загальною редакцією Н. В. Петлюченко

Підписано до друку 15.11.2019.
Формат 60х84/16. Ум-друк. арк. 9,13.
Наклад 100 прим. Зам. № 1912-02.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.fenixbooks.com